

Galenus, Claudius.

Galeni de temperamentis liber I.

Galeni

de temperamentis liber I.

Ad codices primum conlatos

recensuit

Georgius Helmreich.

Programm

zu dem

Jahresberichte des k. hum. Gymnasiums bei St. Anna in Augsburg
für das Schuljahr 1896/97.

Augsburg.
Druck von J. P. Himmer.
1897.

Praefatio.

Ad Galeni libros tres, qui *περὶ κράσεων* inscribuntur, recensendos his codicibus manu scriptis usus sum: Laurentiano, Marcianis duobus, Vaticanis duobus, Parisinis duobus, Oxoniensi.

Horum omnium optimus et vetustissimus est cod. Laurentianus plut. LXXIV 5, chartaceus, formae quadratae, saeculi quarti decimi, qui inde a fol. 17 usque ad fol. 55 *περὶ κράσεων* libros continet. De quo conferenda sunt quae in editione mea librorum, quos Galenus *περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων* conscripsit, (Erlang. 1878) p. VIII et in praefatione voluminis III Scriptorum minorum Galeni (Lips. 1893) p V copiosius disputavi. Huic codici, etsi omni mendorum genere laborat, primas deferendas esse partes efficitur e numero satis magno lectionum bonarum, quae in eo solo inveniuntur. Mentione dignissimas recensebo ac primum quidem eas, quae Oribasii auctoritate confirmantur: I 526, 12 (ed. Kuehn) *καὶ γὰρ καὶ*, 555, 5 *οὔτ' ἄκρως ξηρὸν οὔτ' ἄκρως ὑγρὸν*, 556, 4 *ξηρὸν ἢ ψυχρὸν ἅμα καὶ ὑγρόν*, 579, 12 *διὰ τὴν ἡλικίαν* L^1 *om.*, 629, 7 *μελάντερον τὸ χρῶμα*, 686, 4 *τὸ σιτίον*, 687, 7 *θερμὸν εἶναι.* Deinde eas, quibus hiatus, quo ceteris in codicibus Galeni oratio deformata est, tollitur: 552, 7 *εἰπόντες οὕτως ἐπανίωμεν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα*, 553, 11 *τό τε σῶμα αὐτὸ*, 627,

2 *ἀφῇ om.*, quo glossemate illato et pleonasmus molestissimus et hiatus effectus est, 637, 1 *ἂν εἴη*, 680, 12 *διαμφισβητήσειν*. Tum exempla glossematum manifestorum proferam, quibus L solus caret: 519, 2 *φύσιν om.*, rectissime: neque enim de diversis naturis, sed de temperamentorum genere agitur, id quod ex iis quae antecedunt luculentissime apparet. 520, 14 *σαφῶς om.*, 556, 5 *κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν om.*, recte; nam ex ipsa ceterorum codicum varietate *κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν* (O) vel *κ. τὴν ἐπικράτησιν* (M) vel *κ. τὴν ἐπικράτειαν* (V) praestantium interpolatoris vestigia cernere possis. 637, 15 *περὶ om.*; ita enim locus ille restituendus est: *κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ παντὸς οὑτινοσοῦν ἑτέρου μορίου τὴν ἰδίαν κρᾶσιν ἐκ τῶν οἰκείων ἐπισκοπεῖσθαι γνωρισμάτων ἄμεινον, οὐ περὶ τῆς ὅλου τοῦ σώματος κράσεως ἀφ' ἑνὸς μέρους ἔνδειξιν λαμβάνειν*. 694, 5 *καὶ θερμὰ om.* nec immerito; nam de rebus, quae sunt *δυνάμει* calidae, paulo ante sermo erat. Denique selectas quasdam lectiones ex solo Laurentiano depromptas afferam, quae aliis de causis verae existimandae sunt: I 509, 1 *οὖν om.*, 516, 1 *μεταβάλλοι*, 14 *ταὐτὸν*, item 517, 12. 524, 11 *ἢ κατὰ τὸ θέρος ὑπολαμβάνειν ὑπάρχειν τὸ ἔαρ*. 528, 6 *ὑγρότητος δὲ καὶ ξηρότητος*. 532, 9 *ποτὲ δὲ*. 554, 10 *καὶ φαίνεται καίτοι σμικρὸν ὄν*. 567, 10 *καὶ ταῦθ' ὑπάρχει (ἅπαντα om.* L[1]*) τῷ δέρματι καὶ τούτου μάλιστα*. *Τούτου* scripturam esse verissimam intellegitur e loco simillimo p. 563, 16 *καὶ τούτου μάλιστα τὸ κατὰ τὴν χεῖρα*. 575, 3 *ἤτοι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ ὑγρὸν*. 587, 2 *ὕπνων τε πέρι καὶ*. 604, 11 *τῷ ἁβροδιαίτῳ*. 606, 13 *τὸ τῆς διαίτης ἀταλαίπωρον ἐπιθρέψειέ τι καὶ αὐτοῖς τοῖς σαρκώδεσι μορίοις πιμελῆς*. 612, 11 *οἱόνπερ*. 623, 6 *οἵανπερ*. 646, 8 *ἐξηγησαμένους*. 648, 15 *λέγοις*. 650, 16 *ἁπτομένοις*. 652, 16 *ἐργαζόμενοι*. 653, 13 *ἁπτόμενον τούτου*. 655, 13 *προσδεῖσθαι*. 670, 11 *τὰ παντάπασι σμικρά*. 673, 9 *ταὐτὸν τούτοις*. 676, 2 *τέμνοι*. 679, 14 *τῆς αὐτῆς*. 680, 9 *τῆς μήκωνος*. 685, 3 *τὸ δυνάμει θερμῷ εἶναι*. 686, 11 *θερμὸν ὄν*. 692, 1 *παραλαμβάνειν*.

Itaque cum tanta sit Laurentiani fides ad genuinam scriptoris manum restituendam, omnem lectionis varietatem quam diligentissime inde excerptam in apparatum criticum recepi.

Secundum locum obtinet cod. Marcianus 275, membranaceus, formae quadratae, saeculi quinti decimi, elegantissime scriptus, qui *περὶ κράσεων* libros fol. 56[b] — 111[a] continet. Is etsi Laurentiano paulo inferior est, tot tamen locis cum illo consentit, ut ex eodem uterque archetypo originem duxisse putandus sit. Hanc rationem inter utrumque intercedere cum multa alia tum haec docent exempla: 511, 2 *ψυχράν τε καὶ ξηράν*, 14 *αἱ πᾶσαι διαφοραὶ τῶν κράσεων*, 512, 7 *θερμαίνειν*, 8 *ξηραίνειν*, 514, 9 *τὸ χρῶμα* (omisso *μεταβολὴν* vocabulo spurio), 13 *φάσκοι*, 15 *μέλαν φαίνεσθαι*, 16 *γεγονέναι*, 516, 16 *ὁ δέ γ' ἐκείνων λόγος*, 517, 9 *ἄρχεσθαι*, 518, 1 *ἐπιδεικνύουσιν*, 523, 3 *οὖσαν*, 529, 3 *κράσεών εἰσιν ἀμέτρων*, 530, 3 *ἴδιόν ἐστιν*, 532, 11 *πολλοῖς*, 537, 3 *τὰ ζῷα*, 540, 5 *δὲ δή*, 8 *ἅπαντα συγκεχύσθαι τὸν λόγον ἀνάγκη*, 542, 13 *τούτων*, 547, 4 *ἐνεργήσῃ*, 548, 9 *ἐπέρχεσθαι*, 551, 1 *συκῆς καὶ λίθου*, 565, 18 *εἶναι προσήκει*. Maxime autem id apparet ex falsis lectionibus utriusque codicis propriis; hoc in numero habendae sunt: 509, 2 *κέκρανται*, 510, 7 *δύναται*, 525, 12 *ἐξέσται*, 558, 14 *ἐξ ὑπεναντίας*, 560, 12 *τελείως*, 566, 2 *χρείας μορίων*. Quamquam igitur Laurentianus et Marcianus artissimo cognationis vinculo coniuncti sunt, non tamen hic ex illo descriptus est. Nam in L plurima vocabula omissa sunt, quae in M exstant neque ita comparata sunt omnia, ut ex ingenio eius, qui M codicem exaravit, addita esse statuere possis. E permultis huius temeritatis in L passim obviae exemplis haec elegi: 510, 16 *ἤδη*, 511, 6 *οὐθ'*, 512, 16 *τοῦτο*, 513, 1 *ὅλον*, 515, 1 *γεγονέναι*, 529, 4 *ἀναγκαῖον*, 544, 12 *μόνων*, 562, 1 *τὸ τοιοῦτον σῶμα*, 573, 9 *ἀκριβῶς*, 576, 4 *ἑκάστου*, 601, 2 *εἰκὸς*, 619, 2 *μήπω*, 635, 7 *τινες*, 636, 14 *οὐδ'*, 646, 6 *ἀκριβῶς*, 656, 4 *ἄρτος*,

673, 13 *πολλάκις,* 675, 2 *οὐκέτι,* 682, 3 *καὶ θύμος.* Sed non solum ea de causa, quod vitiorum genere eo, quod in verbis temere omissis positum est, multis locis caret, ad Laurentiani virtutem prope accedit, sed habet etiam peculiares quasdam lectiones optimas, quae in L non inveniuntur; tales sunt: 513, 13 *τῆς μήκωνος,* 517, 14 *γενέσθαι,* 520, 8 *ἢ ψυχρὰν,* 561, 3 *ἤτοι κρύσταλλον,* 578, 13 *τοῖς ὀστοῖς αὐτοῖς* (item Orib.), 17 *ἀλλὰ καὶ νέον ἱερεῖον,* 590, 3 *ἀπὸ οιν.*, qua re hiatus tollitur, 605, 11 *λιμαγχικοῖσι* (item Hipp.), 662, 11 *τὰ ἐντός,* 690, 9 *κατάπλασμα* (item Orib.). Cedit bonitate Laurentiano Marcianus propterea, quod plurimis locis librarii neglegentia aut inscitia aut praepostera sapientia verbis mutatis aut temere additis aut omissis labem contraxit, quibus L integer est.

Cum Marciano 275 codices Parisini 2267 et 2332, chartacei, recentissimae aetatis, quorum alter totos *περὶ κράσεων* libros tres, alter excerpta modo breviora modo copiosiora complectitur, artissime cohaerent. Omnibus enim fere locis cum illo adeo consentiunt, ut aut ex eo ipso aut, quod veri similius est, ex eodem exemplari descripti esse videantur. Itaque ne apparatus critici molem nimis augerem, uno sigillo M Marciani et Parisini 2267 consensum significavi iis solum locis paucissimis, quibus inter se discrepant, Parisini lectione sigillo P notata. In codice altero Parisino exceptis lectionibus, quae ei cum Marciano communes sunt, nihil mentione dignum repperi. Quattuordecim ex primo *περὶ κράσεων* libro excerpta sunt haec: 1) P. 513, 13 *κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν* usque ad 16 *εὐθὺς καὶ ξηρόν.* 2) 521, 12 *τίς γὰρ ἂν* — 16 *θάνατον.* 3) 530, 7 *ἆρ' οὖν* — 12 *γεννησάντων.* 4) 531, 1 *ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν* — 5 *διηγεῖται.* 5) 537, 16 *οὕτως οὖν* — 538, 3 *λέοντα.* 6) 538, 15 *τὸ μὲν ἁπλῶς* — 539, 9 *λέγεται.* 7) 541, 1 *γένος μὲν οὖν* — 7 *οὔτε ψυχρόν.* 8) 546, 7 *τὴν μὲν* — 11 *προσαγορεύομεν.* 9) 559, 4 *ἐννέα τὰς πάσας* — 9 *ξηράν.* 10) 563, 14 *μέσον ἀκριβῶς* — 564, 7 *φύσεως τοὔργον καὶ θεοῦ.* 11) 567,

5 τὸ γὰρ — 6 ἔκγονον. 12) 568, 9 νεῦρον — 12 γενόμενον. 13) 569, 1 θρὶξ δὲ — 7 φύσιν. 14) 569, 16 τὸ δ' αἷμα — 571, 3 ἐστιν ὑγροτέρα.

Eiusdem familiae esse videtur codex Vaticanus Ottobonianus 311, chartaceus, saeculo sexto decimo neglegentissime exaratus, qui haec scripta continet: 1. ἰατρικόν. 2. Galeni περὶ διαφορᾶς πυρετῶν. 3. eiusdem περὶ φυσικῶν δυνάμεων. 4. eiusdem περὶ κράσεων. Quem cum in libris, qui sunt περὶ φυσικῶν δυνάμεων, cum Marciano 275 consentire vidissem neque inde quidquam lucri ad textum emendandum fecissem, ne tempus et operam perderem, eius conferendi consilium celeriter abieci.

Medium quendam locum inter Laurentianum et Marcianum 275 obtinet alter Marcianus append. class. V 4, membranaceus, formae oblongae, saeculo quinto decimo eleganter scriptus, olim Caspari Contarini Cardinalis, qui intra foll. 167 et 189 περὶ κράσεων libros complectitur. Is modo cum Laurentiano, modo cum Marciano 275, saepissime cum utroque consentit. Cum Laurentiano facit his fere locis: 509, 8 ἁπάσας ἐξευρεῖν τ. κρ. τὰς διαφορὰς, 512, 5 ὥσπερ *om.*, 520, 1 φασί τινες ἐξ αὐτῶν, 523, 18 νῦν ἔχον, 525, 17 ὑγρὸν κ. ξ. κ. θ. κ. ψ., 542, 4 ἐν ἑνὶ, 545, 3 τὸν αὐτὸν, 557, 10 ὅτι ἡ μὲν, 11 ἄλλαι δύο, 564, 14 σκληρότητι, 568, 16 ἐφεξῆς, 571, 4 μετὰ ταῦτα λόγῳ. A Marciano 275 stat locis multo pluribus; cuius consensus haec elegi exempla: 512, 18 ἡλίῳ ξηρῷ καὶ θερμῷ, 514, 14 τὸ τέως γὰρ, 517, 11 εὐθὺς *om.*, 519, 3 τελείως, 9 τὸ μὲν γὰρ, 520, 14 δύσκρατον, 527, 1 πλεονεκτεῖ τὸ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ, 530, 15 ὑπογίγνονται, 531, 15 κράσει, 534, 18 ἀναγκαίως ἀπάγει, 542, 13 εἰς δέ γε, 16 ἁπλοῦν τε καὶ, 546, 9 ὅση, 548, 7 οὐδὲ γὰρ, 549, 6 εἶναι κράσεως, 550, 4 ἴσην, 15 ἀνωτάτω, 555, 1 ἁπάντων στοιχεῖα, 566, 15 οὔ, 16 ἢ *om.*, 567, 1 εὔκρατος, 16 τῶν τοῦ ἀνθρώπου, 568, 6 ἔστι μὲν γάρ. Saepissime autem L M V inter se conspirant, quemadmodum docent haec

exempla: 510, 7 *εἶναι λέγωσιν,* 512, 2 *συγχωροῦντες,* ib. *ἀμφισβητοῦντες,* 513, 8 *ὑπάρχοντα,* 515, 9 *μουσικὸν εἶναι,* 519, 2 *οὐχ ἁπασῶν τῶν εἰρημένων,* 7 *προτέραν ὑποθέσθαι,* 522, 11 *εἶναί φασι,* 17 *οὐκέτι,* 524, 11 *τὸ ἔαρ,* 526, 13 *ἀλλὰ μή,* 528, 15 *σπουδάζουσιν,* 536, 16 *παλαιῶν ἰατρῶν,* 548, 11 *πυνθάνοιτο,* 552, 5 *ἀναγιγνώσκουσι τόδε τὸ γράμμα,* 554, 15 *ἐδέξατο,* 555, 11 *ἀντιθέσεων,* 557, 4 *ἀναγκαῖον εἶναι τὴν αὐτήν,* 566, 2 *δέδεικται,* 571, 2 *σάρξ.*

Etsi igitur alter Marcianus in meliorum librorum numerum referendus est, tot tamen mendis librarii neglegentia aut temeraria mutandi vel interpolandi libidine ortis inquinatus est, ut charta male usus esse viderer, si omnem lectionis discrepantiam proposuissem. Satis igitur habui eas commemorare lectiones, quae maioris momenti esse viderentur. Hoc ideo monui, ne quis ex silentio meo de huius codicis scriptura coniecturam faciat.

Ex iis, quae adhuc disputavimus, efficitur codices L M P V ab uno fonte manavisse, ita tamen ut M P V ad commune archetypum referendi sint.

Alterius familiae sunt deterioris notae codices Oxoniensis et Vaticanus 282. Codex Oxoniensis Bodleianus 709 sive Laudinus 58, membranaceus, foliorum 364, saeculi quinti decimi, haec Galeni scripta continet: 1. *περὶ πεπονθότων τόπων.* 2. *περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων.* 3. *περὶ κράσεων* fol. 156—202. 4. *περὶ ἀνωμάλου δυσκρασίας.* 5. *περὶ φυσικῶν δυνάμεων.* 6. *περὶ κρίσεων.* 7. *περὶ κρισίμων ἡμερῶν.* 8. *περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.* Nitide scriptus est. Manus altera multo recentior textum ad aliud exemplar nonnullis locis correxit aut in margine supplevit.

Oxoniensi simillimus est Vaticanus 282, chartaceus, recentissimae aetatis, qui continet Galeni 1. *περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων.* 2. *περὶ κράσεων.* 3. *περὶ ἀνωμάλου δυσκρασίας.* 4. *περὶ φυσικῶν δυνάμεων.* 5. *περὶ κρίσεων.*

6. *περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.* Quem cum fere ubique cum Oxoniensi consentire viderem, non totum excussi; contuli initium libri primi usque ad p. 532. Lectionis varietatem in apparatu critico nota O significavi paucissimis exceptis locis, quibus Vaticanus ab Oxoniensi discrepat; his lectio Vaticani propria diserte notata est.

Ex Oxoniensi aut Vaticano codicibus aut ex apographo alterutrius expressa est editio princeps Aldina (Venet. 1525), quae codicis instar habenda est. Qui enim curaverunt eam, exemplar sibi propositum tam diligenter secuti sunt, ut etiam errores, quos facillimum erat tollere, retinerent, veluti 513, 3 *πίειεν,* 516, 14 *συνέλθοι,* 520, 13 *παραλελείπασιν,* 548, 16 *ἐνεργίας,* alios. Ex Aldina fluxit Basileensis (Basil. 1538), cuius vestigia accuratissime persecutus est Singkeller, cuius opera Galeni de temperamentis libri tres et de inaequali temperie libellus cum versione latina separatim prodierunt (Basil. 1538). Basileensi successit longo annorum intervallo editio Charterii (Paris. 1679), qui nullo codice adhibito pauca in melius, plura in deterius mutavit. Charterianam nostro saeculo exprimendam curavit C. G. Kuehn (Lips. 1821).

Versiones latinae librorum, qui sunt de temperamentis, manu scriptae exstant in bibliotheca Vaticana (cod. lat. 2375. 2376. 2378. 2381. 2383), Monacensi (cod. lat. 5. 11), Vratislaviensi. Inspexi hic illic codices Vaticanos et Monacenses neque tamen quidquam subsidii ex iis ad textum graecum emendandum nactus sum.

Recensio haec mea plus trecentis quinquaginta locis a Kuehniana editione dissentit; equidem non tantum mihi adrogo, ut omnibus me locis verum pervidisse confidam; laetabor, si periti harum rerum existimatores iudicabunt me in vera scriptoris manu restituenda non frustra laborem studiumque consumsisse.

INDEX NOTARUM.

L	=	Laurentianus LXXIV 5.
L[1]	=	eius manus prima.
L[2]	=	eiusdem manus altera.
M	=	Marcianus 275.
P	=	Parisinus 2267.
O	=	Oxoniensis (Bodleianus 709 = Laudinus 58).
V	=	Marcianus append. class. V 4.
Vat.	=	Vaticanus 282.

A	=	editio Aldina.
B	=	ed. Basileensis.
Ch	=	ed. Charteriana.
K	=	ed. Kuehniana.
Corn.	=	Cornarii emendationes in margine ed. Aldinae Ienensis adscriptae.

codd.	=	codices omnes.
s. l.	=	supra lineam.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΑΣΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Cap. I. *Ὅτι μὲν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ* I 509 K. *ὑγροῦ τὰ τῶν ζῴων σώματα κέκραται καὶ ὡς οὐκ ἴση πάντων ἐστὶν ἐν τῇ κράσει μοῖρα, παλαιοῖς ἀνδράσιν ἱκανῶς ἀποδέδεικται φιλοσόφων τε καὶ ἰατρῶν τοῖς ἀρίστοις· εἴρηται δὲ καὶ πρὸς ἡμῶν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ εἰκότα δι' ἑτέρου γράμματος, ἐν ᾧ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων ἐσκοπούμεθα. νυνὶ δ', ὅπερ ἐστὶν ἐφεξῆς ἐκείνῳ, ἁπάσας ἐξευρεῖν τῶν κράσεων τὰς διαφοράς, ὁπόσαι τ' εἰσὶ καὶ ὁποῖαι κατ' εἴδη τε καὶ γένη διαιρουμένοις, ἐν τῷδε | τῷ γράμματι δίειμι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ* 510 *τῆς τῶν ὀνομάτων ἐξηγήσεως ποιησάμενος. ἐπειδὰν μὲν γὰρ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ κεκρᾶσθαι λέγωσι τὰ σώματα, τῶν ἄκρως τοιούτων ἀκούειν φασὶ χρῆναι, τουτέστι τῶν στοιχείων αὐτῶν, ἀέρος καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ γῆς· ἐπειδὰν δὲ ζῷον ἢ φυτὸν ἤτοι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρὸν εἶναι λέγωσιν, οὐκέθ' ὡσαύτως. οὐδὲ γὰρ δύνασθαι ζῷον οὐδὲν οὔτ' ἄκρως θερμὸν ὑπάρχειν ὡς πῦρ οὔτ' ἄκρως ὑγρὸν ὡς ὕδωρ. ὡσαύτως δ' οὐδὲ ψυχρὸν ἢ*

Inscriptio: Γαληνοῦ περὶ κράσεων βιβλίον α' L Γαληνοῦ περ κράσεων λόγος πρῶτος M || 1 μὲν L μὲν οὖν cett. || καὶ ὑγροῦ κ. ξηροῦ V || 2 τῶν codd. A μὲν Ch || κέκρανται LM || 4 δὲ] δέ που V || 5 ὑπὲρ αὐτῶν om. V post γράμματος colloc. M || 7 ἁπάσας ἐξ. τῶν κρ. τὰς δ. LV ἀπ. εὑρεῖν τῶν κρ. τ. δ. M τῶν κρ. ἀπ. ἐξ. τὰς δ. O || 9 διαιρουμένοις Vat. A διαιρουμεν (compendio macula deleto, ut perspici non possit) L διαιρούμενος cett. || 11 ὑγροῦ κ. ξηροῦ M || 12 τὰ τῶν ζῴων σώματα L || τοιούτων] τούτων M || φημὶ M φησὶ P || 13 γῆς κ. ὕδατος M || 14 ἤτοι codd. ἢ A || ἢ ξηρὸν om. M. add. P² in marg. || 15 εἶναι λέγωσιν LMV om. O || 16 δύναται LM || ante ζῷον add. εἶναι L || ὑπάργειν om L || 17 ξηρὸν ἢ ψυχρὸν V

ξηρὸν ἐσχάτως, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πλεονεκτοῦντος ἐν τῇ κράσει γίγνεσθαι τὰς προσηγορίας, ὑγρὸν μὲν καλούντων ἡμῶν, ἐν ᾧ πλείων ὑγρότητός ἐστι μοῖρα, ξηρὸν δ', ἐν ᾧ ξηρότητος. οὕτω δὲ καὶ θερμὸν μέν, ἐν ᾧ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ πλεονεκτεῖ, ψυχρὸν δ', ἐν ᾧ τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ. αὕτη μὲν ἡ τῶν ὀνομάτων χρῆσις.

Cap. II. Ὥρα δ' ἂν εἴη λέγειν ἤδη καὶ περὶ τῶν κράσεων αὐτῶν. ἡ μὲν δὴ πλείστη δόξα τῶν ἐπιφανεστάτων
511 ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὑγράν τ' εἶναι καὶ θερ | μὴν κρᾶσιν, ἑτέραν τῆς ὑγρᾶς τε καὶ ψυχρᾶς, καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις τὴν ξηράν τε καὶ ψυχράν, ἑτέραν τῆς ξηρᾶς θ' ἅμα καὶ θερμῆς. ἔνιοι δ' ἐξ αὐτῶν ὑγρὰν μέν τινα καὶ ψυχρὰν ἅμα κρᾶσιν ὑπάρχειν φασὶ καὶ θερμὴν ἅμα καὶ ξηρὰν ἑτέραν, οὐ μὴν οὔτε τὴν θερμὴν ἅμα καὶ ὑγρὰν οὔτε τὴν ψυχρὰν ἅμα καὶ ξηράν. οὐδὲ γὰρ ἐγχωρεῖν οὐθ' ὑγρότητα πλεονεκτούσῃ θερμότητι συνδραμεῖν οὔτε ξηρότητα ψυχρότητι. δαπανᾶσθαι μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ κρατοῦντος τὴν ὑγρότητα καὶ οὕτω θερμὸν ἅμα καὶ ξηρὸν γίγνεσθαι τὸ σῶμα, μένειν δ' ἄπεπτόν τε καὶ ἀκατέργαστον, ἐν οἷς ἂν σώμασιν ἀρρωστῇ τὸ θερμόν, ὥστ' ἀναγκαῖον εἶναι θερμότητος μὲν ἐπικρατούσης ἕπεσθαι ξηρότητα, ψυχρότητος δὲ πλεονεκτούσης ἀκολουθεῖν ὑγρότητα. οὗτοι μὲν δὴ κατὰ τάδε πεπείκασι σφᾶς αὐτούς, ὡς δύο εἰσὶν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ τῶν κράσεων. ὅσοι δὲ τέτταρας εἶναι νομίζουσι, διχῶς τούτοις ἀντιλέγουσιν, ἔνιοι μὲν εὐθὺς τὸ πρῶτον ἀξίωμα μὴ συγχωροῦντες, ὡς ἐξικμάζεσθαι τὴν
512 ὑγρότητα | πρὸς τοῦ θερμοῦ κρατοῦντος ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἔνιοι δὲ τοῦτο μὲν συγχωροῦντες, ἀμφισβητοῦντες δ' ἑτέρως. οἱ μὲν δὴ πρῶτοι τοῦ θερμοῦ μὲν ἔργον εἶναί φασι τὸ

---

1 πλεονεκτεῖν M ‖ 2 γίγνεσθαι M ut semper, ceteri variant ‖ 3 πλείων L O² V πλεῖον M πλείονος O¹ A ‖ 6 μὲν] μὲν οὖν L ‖ ἡ L M V Vat. om. O ‖ 7 ἤδη om. L ἤδη καὶ om. V ‖ 9 τε post ὑγράν add. L M V om. O ‖ 10 τε add. L M V om. O ‖ τρίτον M ‖ 11 ξηράν τ. κ. ψ. V ψ. τ. κ. ξ. L M ξ. κ. ψ. O ‖ 13 καὶ ante θερμὴν codd. A om. Ch ‖ 14 οὐδὲ pro οὔτε (post μὴν) L ‖ θερμὴν ἅμα κ. ὑγρὰν L ὑ. ἅ. κ. θ. cett. ‖ 15 οὐδὲ L οὐ cett. ‖ ἐγχωρεῖ O ‖ οὔθ' om. L ‖ ὑγρότητι πλεονεκτούσῃ θερμότητα σ. οὔτε ξηρότητι ψυγρότητα L ‖ 22 δὴ L M V οὖν O ‖ 23 αἱ πᾶσαι δ. τ. κρ. L M πᾶσαι τ. κρ. αἱ δ. O εἰσὶν ἅπασαι δ. τ. κρ. V ‖ τέσσαρας M ‖ 24 διττῶς V ‖ 27 συγχωροῦντες L M V συγχωροῦσιν O ‖ ἀμφισβητοῦντες L M V ἀμφισβητοῦσιν O

θερμαίνειν ὥσπερ τοῦ ψυχροῦ τὸ ψύχειν, τοῦ ξηροῦ δ' αὖ τὸ ξηραίνειν ὥσπερ τοῦ ὑγροῦ τὸ ὑγραίνειν. καὶ διὰ τοῦθ' ὅσα μὲν σώματα θερμὰ τὴν φύσιν ἐστὶν ἅμα καὶ ξηρὰ καθάπερ τὸ πῦρ, ᾗ μὲν θερμά, θερμαίνειν, ᾗ δὲ ξηρά, ξηραίνειν. ὅσα δ' ὑγρὰ καὶ θερμὰ καθάπερ ὕδωρ θερμὸν, ὑγραίνειν ταῦτα καὶ θερμαίνειν [πέφυκεν ἀεὶ], ἐν ἑκατέρας κἀνταῦθα ποιότητος ἔργον ἐχούσης ἀχώριστον. οὔκουν συγχωροῦσιν, εἴ τι θερμόν [ἐστιν], εὐθὺς τοῦτο καὶ ξηραίνειν, ἀλλ' εἰ μὲν ὑγρότης προσείη τῇ θερμότητι, θερμαίνειν ἅμα καὶ ὑγραίνειν ὥσπερ τὰ λουτρὰ τῶν γλυκέων ὑδάτων. εἰ δ' ὥσπερ θερμὸν οὕτω καὶ ξηρὸν εἴη καθάπερ τὸ πῦρ, οὐ θερμαίνειν μόνον, ἀλλὰ καὶ ξηραίνειν εὐθύς, οὐκ ἐκ τῆς θερμότητος τοῦτο λαβόν, ἀλλ' ἐκ τῆς συνούσης αὐτῷ ξηρότητος. ὑπομιμνήσκουσι δ' ἐνταῦθα τῶν ἐν ἡλίῳ θερινῷ διατριψάντων ἐπὶ πλέον, εἶθ', ὡς εἰκός, | αὐ- 513
ανθέντων ὅλον τε τὸ σῶμα καὶ ξηρὸν καὶ αὐχμηρὸν ἐχόντων καὶ διψώντων οὐκ ἀνεκτῶς. ἴασιν γὰρ αὐτοῖς εἶναί φασιν ἑτοίμην τε καὶ ῥᾴστην, οὐκ εἰ πίοιεν μόνον, ἀλλ' εἰ καὶ λούσαιντο θερμοῖς ὕδασι γλυκέσιν, ὡς τῆς ὑγρότητος, εἴτε μετὰ ψυχρότητος εἴτε μετὰ θερμότητος εἴη, τὸ ἑαυτῆς ἀεὶ δρᾶν δυναμένης, ὑγραίνειν τὰ πλησιάζοντα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον φασὶ καὶ τὴν ξηρότητα ξηραίνειν ἀεί. τὸν γοῦν βορρᾶν ξηρὸν καὶ ψυχρὸν ἄνεμον ὑπάρχοντα ξηραίνειν ἅπαντα, καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ πρὸς Ὁμήρου λεγόμενον

Ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης νεοαρδέ' ἀλωὴν
Αἶψα ξηραίνει.

---

1 post ὥσπερ add. καὶ O om. LMV || καὶ τοῦ ξηροῦ τὸ ξ. MV || 2 καὶ τοῦ ὑγροῦ LV ὥσπερ τ. ὑ. M ὥσπερ καὶ τ. ὑ. O || 4 θερμαίνειν L (compendio script.) M θερμαίνει OV || ξηραίνειν L (compendio script.) M ξηραίνει OV || 6 ἀεὶ post πέφυκεν om. LO; utrumque vocabulum delendum videtur. || 7 οὔκουν codd. οὐκ οὖν Ch || συγχωρεῖν AO || 8 θερμόν LMV θερμαῖνον O || ἐστιν om. L || 9 προσίῃ L || post. ὑγραίνειν add. πέφυκεν L || 12 τοῦτο om. L || λαβών M || 13 αὐτῷ LVA αὐτῶν M αὐτὸ O αὐτῇ Ch || δὲ κἀνταῦθα L || 14 ἡλίῳ θερμῷ καὶ ξηρῷ δ. L ἡλ. ξηρῷ κ. θερμῷ MV || ἐπὶ πλεῖστον M || 15 ὅλον τε om. L τε om. M O^1 V add. O^2 in marg. || 16 ἴσασι γὰρ M || φασὶν εἶναι L || 18 καὶ add. ante γλυκέσιν O om. LMV || 19 εἴτε καὶ μετὰ θ. MV || εἴη] ἐστὶ L || ἀεὶ LMV om. O || 20 καὶ ante ὑγραίνειν add. L post ὑγραίνειν add. γὰρ V O^2 A om. LM || 22 κορᾶν L || ψυχρὸν κ. ξ. L || ὑπάρχοντα LMV τυγχάνοντα O || post ἅπαντα add. καὶ ψύχειν O om. LMV || 23 Ὁμήρου] Il. XXI 346

ξηρὸν ἐσχάτως, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πλεονεκτοῦντος ἐν τῇ κράσει γίγνεσθαι τὰς προσηγορίας, ὑγρὸν μὲν καλούντων ἡμῶν, ἐν ᾧ πλείων ὑγρότητός ἐστι μοῖρα, ξηρὸν δ', ἐν ᾧ ξηρότητος. οὕτω δὲ καὶ θερμὸν μέν, ἐν ᾧ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ πλεονεκτεῖ, ψυχρὸν δ', ἐν ᾧ τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ. αὕτη μὲν ἡ τῶν ὀνομάτων χρῆσις.

Cap. II. *Ὥρα δ' ἂν εἴη λέγειν ἤδη καὶ περὶ τῶν κράσεων αὐτῶν. ἡ μὲν δὴ πλείστη δόξα τῶν ἐπιφανεστάτων*
511 *ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὑγράν τ' εἶναι καὶ θερ | μὴν κρᾶσιν, ἑτέραν τῆς ὑγρᾶς τε καὶ ψυχρᾶς, καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις τὴν ξηράν τε καὶ ψυχράν, ἑτέραν τῆς ξηρᾶς θ' ἅμα καὶ θερμῆς. ἔνιοι δ' ἐξ αὐτῶν ὑγρὰν μέν τινα καὶ ψυχρὰν ἅμα κρᾶσιν ὑπάρχειν φασὶ καὶ θερμὴν ἅμα καὶ ξηρὰν ἑτέραν, οὐ μὴν οὔτε τὴν θερμὴν ἅμα καὶ ὑγρὰν οὔτε τὴν ψυχρὰν ἅμα καὶ ξηράν. οὐδὲ γὰρ ἐγχωρεῖν οὔθ' ὑγρότητα πλεονεκτούσῃ θερμότητι συνδραμεῖν οὔτε ξηρότητα ψυχρότητι. δαπανᾶσθαι μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ κρατοῦντος τὴν ὑγρότητα καὶ οὕτω θερμὸν ἅμα καὶ ξηρὸν γίγνεσθαι τὸ σῶμα, μένειν δ' ἄπεπτόν τε καὶ ἀκατέργαστον, ἐν οἷς ἂν σώμασιν ἀρρωστῇ τὸ θερμόν, ὥστ' ἀναγκαῖον εἶναι θερμότητος μὲν ἐπικρατούσης ἕπεσθαι ξηρότητα, ψυχρότητος δὲ πλεονεκτούσης ἀκολουθεῖν ὑγρότητα. οὗτοι μὲν δὴ κατὰ τάδε πεπείκασι σφᾶς αὐτούς, ὡς δύο εἰσὶν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ τῶν κράσεων. ὅσοι δὲ τέτταρας εἶναι νομίζουσι, διχῶς τούτοις ἀντιλέγουσιν, ἔνιοι μὲν εὐθὺς τὸ πρῶτον ἀξίωμα μὴ συγχωροῦντες, ὡς ἐξικμάζεσθαι τὴν*
512 *ὑγρότητα | πρὸς τοῦ θερμοῦ κρατοῦντος ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἔνιοι δὲ τοῦτο μὲν συγχωροῦντες, ἀμφισβητοῦντες δ' ἑτέρως. οἱ μὲν δὴ πρῶτοι τοῦ θερμοῦ μὲν ἔργον εἶναί φασι τὸ*

---

1 πλεονεκτεῖν M || 2 γίγνεσθαι M ut semper, ceteri variant || 3 πλείων L O^2 V πλεῖον M πλείονος O^1 A || 6 μὲν] μὲν οὖν L || ἡ LMV Vat. om. O || 7 ἤδη om. L ἤδη καὶ om. V || 9 τε post ὑγράν add. LMV om. O || 10 τε add. LMV om. O || τρίτον M || 11 ξηράν τ. κ. ψ. V ψ. τ. κ. ξ. LM ξ. κ. ψ. O || 13 καὶ ante θερμὴν codd. A om. Ch || 14 οὐδὲ pro οὔτε (post μὴν) L || θερμὴν ἅμα κ. ὑγρὰν L ὑ. ἅ. κ. θ cett. || 15 οὐδὲ L οὐ cett. || ἐγχωρεῖ O || οὔθ' om. L || ὑγρότητι πλεονεκτούσῃ θερμότητα σ. οὔτε ξηρότητι ψυγρότητα L || 22 δὴ LMV οὖν O || 23 αἱ πᾶσαι δ. τ. κρ. LM πᾶσαι τ. κρ. αἱ δ. O εἰσὶν ἅπασαι δ. τ. κρ. V || τέσσαρας M || 24 διττῶς V || 27 συγγωροῦντες LMV συγγωροῦσιν O || ἀμφισβητοῦντες LMV ἀμφισβητοῦσιν O

τῶν ἑτερογενῶν γίγνεσθαί τι λέγειν ἄτοπον. ἐγχωρεῖ γὰρ
τέως γραμματικὸν νῦν μουσικὸν εἶναι προσκτησάμενον
γραμματικῇ τὴν μουσικήν, οὐκ ἀποβαλόντα τὴν γραμματικήν.
μὴν εἰ προσεκτήσατό τι παραμένοντος τοῦ προτέρου, παντί
δῆλον, ὡς οὐκ ἠλλοιώθη κατὰ τὸ μένον· ὥστ᾽ οὐκ ἐκ
γραμματικοῦ μουσικὸς ἐγένετο· καὶ γὰρ καὶ νῦν ἔτι γραμματικός
ἀλλ᾽ ἐξ ἀμούσου μουσικός· οὐ γὰρ ἔτ᾽ ἐγχωρεῖ μένειν
τὸν ἄμουσον μουσικὸν ἤδη γεγονότα· πασῶν οὖν τῶν
μεταβολῶν ὑπὸ τῶν ἐναντίων τε κἀκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία
γιγνομένων δηλονότι καὶ τὸ ὑγρόν, | εἰ μεταβάλλοι ποτέ, καθ᾽ 516
ὑγρόν, αὐτό τε ξηρανθήσεται καὶ τὸ ξηραῖνον αὐτὸ
ξηρὸν λεχθήσεται. μὴ τοίνυν λεγέτωσαν, φασίν, ὡς θερμὴν
ἅμα καὶ ὑγρὰν κρᾶσιν οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι. θερμὴν μὲν
γὰρ ἅμα καὶ ψυχρὰν εἶναι τὴν αὐτὴν ἢ ὑγρὰν ἅμα καὶ ξηρὰν
οὐκ ἐγχωρεῖ· συνυπάρχειν γὰρ ἀλλήλαις οὐχ οἷόν τε καθ᾽ ἓν
καὶ ταὐτὸν σῶμα τὰς ἐναντίας ποιότητας· ἅμα δ᾽ ὑγρόν τι καὶ
θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἅμα καὶ ξηρὸν εἶναι δυνατόν, ὡς ὅ τε
λόγος ἀπέδειξε καὶ τὰ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα παραδείγματα.
τοιοῦτος μὲν ὁ τῶν προτέρων λόγος. ὁ δὲ τῶν δευτέρων
οὐδὲν ἄτοπον εἶναί φησιν, ὑποκειμένου τοῦ θερμοῦ δραστικωτάτου
τῶν τεττάρων, ὡς μὴ μόνον εἰς τὸ ψυχρὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ
ὑγρὸν ἐνεργεῖν, εἶναι κρᾶσιν ὑγρὰν καὶ θερμήν, ὅταν εἰς ταὐτὸν
ἅμα συνέλθῃ πλῆθος ὑγρότητός τε καὶ θερμότητος εὐθὺς ἐν
τῇ πρώτῃ γενέσει τοῦ ζῴου. ὁ δέ γ᾽ ἐκείνων λόγος οὐχ ὡς
οὐκ ἄν ποτε γένοιτο καθ᾽ ἓν | καὶ ταὐτὸ σῶμα τὸ μὲν 517
ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ πλέον, τὸ δὲ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ δείκνυσιν,
ἀλλ᾽ ὡς οὐκ ἂν διαμεῖναι τοιοῦτον ἄχρι παντός· ἀεὶ γὰρ
ἐξικμαζόμενον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ χρόνῳ ξηρὸν

---

1 γενέσθαι M ‖ τι om. L ‖ 2 εἶναι LMV γεγονέναι O ‖ 3 ἀπο-βάλλοντα M (ἀποβαλόντα P) ‖ 4 παραμένοντος L μένοντος cett. ‖ 5 μένον] [illegible] M ‖ 7 ἔτ᾽ om. MV ‖ 8 γε post μουσικὸν add. O om. LMV ‖ [illegible] γοῦν O [illegible] om. L ‖ τἀναντία P ‖ 10 μεταβάλλοι L μεταβάλλει [illegible] λεγέτ[illegible] λεγόντων cett. ‖ 16 ταὐτὸν L καὶ ταὐτὸν om. MV ‖ [illegible] ‖ 17 [illegible] ψυχρὸν om. M ‖ τε om. M ‖ 18 ἐπέδειξε M ‖ [illegible] V [illegible] 19 μὲν LMV μὲν οὖν O ‖ 20 φησὶν εἶναι M ‖ [illegible] O [illegible] τεττάρων om. M τεσσ. L ‖ 22 εἰς LV ἐς [illegible] 23 εὐθὺς om. V ‖ 24 δέ γ᾽ ἐκείνων λ. LM [illegible] διαμείν[illegible]τον codd. τοιοῦτο Ch. ‖

*Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸν τῆς μήκωνος ὀπὸν καὶ
ἄλλα μυρία φάρμακα ξηραίνειν ἅμα καὶ ψύχειν. ὥστ' οὐκ
ἀναγκαῖον, οὔτ', εἴ τι ψυχρόν, εὐθὺς τοῦτο καὶ ὑγρὸν ὑπάρχειν,
514 οὔτ', εἴ τι θερμόν, εὐθὺς καὶ ξηρόν. οὔκουν | οὐδὲ τὴν
θερμὴν κρᾶσιν ἐξ ἀνάγκης εἶναι καὶ ξηράν, ἀλλὰ δύνασθαί
ποτε τὸ μὲν θερμὸν τοῦ ψυχροῦ πλεονεκτεῖν ἐν τῇ κράσει
τοῦ ζῴου, τὸ δ' ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γένεσιν
καὶ τὴν ἀλλοίωσιν καὶ τὴν μεταβολὴν ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ
ἐναντία γίγνεσθαι. τίς γοῦν εἰπών, ὅτι τὸ λευκὸν ἠλλοιώθη
τε καὶ μετέβαλεν, ἐγένετο γὰρ θερμόν, οὐκ ἂν εἴη καταγέλαστος;
ἐπιζητεῖ γὰρ ὁ λόγος οὐ τὴν κατὰ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν
ἀντίθεσιν, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ χρῶμα· μεταβάλλει γὰρ τὸ μὲν
λευκὸν εἰς τὸ μέλαν, ὥσπερ γε καὶ τὸ μέλαν εἰς τὸ λευκόν,
τὸ δὲ θερμὸν εἰς τὸ ψυχρόν, ὥσπερ αὖ καὶ τὸ ψυχρὸν εἰς
τὸ θερμόν· οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν ὑγρὸν εἰς τὸ ξηρόν, τὸ δ' αὖ
ξηρὸν εἰς τὸ ὑγρόν. εἰ γὰρ δὴ φάσκοι τις ἠλλοιῶσθαι τὸ σῶμα
τῷ τέως ὑγρὸν ὑπάρχον εἶναι τανῦν λευκὸν ἢ τῷ τέως ξηρὸν
ὂν τανῦν φαίνεσθαι μέλαν, οὐκ ἂν ὑγιαίνειν δόξειεν. εἰ δέ γε
τὸ τέως ὑγρὸν νῦν ξηρὸν φαίη γεγονέναι ἢ τὸ πρότερον
515 ὑπάρχον μέλαν νῦν εἶναι λευκὸν ἢ | ἐκ θερμοῦ ψυχρὸν ἢ ἐκ
ψυχροῦ θερμὸν γεγονέναι, σωφρονεῖν τ' ἂν δόξειεν ὁ τοιοῦτος
καὶ λέγειν τὰ εἰκότα. τὸ γὰρ μεταβάλλον, ᾗ μεταβάλλει, ταύτῃ
μεταχωρεῖν δεῖ πρὸς τοὐναντίον. ἐγένετο γοῦν ἢ γίγνεται
μουσικὸς ὅδε, φαμέν, ἐξ οὐ μουσικοῦ δηλονότι καὶ γραμματικὸς
ἐξ οὐ γραμματικοῦ καὶ ῥητορικὸς ἐξ οὐ ῥητορικοῦ· τὸ δ' ἐκ
μουσικοῦ γραμματικὸν ἢ ἐκ γραμματικοῦ μουσικὸν ἢ ἐξ ἄλλου*

---

1 δὲ om. V || λόγον pro τρόπον V || τῆς M τοῦ LO om. V || 4 οὔτ' om. MV || 4 οὐκ οὖν L οὐκοῦν MV || 5 καὶ om. M || 7 δὴ] δεῖ L || 9 γοῦν codd. γὰρ οὖν A || 10 τε om. MV || 11 τὸ θερμὸν κ. τὸ ψ. L τὸ θ. ἢ τ. ψ. M τὸ θ. ἢ ψ. V τὸ θ. κ. ψ O ψ. κ. θ. A || 12 post χρῶμα add. μεταβολὴν O μεταβολὴν γενέσθαι V om. LM || μετέβη M || γὰρ] γέ τοι L δέ τοι V || 13 γε MOV om. L || 14 τὸ δὲ θ. LMV καὶ τὸ θ. αὖ O || αὖ LV γε M om. O || 15 αὖ om. MV || 16 φάσκοι LM φάσκει OV || 17 τῷ] τὸ LO[1] τῷ O[2] τὸ τ. γὰρ MV || εἶναι om. M || τανῦν L νῦν cett. || ἢ τὸ codd. ἢ τῷ A || 18 ὂν om. M || τανῦν O εἶτα νῦν LV νῦν M || μελαν φαίν. LM || 19 ξηρὸν νῦν ὑγρὸν L || γεγονέναι LM γενέσθαι O || 21 γεγονέναι om. L || φρονεῖν M || τ' LMV om. O || ἂν] ἀεὶ M || 22 τὰ om. LO εἰκότως (om. τὰ) V || 23 δεῖ] ἀεὶ M || γοῦν] γὰρ V post γοῦν (vel γὰρ) add. τις LV || ἢ γίγν. om. V || 24 ὅδε] ὃ δὴ L

τινὸς τῶν ἑτερογενῶν γίγνεσθαί τι λέγειν ἄτοπον. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸν τέως γραμματικὸν νῦν μουσικὸν εἶναι προσκτησάμενον τῇ γραμματικῇ τὴν μουσικήν, οὐκ ἀποβαλόντα τὴν γραμματικήν. καὶ μὴν εἰ προσεκτήσατό τι παραμένοντος τοῦ προτέρου, παντί που δῆλον, ὡς οὐκ ἠλλοιώθη κατὰ τὸ μένον· ὥστ' οὐκ ἐκ γραμματικοῦ μουσικὸς ἐγένετο· καὶ γὰρ καὶ νῦν ἔτι γραμματικός ἐστιν· ἀλλ' ἐξ ἀμούσου μουσικός· οὐ γὰρ ἔτ' ἐγχωρεῖ μένειν αὐτὸν ἄμουσον μουσικὸν ἤδη γεγονότα· πασῶν οὖν τῶν μεταβολῶν ὑπὸ τῶν ἐναντίων τε κἀκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία γιγνομένων δηλονότι καὶ τὸ ὑγρόν, | εἰ μεταβάλλοι ποτέ, καθ' 516 *ὅσον ὑγρόν, αὐτό τε ξηρανθήσεται καὶ τὸ ξηραῖνον αὐτὸ ξηρὸν λεχθήσεται. μὴ τοίνυν λεγέτωσαν, φασίν, ὡς θερμὴν ἅμα καὶ ὑγρὰν κρᾶσιν οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι. θερμὴν μὲν γὰρ ἅμα καὶ ψυχρὰν εἶναι τὴν αὐτὴν ἢ ὑγρὰν ἅμα καὶ ξηρὰν οὐκ ἐγχωρεῖ· συνυπάρχειν γὰρ ἀλλήλαις οὐχ οἷόν τε καθ' ἓν καὶ ταὐτὸν σῶμα τὰς ἐναντίας ποιότητας· ἅμα δ' ὑγρόν τι καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἅμα καὶ ξηρὸν εἶναι δυνατόν, ὡς ὅ τε λόγος ἀπέδειξε καὶ τὰ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα παραδείγματα. τοιοῦτος μὲν ὁ τῶν προτέρων λόγος. ὁ δὲ τῶν δευτέρων οὐδὲν ἄτοπον εἶναί φησιν, ὑποκειμένου τοῦ θερμοῦ δραστικωτάτου τῶν τεττάρων, ὡς μὴ μόνον εἰς τὸ ψυχρὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὑγρὸν ἐνεργεῖν, εἶναι κρᾶσιν ὑγρὰν καὶ θερμήν, ὅταν εἰς ταὐτὸν ἅμα συνέλθῃ πλῆθος ὑγρότητός τε καὶ θερμότητος εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει τοῦ ζῴου. ὁ δέ γ' ἐκείνων λόγος οὐχ ὡς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο καθ' ἓν | καὶ ταὐτὸ σῶμα τὸ μὲν* 517 *ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ πλέον, τὸ δὲ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ δείκνυσιν, ἀλλ' ὡς οὐκ ἂν διαμεῖναι τοιοῦτον ἄχρι παντός· ἀεὶ γὰρ ἐξικμαζόμενον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ χρόνῳ ξηρὸν*

---

1 γενέσθαι M ‖ τι om. L ‖ 2 εἶναι LMV γεγονέναι O ‖ 3 ἀποβάλλοντα M (ἀποβαλόντα P) ‖ 4 παραμένοντος L μένοντος cett. ‖ 5 μένον] μέλλον M ‖ 7 ἔτ' om. MV ‖ 8 γε post μουσικὸν add. O om. LMV ‖ οὖν LM γοῦν O ‖ 9 τε om. L ‖ τἀναντία P ‖ 10 μεταβάλλοι L μεταβάλλει cett. ‖ 12 λεγέτωσαν L λεγόντων cett. ‖ 16 ταὐτὸν L καὶ ταὐτὸν om. MV ‖ τι om. L ‖ 17 ἅμα post ψυχρὸν om. M ‖ τε om. M ‖ 18 ἐπέδειξε M ‖ μικρῷ LMV σμικρῷ O ‖ 19 μὲν LMV μὲν οὖν O ‖ 20 φησὶν εἶναι M ‖ δραστικωτέρου OA ‖ 21 τῶν τεττάρων om. M τεσσ. L ‖ 22 εἰς LV ἐς MO ‖ ταὐτὸν L ταὐτὸ cett. ‖ 23 εὐθὺς om. V ‖ 24 δέ γ' ἐκείνων λ. LM δ' ἐκ. λ. V δέ γε λ. ἐκ. O ‖ 27 διαμείνῃ O ‖ τοιοῦτον codd. τοιοῦτο Ch. ‖ 28 ὑπὸ] παρὰ V

ἀποδείξει τὸ σῶμα καὶ οὕτως οὐκ ἂν ἔτι θερμὸν καὶ ὑγρόν, ἀλλὰ θερμὸν εἴη καὶ ξηρόν· αὐτὸ δ' αὖ πάλιν τοῦτο τὸ θερμὸν καὶ τὸ ξηρὸν ἐπὶ προήκοντι τῷ χρόνῳ ψυχρὸν ἔσται καὶ ξηρόν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκβοσκήσηται τὴν ἰκμάδα πᾶσαν αὐτοῦ τὸ θερμόν, ἄρχεσθαι τοὐντεῦθεν ἤδη φασὶ καὶ αὐτὸ μαραίνεσθαι μηκέτ' εὐποροῦν τροφῆς, ὅθεν ἐξήπτετο. θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν εἶναι νομίζουσι καὶ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει τοῦ ζῴου συνδραμεῖν εἰς ταὐτὸν ἢ τὸ ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ πλέον ἢ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ. δυνατὸν δὲ κἂν τῷ χρόνῳ προϊόντι γενέσθαι τὴν τέως ὑγρὰν καὶ θερμὴν κρᾶσιν αὖθις ξηρὰν καὶ θερμήν, ὥσπερ αὖ πάλιν τὴν ξηρὰν καὶ θερμὴν ἀποσβεννυμένου τοῦ θερμοῦ ψυχρὰν καὶ ξηρὰν ἀποτελεσθῆναι. ὅτι μὲν
518 οὖν ἐγχωρεῖ θερμὴν ἅμα καὶ ὑγρὰν εἶναί τινα καὶ ψυχρὰν | καὶ ξηρὰν ἑτέραν τῆσδε κρᾶσιν, ἐκ τούτων ἐπιδεικνύουσιν. ὅτι δὲ πλείους τῶν τεττάρων διαφορὰς κράσεων ἀδύνατον ὑπάρχειν, ἐκ τῶνδε πειρῶνται διδάσκειν. ὑποκειμένων γάρ, φασί, τεττάρων ποιοτήτων εἰς ἀλλήλας τὸ δρᾶν τε καὶ πάσχειν ἐχουσῶν, θερμότητός τε καὶ ψυχρότητος καὶ ξηρότητος καὶ ὑγρότητος, ἀντιθέσεις γίγνεσθαι δύο, τὴν μὲν ἑτέραν, ἐν ᾗ τὸ θερμὸν ἀντίκειται τῷ ψυχρῷ, τὴν δ' ἑτέραν, ἐν ᾗ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ, καὶ διὰ τοῦτο τέτταρας ἀποτελεῖσθαι τὰς πάσας συζυγίας. ἓξ μὲν γὰρ γίγνεσθαι τῶν τεττάρων ἀλλήλαις ἐπιπλεκομένων τὰς συζεύξεις, ἀλλὰ τὰς δύο τούτων ἀδυνάτους ὑπάρχειν. οὔτε γὰρ ὑγρὸν ἅμα καὶ ξηρὸν οὔτε θερμὸν ἅμα καὶ ψυχρὸν δύναται γενέσθαι σῶμα. λείπεται δὴ τέτταρας εἶναι συζυγίας κράσεων, ὑγρὰς μὲν δύο, ξηρὰς δὲ δύο θερμότητι καὶ ψυχρότητι διῃρημένας. ἃ μὲν οὖν οἱ χαριέστατοι τῶν πρὸ ἡμῶν ἰατρῶν τε καὶ

---

1 ἀποδείκνυσι V || 2 δ' αὖ LPVO δ' οὖν A δὲ M || 3 τὸ ξηρὸν LMV τὸ om. O || ψυχρὸν ἔσται κ. ξ. L ξ. ἔ. κ. ψ. cett. || 5 ἄρχεσθαι LM ἄρχεται OV || τοῦτ' εὐθὺς pro τοὐντεῦθεν M || φασὶ om. M || 7 ante εὐθὺς add. μὲν O εὐθὺς om. MV || 8 ταὐτὸν L ταὐτὸ O ταῦτα V αὐτὸ M || 9 δὲ] γὰρ M || 10 γενέσθαι M γίνεσθαι cett. || ὑ. κ. θ. LMV θ. κ. ὑ. O || ξ. κ. θ. LMV θ. κ. ξ. O || 11 αὖ LV οὖν M γε καὶ αὖθις O || 12 ἀποτελεῖσθαι V || 13 post ἐγχωρεῖ add. καὶ O om. LMV || 14 ἐπιδεικνύουσιν LM ἀποδ. OV || 15 οὐ πλείους M || τεσσ. LMV || 16 ὑποκειμένων] cf. Orib. XXI 2, 5 || 17 τε Orib. om. LMV ante τὸ δρ. colloc. O || 21 τέσσ. LM || 22 τεσσ. LM || 23 τὰς μὲν δύο L || ἀδύνατον LV || 24 θερμὸν ἅ. κ. ψ. Orib. θ. κ. ψ. MV ψ. ἅ κ. θ. O οὔθ' ἅμα ψ. κ. θ. L || 25 δύνασθαι M || λείπεσθαι M || δὴ LMV γοῦν O οὖν Orib. || τέσσ. L

φιλοσόφων εἰρήκασι, ταῦτ' ἐστίν. ἃ δ' ἐγὼ παραλιπεῖν αὐτοὺς νομίζω, λέγειν ἤδη καιρός.

Cap. III. Ἓν μὲν δὴ καὶ πρῶτον, ὅτι τὴν εὔκρατον, **519** ὥσπερ οὐχ ἁπασῶν τῶν εἰρημένων ἀρετῇ θ' ἅμα καὶ δυνάμει προὔχουσαν, ἐπελάθοντό τε καὶ τελέως παρέλιπον, ὥσπερ οὐδ' ὅλως οὖσαν, καίτοι μηδὲ φθέγξασθαί τι χωρὶς ἐκείνης ὑπὲρ τῶν ἄλλων δυνάμενοι. τὸ γοῦν ἐν τῇ θερμῇ κράσει πλεονεκτεῖν τὸ θερμὸν ἔν τε τῇ ψυχρᾷ τὸ ψυχρὸν οὐδ' ἐπινοῆσαι δυνατὸν ἄνευ τοῦ προτέραν ὑποθέσθαι τὴν εὔκρατον. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν εἰς ἄλλο τι βλέποντες ἐξευρίσκουσιν ἢ εἰς τὴν εὔκρατον ἐκείνην φύσιν, τὸ μὲν θερμότερον τοῦ δέοντος σῶμα κελεύοντες ἐμψύχειν, τὸ δ' αὖ ψυχρότερον θερμαίνειν, ὡσαύτως τὸ μὲν ὑγρότερον ξηραίνειν, τὸ δὲ ξηρότερον ὑγραίνειν, ἀντεισάγοντες ἀεὶ δηλονότι τῷ πλεονάζοντι τὸ λεῖπον, ὡς εὔκρατόν τινα καὶ μέσην ἐργάσασθαι κατάστασιν. ἣν οὖν ἀεὶ μεταδιώκουσι καὶ πρὸς ἣν ἀποβλέποντες ἐπανορθοῦνται τὰς δυσκράτους, ἐγὼ μὲν ἠξίουν ἁπασῶν πρώτην λέγεσθαι πρὸς αὐτῶν. οἱ δ' ἄρα τοσοῦτον ἀποδέουσι τοῦ μεμνῆσθαι πρώτης, ὥσθ' | ὅλως παραλείπουσιν αὐτήν. **520** ἀλλ' οὐ παραλέλειπται, φασί τινες ἐξ αὐτῶν, ἐν γὰρ τῇ θερμῇ καὶ ὑγρᾷ περιέχεται. καὶ πῶς οὐχὶ πέντε λέγετε τὰς πάσας εἶναι κράσεις, ἀλλὰ τέτταρας, εἴπερ τῆς ἀρίστης μέμνησθε; δυοῖν γὰρ θάτερον, ἢ τῶν δυσκράτων ἀνάγκη παραλελεῖφθαι μίαν ἢ τὴν εὔκρατον. ἐγὼ μὲν δὴ σαφῶς οἶδα τὴν εὔκρατον αὐτοὺς παραλιπόντας ἐξ ὧν ἀξιοῦσιν. ἐπειδὰν γὰρ θερμὴν καὶ ξηρὰν ἢ ψυχρὰν καὶ ὑγρὰν ἢ τιν' ἄλλην λέγωσι κρᾶσιν, οὐ τῶν ἄκρων ἡμᾶς ἀκούειν χρῆναι ποιοτήτων, ἀλλὰ κατὰ τὴν πλεονεκτοῦσαν ἀεὶ γίγνεσθαι τὴν προσηγορίαν. εἰ δ' οὐ βούλονται

---

3 εὔκρατον L εὔκρατον φύσιν cett. ‖ 4 οὐχ ἁπασῶν τῶν εἰρημένων LMV οὐκ O ‖ 5 προέχουσαν L προὔχουσαν cett. ‖ τελείως MV ‖ 6 οὐδ' LMV μηδ' O ‖ 8 ἔν τε L ἢ ἐν cett. ‖ 9 δυνατόν ἐστιν L ‖ προτέραν LMV πρότερον O ‖ ὑποθέσθαι LMV ἐπιθέσθαι O ‖ 11 εἰς post ἢ add. L[2] s. l. om. cett. ‖ post μὲν add. γὰρ MV ‖ 13 post ὡσαύτως add. δὲ MOV ‖ 17 ἐπανορθοῦσι V ‖ 18 πρώτην LMOV πρῶτον A ‖ 19 πρώτης LMV ταύτης O ‖ ὅλην LOV ‖ αὐτήν om. O ‖ 20 φασί τινες ἐξ αὐτῶν LV φασὶν ἔνιοί τινες ἐξ αὐτῶν M φ. ἐξ αὐ. ἔνιοι O ‖ 21 τὰς πάσας λέγετε M ‖ 22 τέσσαρας L ‖ 25 γὰρ om. LMV ‖ 26 ἢ (ante ψυχρὰν) M καὶ cett. ‖ 27 ἄκρως L ‖ ἡμᾶς ἀκ. LMV ἀκ. ἡ. O ‖ ad χρῆναι vocab. in marg. add. ἀξιοῦσιν O[2] ‖ 28 τὴν προσηγορίαν OV τὰς προσηγορίας M τὴν om. LA

τὴν εὔκρατον παραλελεῖφθαι, τῶν ἄλλων τινὰ δειχθήσονται παραλιπόντες. ἔστω γὰρ εὔκρατον εἶναι τὴν ὑγρὰν καὶ θερμήν, ὥσπερ αὐτοὶ βούλονται. παραλελοίπασιν ἄρα τὴν ἀντικειμένην τῇ ψυχρᾷ καὶ ξηρᾷ δυσκρασίᾳ, ἐν ᾗ τὸ ὑγρὸν πλεονεκτεῖ καὶ τὸ θερμόν. ἀλλ' αὐτή, φασίν, ἐστὶν ἥδε. καὶ πῶς ἐνδέχεται
521 καὶ πλεονεκτεῖν ἅμα καὶ μὴ πλεονεκτεῖν τὸ θερμὸν | καὶ κρατεῖσθαι καὶ μὴ κρατεῖσθαι τὸ ψυχρόν; εἰ μὲν γὰρ εὔκρατός ἐστιν, οὐδὲν οὐδενὸς ἀμέτρως ἐπικρατεῖ, εἰ δὲ δύσκρατος, ἀνάγκη πλεονεκτεῖν τι τῶν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, φασίν, ἴδιόν ἐστι τῆς εὐκράτου τὸ κρατεῖν ἐν αὐτῇ τὸ μὲν θερμὸν τοῦ ψυχροῦ, τὸ δ' ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ. κρατήσαντος γὰρ δὴ τοῦ ψυχροῦ μετρίως μέν, οὐκ ἀγαθὴν εἶναι τὴν κρᾶσιν, ἔτι δὲ μᾶλλον, νόσον ἤδη γίγνεσθαι, καθάπερ, εἰ καὶ σφοδρῶς κρατήσειε, θάνατον. οὕτω δὲ κἀπὶ τοῦ ξηροῦ συμπίπτειν ἐν ἀρχῇ μὲν δυσκρασίαν, ἐπὶ πλέον δὲ νόσον, ἐπὶ πλεῖστον δὲ κρατήσαντος θάνατον, ὥσπερ οὐχὶ κἀπὶ τῆς ὑγρᾶς καὶ θερμῆς ταῦτα συμπίπτοντα. τίς γὰρ οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν, ἐπειδὰν μὲν ἐπ' ὀλίγον ἢ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ τύχῃ πλεονεκτῆσαν ἢ τὸ ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ, δυσκρασίαν οὕτω γιγνομένην, ἐπειδὰν δ' ἐπὶ πλέον, νόσον, ἐπειδὰν δ' ἐπὶ πλεῖστον, θάνατον; ὁ γὰρ αὐτὸς ἐπ' ἀμφοῖν λόγος. ἢ μηδὲ τὰς ἀμέτρως ὑγρὰς καὶ θερμὰς καταστάσεις αἰτιώμεθα μηδ' ὅσα μεθ' ὑγρότητος ἀμέτρου
522 νοσήματα συνίσταται θερμά, | μηδὲ ταῦθ' ὁμολογῶμεν εἶναι νοσήματα. πρὸς δὴ τοὺς τοιούτους λόγους ἀπομαχόμενοί τινες τῶν ἀπ' Ἀθηναίου τοῦ Ἀτταλέως ὁμόσε χωροῦσιν οὔτε κατάστασιν ὑγρὰν καὶ θερμὴν μέμφεσθαι λέγοντες οὔθ' εὑρεθῆναί τι νόσημα φάσκοντες ὑγρὸν καὶ θερμόν, ἀλλὰ πάντως ἢ θερμὸν καὶ ξηρὸν ὑπάρχειν ὡς τὸν πυρετόν, ἢ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν ὡς τὸν ὕδερον,

1 post εὔκρατον inserit γίγνεσθαι μᾶλλον δὲ M ‖ τινὰ τῶν ἄλλων L ‖ 3 post ἄρα add. φανερῶς MV σαφῶς O om. L ‖ 4 δύσκρατον pro δυσκρασίᾳ MV ‖ 5 αὐτή] αὕτη L ‖ 6 καὶ ante πλεονεκτεῖν om. MV ‖ τὸ θερμὸν post ἅμα colloc. O ‖ 8 οὐδὲν om. M ‖ 11 γὰρ δὴ codd. γὰρ A ‖ 13 ἔστι δὲ M ‖ 14 κρατήσει MV ‖ δὲ] δὲ δὴ M δὲ δεῖ V ‖ συμπίπτει LM ‖ 16 ὥσπερ εἰ οὐκ ἐπὶ M ὥσπερ εἰ οὐχὶ V ‖ 17 συνέπιπτον V ‖ οὐκ ἂν codd. ἂν οὐχ A ‖ post ὁμολογήσειεν add. ὡς O om. LMV ‖ 18 ἢ τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ L[1] ἢ τ. θερμὸν τοῦ ψυχροῦ L[2] ‖ τύχοι O ‖ πλεονεκτῆσαν τύχῃ L ‖ 19 τὸ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ O ‖ ἐπὶ πλεῖστον δὲ pro ἐπ. δ' ἐπὶ πλ. M ‖ 22 μηδ'] μήθ' L ‖ 23 συνίσταται νοσήματα M συνίστασθαι O[1] corr. O[2] ‖ 27 δύνασθαι add ante φάσκοντες L ‖ ἢ post πάντως om. M

ἢ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν ὡς τὴν μελαγχολίαν. ἐπιμέμνηνται δ' ἐνταῦθα καὶ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, ὑγρὸν μὲν καὶ ψυχρὸν εἶναι τὸν χειμῶνα φάσκοντες, ξηρὸν δὲ καὶ θερμὸν τὸ θέρος καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν τὸ φθινόπωρον, εὔκρατον δ' ἅμα καὶ θερμὴν καὶ ὑγρὰν ὥραν εἶναί φασι τὸ ἔαρ. οὕτω δὲ καὶ τῶν ἡλικιῶν τὴν παιδικὴν εὔκρατον θ' ἅμα καὶ θερμὴν καὶ ὑγρὰν εἶναί φασιν. δηλοῦσθαι δὲ τὴν εὐκρασίαν αὐτῆς νομίζουσι κἀκ τῶν ἐνεργειῶν τῆς φύσεως ἐρρωμένων τηνικαῦτα μάλιστα. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸν θάνατόν φασιν εἰς ξηρότητα καὶ ψῦξιν ἄγειν τὰ τῶν ζῴων σώματα. καλεῖσθαι γοῦν ἀλίβαντας τοὺς νεκροὺς ὡς ἂν οὐκέτι λιβάδα καὶ ὑγρότητα κεκτημένους οὐδεμίαν, ἐξατμισθέντας θ' ἅμα διὰ | τὴν ἀποχώρησιν τοῦ 523
θερμοῦ καὶ παγέντας ὑπὸ τῆς ψύξεως. ἀλλ' εἴπερ ὁ θάνατος, φασί, τοιοῦτος, ἀναγκαῖον ἤδη τὴν ζωήν, ὡς ἂν ἐναντίαν οὖσαν αὐτῷ, θερμήν τ' εἶναι καὶ ὑγράν· καὶ μὴν εἴπερ ἡ ζωή, φασί, θερμόν τι χρῆμα καὶ ὑγρόν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν ὁμοιοτάτην αὐτῇ κρᾶσιν ἀρίστην ὑπάρχειν· εἰ δὲ τοῦτο, παντί που δῆλον, ὡς εὐκρατοτάτην, ὥστ' εἰς ταὐτὸ συμβαίνειν ὑγρὰν καὶ θερμὴν φύσιν εὐκράτῳ καὶ μηδὲν ἄλλ' εἶναι τὴν εὐκρασίαν ἢ τῆς ὑγρότητός τε καὶ θερμότητος ἐπικρατούσης. οἱ μὲν δὴ τῶν ἀμφὶ τὸν Ἀθήναιον λόγοι τοιοίδε. δοκεῖ δέ πως ἡ αὐτὴ δόξα καὶ Ἀριστοτέλους εἶναι τοῦ φιλοσόφου καὶ Θεοφράστου γε μετ' αὐτὸν καὶ τῶν Στωϊκῶν, ὥστε καὶ τῷ πλήθει τῶν μαρτύρων ἡμᾶς δυσωποῦσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν Ἀριστοτέλους, ὅπως ἐγίγνωσκεν ὑπὲρ θερμῆς καὶ ὑγρᾶς κράσεως, ἴσως ἄν, εἰ δεηθείην, ἐπὶ προήκοντι τῷ λόγῳ δείξαιμι· δοκοῦσι γάρ μοι παρακούειν αὐτοῦ.

Cap. IV. *Τὸ δέ γε νῦν ἔχον πειράσομαι πρῶτον | ἐν-* 524
δείξασθαι τοῖς λέγουσι ταῦτα, πῇ ποτε σοφίζονται σφᾶς αὐτούς,

---

2 ἐντεῦθεν O ‖ ψυχρὸν μὲν καὶ ὑγρὸν M ‖ 5 θερμὸν M ‖ εἶναί φασι LMV καλοῦσι O ‖ 6 τε ἅμα LMV τε O (om. ἅμα) ‖ ὑγρὰν καὶ θερμὴν L | 8 ἐρρωμένην M ‖ 10 τῶν ζῴων τὰ σώματα V ‖ 11 οὐκέτι LMV μηκέτι O ‖ 12 τε ἅμα LV ἅμα MO ‖ 14 ἔστι τοιοῦτος V ‖ 15 οὖσαν LM ὑπάρχουσαν OV ‖ 16 φασί om. M add. P ‖ post ὑγρόν add. ἐστιν OV om. LM ‖ 17 δῆλον παντί που M ‖ 18 εὐκρατοτάτην L[1] εὐκρατοτάτη L[2] ‖ ταὐτὸν P ‖ 19 φύσιν] φασὶν M ‖ 20 τῆς ante ὑγρότητος om. LO ‖ κρατούσης O ‖ δὴ περὶ τῶν L ‖ 25 θ. τε καὶ ὑ. M ‖ 26 δεηθείην codd. δεηθείη Ch. ‖ προσήκοντι M προήκ. P ‖ 28 ἔχον LV εἶναι MO ‖ πρῶτον om. V

εἶτ' ἐφεξῆς ἀποδεῖξαι τὸν ἅπαντα λόγον εἰς ἓν ἀθροίσας κεφάλαιον. ὅτι μὲν δὴ τὸ ἔαρ οἴονται θερμὸν εἶναι καὶ ὑγρὸν ἅμα καὶ εὔκρατον, ἐνταῦθα σοφίζονται προφανῶς. οὔτε γὰρ ὑγρὸν ὡς ὁ χειμὼν οὔτε θερμὸν ὡς τὸ θέρος, ὥστ' οὐδέτερον ἀμέτρως. ἀμετρίας δ' ἦν ἕκαστον τῶν τοιούτων ὀνομάτων καὶ κατ' αὐτοὺς ἐκείνους δηλωτικόν. ἐσφάλησαν δὲ διχῶς, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ βούλεσθαι πάντως ἐν ταῖς ὥραις εὑρεῖν τὴν τετάρτην συζυγίαν τῶν κράσεων, ἔπειτα δ' ἐκ τοῦ θερμότερον ἢ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ ὑγρότερον ἢ κατὰ τὸ θέρος ὑπολαμβάνειν ὑπάρχειν τὸ ἔαρ. ἀλλ' οὔτ' ἀναγκαῖον ἐν ταῖς ὥραις ὑποτίθεσθαι τὴν τετάρτην συζυγίαν τῶν κράσεων, εἰ μὴ καὶ φαίνοιτο, καὶ τὸ παραβάλλειν αὐτὸ ταῖς ἑκατέρωθεν ὥραις οὐδὲν μᾶλλον ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἢ ξηρὸν ἀποδείξει καὶ ψυχρόν. εἰ μὲν γὰρ ἀμετρίας ἐστὶν ὀνόματα τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρόν, οὐκ ἀληθεύεται κατ' αὐτούς· σύμμετρον γὰρ ἐν ἅπασι τὸ
525 ἔαρ. ¦ εἰ δ' ὅτι θέρους μέν ἐστιν ὑγρότερον, χειμῶνος δὲ θερμότερον, ὑγρόν ἐστι καὶ θερμόν, οὐδὲν ἧττον αὐτὸ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν νομίζεσθαι προσήκει, διότι θέρους μέν ἐστι ψυχρότερον, χειμῶνος δὲ ξηρότερον. ἢ τίς ἀποκλήρωσις, ἓν μὲν τῶν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, ἓν δ' ἀπὸ τοῦ θέρους λαμβάνειν; ἐν ἑκατέροις γὰρ ἀμφοτέρων διαφέρον οὐκ ἐξ ἡμίσεος ὀφείλει τὴν παραβολὴν ἀλλ' ὁλόκληρον ἴσχειν. καὶ μὴν εἴπερ οὕτω γίγνοιτο, τἀναντία φήσομεν ὑπάρχειν αὐτό. θερμὸν μὲν γὰρ ἔσται καὶ ξηρόν, εἰ τῷ χειμῶνι, ψυχρὸν δ' αὖ καὶ ὑγρόν, εἰ τῷ θέρει παραβάλλοιτο. κατ' οὐδετέραν οὖν τῶν παραβολῶν ὁλοκλήρως γιγνομένην ὑγρὸν ἔσται καὶ θερμόν. εἰ δ' ἔξεστιν ἐκείνοις ἐξ ἑκατέρας αὐτῶν ἥμισυ λαβοῦσιν ὑγρὸν ἀποφαίνειν αὐτὸ καὶ θερμόν, ἐξέσται δήπου καὶ ἡμῖν

---

1 ἀποδεῖξαι V ἀποδείξαιμι L ἐπιδεῖξαι MO ‖ 3 ἅμα] ἄλλως M εἶναι V ‖ ἐνταῦθα LMV ἐντεῦθεν O ‖ 4 ὁ χ. codd. ὁ om. Ch ‖ 6 ἐσφάλησαν δὲ δ. LM διχ. δὲ ἐσφ. OV ‖ 8 δὲ καὶ ἐκ L ‖ καὶ add. ante θερμότερον O om. LMV ‖ 9 ὑγρότατον M ‖ ὑπολαμβάνειν L om. cett. ‖ 10 τὸ ἔαρ LMV αὐτό O ‖ 11 τῶν κράσεων om. V ‖ 13 ξηρὸν ἀπ. κ. ψυχρόν L ψ. ἀπ. κ. ξ. cett. ‖ 14 ὄνομα M ‖ τὸ θερμὸν κ. τὸ ὑγρὸν L τὸ θ. κ. ὑ. MV τὸ ὑ. κ. τὸ θ. O ‖ 15 καθ' ἑαυτούς L ‖ 20 ἀπὸ] τῶν ἀπὸ L ἀπὸ om. M ‖ 21 ἑκατέροις L ἑκατέραις cett. ‖ 22 ἡμίσεος LMOV ἡμίσεως PA ‖ μεταβολὴν MA παραβολὴν P ut codd. cett. ‖ 23 οὕτω LV οὕτως A ‖ αὐτό L αὐτῷ cett. ‖ 25 παραβάλλοις M ‖ 26 οὖν] δὲ M ‖ ὑγρὸν ἔσται κ. θ. LMV ὑ. κ. θ. ἔσται O ‖ 27 ἔξεστιν] ἐξέσται LM

ἐπὶ θάτερον ἥμισυ μετελθοῦσι ξηρὸν καὶ ψυχρὸν ἀποφῆναι,
ξηρὸν μὲν ὡς πρὸς τὸν χειμῶνα, ψυχρὸν δ' ὡς πρὸς τὸ
θέρος. ἅπαντ' οὖν οὕτως ἔσται τὸ ἔαρ, ὑγρὸν καὶ ξηρὸν καὶ
ψυχρὸν καὶ θερμόν. ἀλλ' οὐδὲ | κατ' αὐτοὺς ἐκείνους οἷόν 526
τ' ἐστὶν ἐν ἑνὶ καὶ ταὐτῷ πράγματι τὰς τέτταρας ἐπικρατῆσαι
ποιότητας. οὔκουν οὔτε θέρει παραβάλλειν οὔτε χειμῶνι τὸ
ἔαρ, ἀλλ' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σκοπεῖσθαι δίκαιον. οὐδὲ γὰρ
οὐδὲ τὸν χειμῶνα διὰ τοῦτο λέγομεν ὑγρὸν εἶναι καὶ ψυχρόν,
ὅτι τῶν ἄλλων ὡρῶν ἐστιν ὑγρότατός τε καὶ ψυχρότατος,
ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἄλλως αὐτῷ συμβέβηκεν· ὅτι δὲ πλεονεκτεῖ
κατ' αὐτὸν ἡ μὲν ὑγρότης τῆς ξηρότητος, ἡ δὲ ψυχρότης τῆς
θερμότητος, διὰ τοῦθ' ὑγρὸς καὶ ψυχρὸς εἶναι λέγεται. κατὰ
ταὐτὰ δὲ καὶ τὸ θέρος, ὅτι κἀν τούτῳ τὸ μὲν ὑγρὸν ἀπολείπεται
τοῦ ξηροῦ, τὸ δὲ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ, διὰ τοῦτο θερμὸν
εἶναι λέγεται καὶ ξηρόν. καὶ γὰρ καὶ δίκαιον ἐκ τῆς οἰκείας
φύσεως ἑκάστην τῶν ὡρῶν ἐξεταζομένην, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἄλλην
τινὰ παραβαλλομένην ἢ θερμὴν ἢ ψυχρὰν ἢ ξηρὰν ἢ ὑγρὰν
ὀνομάζεσθαι. καὶ δὴ καὶ σκοπουμένῳ σοι κατὰ τάδε φανεῖται
τὸ ἔαρ ἀκριβῶς μέσον ἁπασῶν τῶν ὑπερβολῶν. οὔτε γὰρ ὡς
ἐν χειμῶνι πλεονεκτεῖ τὸ ψυχρὸν | ἐν αὐτῷ τοῦ θερμοῦ οὔθ' 527
ὡς ἐν θέρει πλεονεκτεῖται. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ξηρότητός τε
καὶ ὑγρότητος ἰσομοιρία τίς ἐστιν ἐν αὐτῷ μήθ' ὡς ἐν θέρει
κρατοῦντος τοῦ ξηροῦ μήθ' ὡς ἐν χειμῶνι τοῦ ὑγροῦ καὶ
διὰ τοῦτ' ὀρθῶς εἴρηται πρὸς Ἱπποκράτους· 'ἦρ δὲ ὑγιεινότατον
καὶ ἥκιστα θανατῶδες'. ἀλλὰ καὶ τὸ φθινόπωρον ἧττον μὲν

---

2 ψυγρὸν μὲν ὡς πρὸς τὸ θέρος, ξηρὸν δὲ ὡς πρὸς τὸν χειμῶνα M ‖ 3 ὑγρὸν κ. ξ. κ. θ. κ. ψ. L V ὑ. κ. ξ. θ. κ. ψ. M ὑ. ξ. θ. ψ. O omissa καὶ vocula; usitatum verborum ordinem ψυχρὸν κ. θ. restitui ‖ 5 τέσσ. L ‖ 6 οὐκοῦν L M ‖ παραβάλλειν L M V παραβαλεῖν O ‖ 7 ἑαυτὸ L αὑτὸ O αὐτὸ M ‖ verba οὐδὲ γὰρ usque ad ὡς ἐν χειμῶνι τοῦ ὑγροῦ excerps. Orib. IX 2, 1—4. ‖ 9 ἐστιν om. V ‖ ὑγρότατός τε κ. ψ. ἐστιν M ὑ. τε κ. ψ. V ὑ. ἐστὶ κ. ψ. L τε om. O ‖ 10 ἄλλως LM καὶ ἄλλως O V ‖ 11 κατ' αὐτὸν] ἐν αὐτῷ L ‖ 12 ὑ. κ. ψ. εἶναι L M V ψ. εἶναι κ. ὑ. O ‖ 13 ταὐτὰ Orib. ταῦτα L M V ταυτὸ O ‖ 15 καὶ γὰρ καὶ L Orib. κ. γ. cett. ‖ οἰκείας] ἰδίας V Orib. ‖ 16 ἀλλὰ μὴ L M V οὐ O ‖ 17 ἢ ante θερμὴν om. L ‖ 19 ἀκριβῶς om. M ‖ μέσον codd. μέσων Ch ‖ 21 πλεονεκτεῖται] πλεονεκτεῖ τὸ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ M V ‖ ταὐτὰ V ταῦτα L M O ‖ καὶ ante ξηρότητος om. V ‖ ὑγρότητος καὶ ξηρότητος L ‖ 23 καὶ L M V om. O ‖ 24 Hipp. aphor. III 9 (t. IV 488 L.) ‖ ἔαρ M

ἢ τὸ θέρος θερμόν, ἧττον δ' ἢ ὁ χειμὼν ψυχρόν. ὥστε ταύτῃ μὲν οὔτε θερμὸν ἁπλῶς οὔτε ψυχρόν, ἀμφότερα γάρ ἐστι, καὶ οὐδέτερον ἄκρως. ἕτερον δέ τι πρόσεστιν αὐτῷ κακόν, ὅπερ ἐπεσημήνατο καὶ Ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμοῖς εἰπών· 'ὁκόταν τῆς αὐτῆς ἡμέρης ὁτὲ μὲν θάλπος, ὁτὲ δὲ ψῦχος ποιέῃ, φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα προσδέχεσθαι χρή.' καὶ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ μάλιστα νοσῶδες ἐργαζόμενον τὸ φθινόπωρον, ἡ ἀνωμαλία τῆς κράσεως. οὐκ ὀρθῶς οὖν εἴρηται ψυχρὸν καὶ ξηρόν, οὐ γάρ ἐστι ψυχρόν αὐτὸ καθ' αὑτὸ θεωρούμενον, ὥσπερ ὁ χειμών, ἀλλὰ τῷ θέρει
528 παραβαλ | λόμενον ἐκείνου ψυχρότερον. οὐ μὴν οὐδ' ὁμαλῶς εὔκρατον, ὡς τὸ ἔαρ, ἀλλ' ἐν τούτῳ δὴ καὶ μάλιστα διενήνοχεν ἐκείνης τῆς ὥρας, ὅτι τὴν εὐκρασίαν τε καὶ τὴν ὁμαλότητα διὰ παντὸς ἴσην οὐ κέκτηται. πολὺ γὰρ θερμότερόν ἐστι κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἢ κατὰ τὴν ἕω τε καὶ τὴν ἑσπέραν. ὑγρότητος δὲ καὶ ξηρότητος οὐκ ἀκριβῶς μέν ἐστι μέσον, ὡς τὸ ἔαρ, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ξηρότερον ῥέπει. λείπεται δὲ κἀν τούτῳ τοῦ θέρους, οὐ μὴν τοσοῦτόν γ' ὅσον θερμότητι. δῆλον οὖν, ὡς οὐδὲ τὸ φθινόπωρον ἁπλῶς οὕτω ῥητέον, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσι, ψυχρόν τ' εἶναι καὶ ξηρόν. ἄκρως μὲν γὰρ οὐδέτερόν ἐστιν, ἐπικρατεῖ δ' ἐν αὐτῷ τὸ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ καὶ δικαίως ἂν λεχθείη ταύτῃ μὲν ξηρόν, ἐν δὲ τῇ κατὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα διαφορᾷ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν καὶ ἀνώμαλον. ὥστ' εἴπερ τὰς τέτταρας συζυγίας τῶν κράσεων εἰς τὰς τέτταρας ὥρας διανεῖμαι σπουδάζουσιν, ἴστωσαν οὐ μόνον ἦρι κακῶς προσάψαντες ὑγρότητα καὶ θερμότητα κράσεως,

---

1 ὁ om. MV || 3 ἕτερον] cf. Orib. IX 2, 5 || τι om. L || 4 Hipp. aphor. III 4 (t. IV 486 L.) Gal. XVII 2, 568 || 5 ἀφορισμῷ M || εἰπών codd. λέγων A || 6 ποιέῃ OV ποιέει L ποιεῖ M γίγνηται B || 7 χρή] δεῖ L || γ' M γε LV om. O || 9 τὸ ψυχρὸν M || 10 ἑαυτὸ V || 12 ἐν τούτῳ δὴ καὶ μάλιστα LMV ὅτι μάλιστα τούτῳ O || 13 τὴν ante ὁμαλότητα om. P || 14 πολὺ] cf. Orib. IX 2, 5 || 15 τὸ add. ante κατὰ L bis || 16 ὑγρότητος δ. κ. ξηρότητος L ὑγρότητι δ. κ. ξηρότητι O ὑγρότατον καὶ (δέ γε καὶ V) ξηρότατον MV || οὐκ ἀκρ. μέν ἐ. μ. ὡς τ. ἔ. LM οὐκ ἀκρ. μέν ἐ. ὡς τ. ἔ. μέσον V μέσον οὐκ ἔστιν ἀκρ. ὡς τ. ἔ. O || 20 οὕτω LV οὕτως MO || τ' om. M || 21 ἄκρως μὲν] cf. Orib. IX 2, 4 || 23 post ψυχρότητα add. τῆς κράσεως V || 24 ὥστ'] cf. Orib. IX 2, 5 || τέσσαρας codd., item paulo infra. || 25 σπουδάζουσιν LMV σπεύδουσιν O || 26 προσάπτοντες Orib. || κράσεως om. LP

ἀλλὰ καὶ φθινοπώρῳ ψυχρότητα καὶ ξηρότητα. | καίτοι γ', **529** *εἰ καὶ τοῦτο συνεχωρεῖτο ξηρὸν εἶναι καὶ ψυχρόν, οὐκ ἦν ἀναγκαῖον εὐθέως ὑγρὸν εἶναι καὶ θερμὸν τὸ ἔαρ. οὐ γὰρ εἰ τέτταρες αἱ πᾶσαι συζυγίαι κράσεών εἰσιν ἀμέτρων, ἤδη καὶ πάσας ἀναγκαῖον εἰς τὰς τέτταρας ὥρας νενεμῆσθαι. ἀλλ' εἴπερ ἄρα τάξις τίς ἐστιν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ κατὰ τὸ βέλτιον, οὐ τὸ χεῖρον ἅπαντα κεκόσμηται, πιθανώτερον ἦν, εὐκράτους μὲν τὰς πλείους ὥρας γίγνεσθαι, μίαν δ' ἐξ αὐτῶν, εἴπερ ἄρα, τὴν δύσκρατον· οἱ δὲ τοὐναντίον ἐπιδεῖξαι σπεύδουσιν, ὡς οὐδεμία τῶν ὡρῶν ἐστιν εὔκρατος, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἐν αὐταῖς ἐπικρατεῖ νῦν μὲν τὸ ψυχρόν, αὖθις δὲ τὸ θερμόν, καὶ νῦν μέν, εἰ τύχοι, τὸ ξηρόν, αὖθις δὲ τὸ ὑγρόν. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον ἀποδέω ἢ θερμὸν καὶ ὑγρὸν ἀποφαίνειν τὸ ἔαρ, ἢ ὅ τί περ ἂν εὔκρατον ᾖ, θερμὸν καὶ ὑγρὸν εἶναι συγχωρεῖν, ὥστε πᾶν τοὐναντίον ἀποφαίνομαι χειρίστην εἶναι κατάστασιν κράσεως τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος τὴν θερμὴν καὶ ὑγράν, ἣν ἐν μὲν ταῖς ὥραις οὐκ ἂν εὕροις ὅλως, ἐν δὲ ταῖς νοσώδεσι καὶ |* **530** *λοιμώδεσι καταστάσεσιν ἐνίοτε συμπίπτει, καθάπερ που καὶ Ἱπποκράτης ἐμνημόνευσε λέγων· 'ὗεν ἐν καύμασιν ὕδατι λάβρῳ δι' ὅλου'. τοῦτο γὰρ ἴδιόν ἐστιν ὑγρᾶς καὶ θερμῆς καταστάσεως ὕειν συνεχῶς ἐν καύμασιν. εἰ δ' ἤτοι μόνον εἴη καῦμα, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἔχοντος θέρους, ἢ ὕοι μὲν ἀλλ' ἐν κρύει, καθάπερ ἐν χειμῶνι, θερμὴν καὶ ὑγρὰν οὐχ οἷόν τε τὴν τοιαύτην εἶναι κατάστασιν. ἆρ' οὖν ἄνοσον ἐκεῖνο τὸ θέρος, ἐν ᾧ, φησίν, ὗεν ἐν καύμασιν ὕδατι λάβρῳ δι' ὅλου; καὶ μὴν*

1 ξηρότητα κ. ψ. M || 2 καὶ om. L || συγκεχώρηται V || ψυχρὸν εἶναι κ. ξ. L || 4 κράσεών εἰσιν ἀμ. LM κρ. ἀμ. εἰσὶν V τῶν κρ. ἀμ. εἰσὶν O || καὶ add. LMV om. O || 5 ἀναγκαῖον om. L || 6 τίς om. MV || οὐ τὸ LMV οὐ κατὰ τὸ O || 7 πιθανώτατον MV || 8 γίγνεσθαι M γιν. LV γεγενῆσθαι O || 9 οἱ δὲ LM οἱ δέ γε O || ἐπιδεῖξαι LMV ἀποδ. O || 11 ψυχρόν, αὖθις δ. τ. θ. LMV θ. αὖ. δ. τ. ψ. O || 12 μέν om. M || τύχοι V τύχῃ cett. || verba ἐγὼ δὲ usque ad συμπίπτει excerps. Orib. IX 2, 6 || 13 ἢ LV om. O τοῦ O || θερμὸν κ. ὑ. LMV ὑ. κ. θ. O || 16 ἡμᾶς LMV om. O || 17 καὶ LMV τε καὶ O || 18 συμπίπτουσαν LM συμπίπτειν O || 19 Ἱπποκράτης codd. ὁ Ἱππ. A; cf. Hipp. Epid. II 1, 1 (t. V 72 L.) || καύσεσιν L[1] καύμασιν L[2] || λαύρῳ codd. λάβρῳ K || 20 ἴδιόν ἐστιν LM ἐστιν ἴδιον O || θερμῆς κ. ὑ. L || ἐστιν post ὑγρᾶς colloc. V || 21 τὸ ὗειν M || 32 ὕοι scripsi: ὕει codd. || 24 τοιαύτην] αὐτὴν L || κατάστασιν εἶναι L || 25 φησὶν ὁ Ἱπποκράτης LP φησὶν Ἱ. M || ὕειν L ὗε M || λαύρῳ codd. λάβρῳ K

ἄνθρακας ἐν τούτῳ γενέσθαι διηγεῖται, σαπέντων δηλονότι
τῶν ἐν τῷ σώματι περιττωμάτων καί τινας ἰχῶρας θερμοὺς
καὶ ὑγροὺς ἀμέτρως γεννησάντων. εἴσῃ δ' ἐξ αὐτῆς τῆς
ῥήσεως, εἰ πᾶσαν αὐτήν σοι παραγράψαιμι, τόνδε τὸν τρόπον
ἔχουσαν· 'ἄνθρακες ἐν Κρανῶνι θερινοί. ὗεν ἐν καύμασιν
ὕδατι λάβρῳ δι' ὅλου. ἐγίνοντο δὲ μᾶλλον νότῳ καὶ ὑπεγίνοντο
μὲν ὑπὸ τὸ δέρμα ἰχῶρες. ἐγκαταλαμβανόμενοι δ' ἐθερμαίνοντο
531 καὶ κνησμὸν ἐνεποίεον· εἶτα φλύκταιναι ὥσπερ πυρίκαυστοι |
ἐπανίσταντο καὶ ὑπὸ τὸ δέρμα καίεσθαι ἐδόκεον'. ἀλλ' ἐνταῦθα
μὲν ὡς ἂν μιᾶς ὥρας μετακοσμηθείσης ἧττον τὸ κακόν. εἰ
δὲ δύο ἢ τρεῖς ὑπαλλαχθεῖεν ἢ καὶ σύμπαν τὸ ἔτος ὑγρὸν
καὶ θερμὸν γένοιτο, μέγιστον ἀνάγκη συμπεσεῖν οὕτω λοιμόν,
οἷον ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Ἐπιδημιῶν διηγεῖται. παραγράψω δὲ
πρῶτα μὲν ἃ περὶ τῆς τῶν ὡρῶν ἀκοσμίας εἶπεν, ἐφεξῆς δὲ
καὶ τὰ περὶ τῆς ἐπιγενομένης φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων. ἐν
ἅπασι δ' αὐτοῖς προσέχειν σε τὸν νοῦν ἀκριβῶς ἀξιῶ καὶ
σκοπεῖσθαι πρῶτον μέν, ὁποῖόν τι πρᾶγμα θερμὴ καὶ ὑγρὰ
κρᾶσίς ἐστιν, ὡς οὐδὲν ἦρι παρόμοιον, εὐκράτῳ χρήματι·
δεύτερον δ' ὡς ἀναγκαῖον ἐν αὐτῇ σήπεσθαι πάντα. ἄρχεται
μὲν οὖν ὁ Ἱπποκράτης τῆς διηγήσεως ὧδε· 'ἔτος νότιον,
ἔπομβρον, ἄπνοια διὰ τέλεος'. εἶτα τούτοις ἐπιφέρει τὰ κατὰ
μέρος ἁπάσης τῆς καταστάσεως, ὄμβρους πολλοὺς ἐν θερμῇ
καὶ νοτίᾳ καταστάσει γενέσθαι γράφων, εἶτ' αὖθις ἐπὶ τέλει
τὸν σύμπαντα λόγον εἰς ἓν κεφάλαιον ἀγαγὼν οὕτω φησί·
532 'γενομένου δέ τοῦ ἔτεος ὅλου | νοτίου καὶ ὑγροῦ καὶ μαλακοῦ'
τάδε καὶ τάδε συνέπεσεν, ἃ σύμπαντα μὲν γράφειν ἐν τῷδε
τῷ λόγῳ μακρόν. ἔνεστι δὲ τῷ βουλομένῳ λαβόντι τὸ τρίτον

---

1 τούτῳ LMV αὐτῷ O || 2 ὑγροὺς κ. θ. M || 4 σοι om. MV || 5 καύματι V || 6 λαύρῳ codd. || ἐγίγνοντο M ut semper || ὑπογίγνονται MV || 7 δὲ θερμαίνονται V || 8 ἐνεποίουν M ἐμποιέουσι V || φλυκτένεσ M φλυκταῖνες V || 9 ἐξανίσταντο M ἀνίσταντο V || 11 ἢ] καὶ M || 14 πρῶτα LMV πρῶτον O || 15 ἐπιγενομένης LOP γενομένης V περὶ τῆς τῶν ὡρῶν νομένης (sic) M || τοῖς ἀνθρώποις L || 16 ἀκριβῶς om. M ἀξιῶ ἀκριβῶς L || 18 καὶ ὡς V || προσόμοιον M || 20 Hipp. Epid. III 3, 2 (t. III 66 L.) Galen. XVII 1, 647 || τῆς om. V || ἦν μὲν ἔτος L ἦν δὲ τὸ ἔτος V ἦν δ' ἔτος M || 23 καταστάσει] κράσει MV || ἐπὶ τέλει post ἓν colloc. O || 24 συναγαγὼν V fort. ἀναγαγὼν. || οὕτω φησί LMV οὕτως O || 25 Hipp. Epid. III 3, 2 (III 66 L.) || ὅλου φησὶ O || ἐννοτίου M || 26 σύμπαντα LMV ξύμπαντα O || γράφειν LM ἀναγράφειν OV

τῶν Ἐπιδημιῶν ἀναγιγνώσκειν τὰ κατὰ μέρος εἰς ἓν ἅπαντα κεφάλαιον ἀναγόμενα, σηπεδόνα μεγίστην, ἧς καὶ αὐτῆς ὀνομαστὶ πολλάκις ὁ Ἱπποκράτης ἐπιμέμνηται, ποτὲ μὲν ὡδίπως λέγων· ʽἦν δὲ καὶ τὸ ῥεῦμα τὸ συνιστάμενον οὐ πύῳ ἴκελον, ἀλλὰ σηπεδών τις ἄλλη καὶ ῥεῦμα πολὺ καὶ ποικίλον᾽· ποτὲ δὲ πάλιν ὡδί· ʽκαὶ ἐν αἰδοίοισιν ἄνθρακες οἱ κατὰ θέρος καὶ ἄλλα, ἃ σῆψις καλέεται᾽, καὶ ὡς ἐκ τῆς σήψεως ταύτης πολλοῖς μὲν βραχίων καὶ πῆχυς ὅλος ἀπερρύη, πολλοῖς δὲ μηρὸς ἢ τὰ περὶ κνήμην ἀπεψιλοῦτο καὶ πούς ὅλος. ἀλλὰ καὶ σαρκῶν καὶ ὀστῶν καὶ νεύρων ἐκπτώσεις ἐγίγνοντο μεγάλαι. καὶ ὅλως οὐδὲν ἔστιν εὑρεῖν ὧν ἔγραψε παθημάτων, ὃ μὴ σηπεδόνος ἔκγονον ὑπάρχει, δεόντως. οὔτε γὰρ ὑπὸ ξηροῦ τι σήπεσθαι πέφυκεν οὔθ᾽ ὑπὸ ψυχροῦ. μάθοις δ᾽ ἄν, εἰ θεάσαιο τά τε κρέα καὶ τἆλλα σύμπαντα τὰ πρὸς τῶν | ἀνθρώπων ταρι- 533
χευόμενα, τὰ μὲν ἁλσί, τὰ δ᾽ ἅλμῃ, τὰ δ᾽ ὄξει, τὰ δ᾽ ἄλλῳ τινὶ τῶν ξηραινόντων σκευαζόμενα. μάθοις δ᾽ ἂν καλῶς καὶ ὡς ἐν τῷ βορρᾷ, ξηρῷ καὶ ψυχρῷ τὴν φύσιν ὑπάρχοντι ἄσηπτα μέχρι πλείστου διαμένει πάντα· σήπεται δ᾽ ἑτοίμως ἐν νοτίαις καταστάσεσιν. ἔστι γὰρ οὖν καὶ οὗτος ὁ ἄνεμος ὑγρὸς καὶ θερμός. ὥστε πᾶν τοὐναντίον ἡμεῖς ἀποφαινόμεθα τοῖς ὑγρὸν καὶ θερμὸν ὑπολαμβάνουσιν εἶναι τὸ ἔαρ. οὔτε γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν οὔθ᾽ ὑγιεινὸν ἂν ἦν, εἴπερ ἦν τοιοῦτον. οἱ δὲ καὶ τοιοῦτον εἶναί φασιν αὐτὸ καὶ διὰ τοῦθ᾽ ὑπάρχειν ὑγιεινόν, ἐν ἀμφοτέροις ἁμαρτάνοντες, ὅσα τε ταῖς αἰσθήσεσιν ἔνεστι διαγνῶναι καὶ ὅσα τῷ λόγῳ διασκέψασθαι. ταῖς μὲν γὰρ αἰσθήσεσιν ἔνεστιν ἐναργῶς μαθεῖν εὔκρατον ἀκριβῶς

---

2 κέφ. ἅπαντα ἀν. L ‖ αὐτὸς L V ‖ ὁ Ἱππ. ὀνομαστὶ πολλ. M ‖ 4 Hipp. Epid. III 2, 4 (t. III 72 L.) ‖ 5 ποτὲ L ὅτὲ cett. ‖ 6 Hipp. Epid. III 2, 7 (t. III 84 L.) ‖ αἰδοίοις M ‖ 7 πολλοῖς L M O πολλοῖσι K ‖ 8 ὅλος L P ὅλως cett. ‖ πολλοῖς L M πολλοῖσι O ἄλλοισι V ‖ 9 τὴν κνήμην M O τὴν om. L V ‖ σαρκῶν κ. ὀστῶν L M V ὀ. κ. σ. O ‖ 10 post νεύρων add. καὶ ἄρθρων M O om. L V ‖ 12 ἔκγονον L M V ἔγγονον O ‖ τοῦ ξηροῦ O τοῦ om. L M V item ante ψυχροῦ ‖ 14 τἄλλα L τἆλλα O ‖ 16 post σκευαζόμενα add. καλῶς O om. cett. ‖ δ᾽ ἂν καλῶς L M V δὲ O ‖ 17 ἐν om. M ‖ φύσιν] κρᾶσιν L ‖ 18 πλείστου L M V πολλοῦ V ‖ 19 ἐν νοτίαις L M V ταῖς νοτ. O ‖ δὴ pro οὖν M ‖ οὖν καὶ om. L ‖ οὗτος post θερμός colloc. M ‖ 20 θερμὸς κ. ὑγρ. L ‖ 22 τοιοῦτον codd. τοιοῦτο Ch, item paulo infra bis ‖ ἦν post ἂν om. M ‖ 23 δέ γε M O V ‖ ὑπάρχειν ὑγ. L M V ὑγ. ὑπ. O

αὐτό, τῷ λόγῳ δ' ἐξευρεῖν, ὡς διὰ τοῦτ' ἐστιν ὑγιεινόν, διότι μηδὲν ἐπικρατεῖ τῶν τεττάρων. εἰ δέ γ' ἤτοι τὸ θερμὸν ἐπεκράτει πολλῷ τοῦ ψυχροῦ ἢ τὸ ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ, σηπεδόνων 534 *τ' ἂν ἦν εὔφορον οὕτω καὶ πασῶν τῶν ὡρῶν | νοσωδέστατον. ἀλλ' ἡ τῆς τῶν τεττάρων κράσεως ἰσομοιρία τῆς τ' εὐκρασίας αὐτοῦ καὶ τῆς ὑγιείας αἰτία. πόθεν οὖν ἐπῆλθέ τισιν ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἀποφήνασθαι τὸ ἔαρ; ἐκ τοῦ βουληθῆναι δηλονότι τὰς τέτταρας συζυγίας τῶν κράσεων εἰς τὰς τέτταρας ὥρας διανεῖμαι. τοῦτο δ' αὐτὸ πάλιν ἐκ τοῦ παραλιπεῖν τὴν πρώτην ἁπασῶν, τὴν εὔκρατον, ἐγένετο. καὶ γὰρ οὖν καὶ διαιτημάτων καὶ φαρμάκων ἁπάντων τε τῶν ὄντων εἰς τὰς τέτταρας ταύτας συζυγίας ἀνάγουσι τὰς διαφοράς.*

Cap. V. *Ὧι καὶ δῆλον, εἰς ὅσον οἱ περὶ φύσεως λογισμοὶ σφαλέντες τῆς ἀληθείας εἰς τὰς ἰάσεις βλάπτουσι καὶ βέλτιόν ἐστι δυοῖν θάτερον, ἢ μηδ' ὅλως ἅπτεσθαι τῶν τοιούτων λόγων, ἀλλ' ἐπιτρέψαι τῇ πείρᾳ τὸ πᾶν, ἢ πρότερον ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ γυμνάσασθαι. τὸ δὲ μήτε τῇ πείρᾳ προσέχειν τὸν νοῦν ἐπιχειρεῖν τε θεωρίᾳ φυσικῇ πρὸ τοῦ τὸν λογισμόν, ᾧ μέλλοιμεν εὑρίσκειν αὐτήν, ἀσκῆσαι πρεπόντως εἰς τὰ* 535 *τοιαῦτ' ἀναγκαῖον ἀπάγειν | σοφίσματα, καὶ περί τε τῶν φαινομένων ὡς ἀναισθήτους ἀναγκάζει διαλέγεσθαι μάρτυρά τε καλεῖν Ἀριστοτέλην παρακούοντας ὧν διδάσκει. πολλαχῶς γὰρ ἐκεῖνος οἶδε καὶ τὸ θερμὸν λεγόμενον καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρόν· οἱ δ' οὐκ ἀκούουσιν αὐτοῦ πολλαχῶς ἀλλ' ὡσαύτως ἀεί. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς οὐ ταὐτόν ἐστιν ἢ οἰκείῳ τινὶ καὶ συμφύτῳ θερμῷ θερμὸν ὑπάρχειν ἢ ἐπικτήτῳ τε καὶ ἀλλοτρίῳ διῆλθεν Ἀριστοτέλης· οἱ δὲ καὶ τούτου παρακούουσιν. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὁ μὲν Ἀριστοτέλης, ὡσαύτως*

---

2 μηδὲν (μηδὲ L) ἐπικρ. τ. τεσσάρων LMV μηδὲν ἐν αὐτῷ τ. τ. ἐπικρ. O || εἰ δὲ γένοιτο τὸ θερμὸν ἐπικρατεῖν M || 4 τ' om. MV || εἴη M || δὲ add. post οὕτω LVA || νοσωδέστερον L || 5 κράσεως OA κράσεων cett. || 6 ὡς add. ante καὶ L || ὑγείας LMOV || 7 ὑγρόν τε καὶ M || 8 δηλονότι om. M || τέσσαρας (bis) L || 9 δ' αὖ πάλιν αὐτὸ V || 10 τοιγαροῦν pro καὶ γ. οὖν M || 12 τέσσαρας L || 13 post φύσεως add. ἀνθρώπου O om. LMV || 18 τε om. M || 19 αὐτῇ L^1 αὐτοὶ L^2 || εἰς τὰ τοιαῦτ' ἀναγκαῖον ἀπάγειν L εἰς τὰ (om. M) τ. ἀναγκαίως ἀπάγει MV ἀναγκαῖον ἀπάγειν εἰς τ. τ. O || 20 τε LMV γε O || 22 ἀριστοτελην codd. Ἀριστοτέλη Ch || 24 αὐτῶν L^1 αὐτοῦ λέγοντος τάδε L^2 || 25 ὡς om. M || ταὐτόν codd. ταὐτό Ch || 27 τε καὶ LMV τε om. O || οἱ δὲ LMV οἱ δέ γε O || 28 δὲ LMV τε O

δὲ καὶ ὁ Θεόφραστος, εἰς ὅ τι χρὴ βλέποντας ἢ εὔκρατον ἢ
δύσκρατον ὑπολαμβάνειν εἶναι τὴν φύσιν, ἀκριβῶς εἰρήκασιν·
οἱ δ' οὐδὲ τοῦτο γιγνώσκουσιν, ἀλλ' ὅταν ἀκούσωσί που
λεγόντων αὐτῶν ὑγρὸν εἶναι καὶ θερμὸν τὸ ζῷον ἢ τὴν τοῦ
παιδὸς κρᾶσιν ὑγρὰν καὶ θερμήν, οὐθ' ὅπως εἴρηται ταῦτα
συνιᾶσιν ἐμπλήκτως τε μεταφέρουσι τὸν λόγον ἐπὶ τὰς ὥρας
ὥσπερ ταὐτὸν ὂν ἀλλ' οὐ μακρῷ διαφέρον ἢ τὴν οἰκείαν
κρᾶσιν ὑγρὰν εἶναι καὶ θερμὴν ἢ τὴν τοῦ περιέχον | τος **536**
ἡμᾶς ἀέρος. οὔτε γὰρ ταὐτόν ἐστιν οὔθ' ὁμοίως ὑγρὰ καὶ
θερμὴ ζῴου κρᾶσις ἀέρος ὑγρᾷ καὶ θερμῇ κράσει λέγεται. τί
δὴ τὸ τούτων ἁπάντων αἴτιον, ἤδη διηγήσομαι καὶ δείξω
σαφῶς τοῖς προσέχειν τὸν νοῦν βουλομένοις, ὡς μικρὰ
πταίσματα τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς λογικῆς θεωρίας διδασκομένων
αἴτια μεγίστων ἁμαρτημάτων γίγνεται, καὶ κινδυνεύει πάντα τὰ
κακῶς πραττόμενα κατά τε τὰς τέχνας ἁπάσας καὶ μέντοι καὶ
κατὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ πράξεις ἕπεσθαι σοφίσμασιν. ἕπεται τοι-
γαροῦν ἤδη καὶ τάδε τὰ σοφίσματα τῷ μὴ διελέσθαι περὶ τῶν
σημαινομένων ὀρθῶς, ἀλλ' οἰηθῆναι τὸ θερμὸν λέγεσθαι διχῶς,
τὸ μὲν ὡς ἄκρατον καὶ ἄμικτον καὶ ἁπλοῦν, τὸ δ' ὡς ἐν τῇ
πρὸς τοὐναντίον ἐπιμιξίᾳ πλεονεκτοῦν. ὅτι δὲ καὶ παραβάλλοντες
ἑτέρᾳ κράσει πολλάκις ἑτέραν ἀποφαινόμεθα τὴν ἑτέραν αὐτῶν
εἶναι θερμὴν ἐν ἴσῳ τῷ θερμοτέραν, ἐπιλανθάνονται τοῦδε.
καὶ μὴν οὕτω τὰ ζῷα θερμὰ καὶ ὑγρὰ λέγεται πρὸς τῶν πα-
λαιῶν, οὐ | κατὰ τὴν ἰδίαν κρᾶσιν ἁπλῶς, ἀλλὰ τοῖς τε φυτοῖς **537**
καὶ τοῖς τεθνεῶσι παραβαλλόμενα. καὶ γὰρ τῶν τεθνεώτων
τὰ ζῷα καὶ τῶν φυτῶν ἐστιν ὑγρότερα καὶ θερμότερα. καὶ
μὲν δὴ καὶ τῶν ζῴων αὐτῶν ἀλλήλοις κατ' εἴδη παραβαλλο-
μένων, ξηρότερον μὲν κύων, ὑγρότερον δ' ἄνθρωπος. εἰ δὲ

1 ὁ ante Θεόφ. om. MV || εἰς LMV ἐς O || βλέποντες MO[1] || 3 που M ποῦ LV om. O || 4 εἶναι χρὴ M || 6 συνίσασιν M (συνίασιν P) || 7 ταὐτὸν codd. ταὐτὸ Ch || 9 ταὐτόν codd. ταὐτό Ch || 10 post θερμῇ repet. ζῴου MO del. O[2] || 11 δὴ LO δὲ V δ' ἦν M || ante ἤδη add. ὑμῖν L || 12 τοῖς γε OV τοῖς τε A || 14 πάντως V || τὰ om. M || 15 καὶ ante κατὰ om. M || 16 τῷ om. M || σοφίσματα OA σοφίσμασιν O[2] in marg. || 17 ἤδη add. LMV om. O || 19 post ἄκρατον add. καὶ θερμὸν M || ὡς om. OA || 20 τοὐναντίον M τὸ ἐναντίον cett. || 22 ἐν ἴσῳ τῷ θερμοτέραν codd. om. A || καὶ ante τοῦδε add. O om. LMV || 23 παλαιῶν ἰατρῶν LMV ἰατρῶν om. O || 24 τε LV γε MO || 25 καὶ γὰρ καὶ M || 26 τὰ ζῷα LM ζῷα OV || ὑγρότερα κ. θ. L θ. (τε V) καὶ ὑ. MOV || 28 ξηρότερος V || ὁ κύων OV || ὑγρότερος V || ὁ ἄνθρωπος OV

μύρμηκι καὶ μελίττῃ παραβάλλοις τὸν κύνα, ξηρότερα μὲν ἐκεῖνα, τὸν κύνα δ' ὑγρότερον εὑρήσεις. ὥστε ταὐτὸν ζῷον ξηρὸν μὲν ὡς πρὸς ἄνθρωπον ὑπάρχει, ὑγρὸν δ' ὡς πρὸς μέλιτταν· οὕτω δὲ καὶ θερμὸν μὲν ὡς πρὸς ἄνθρωπον, ψυχρὸν δ' ὡς πρὸς λέοντα· καὶ θαυμαστὸν οὐδέν, εἰ τὰ πρὸς ἕτερόν τι λεγόμενα τὰς ἐναντίας ἅμα κατηγορίας ἐπιδέχεται. οὐ γὰρ τοῦτ' ἄτοπον, εἰ ταὐτὸν σῶμα θερμὸν ἅμα λέγεται καὶ ψυχρόν, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς ταὐτόν· οὐδὲ γὰρ ὅτι δεξιὸς ἅμα καὶ ἀριστερὸς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος, ἄτοπον, ἀλλ' εἰ πρὸς τὸν αὐτόν· εἰ δὲ πρὸς ἄλλον μὲν δεξιός, πρὸς ἄλλον δ' ἀριστερός, οὐδὲν ἄτοπον. οὕτως οὖν καὶ κύων ὑγρὸς ἅμα καὶ
538 ξηρὸς καὶ ψυχρὸς ἅμα καὶ θερμός, ἀλλ' οὐ πρὸς | ταὐτό. πρὸς μὲν γὰρ ἄνθρωπον ξηρός, ὑγρὸς δὲ πρὸς μύρμηκα, καὶ πρὸς μὲν ἄνθρωπον θερμός, ψυχρὸς δὲ πρὸς λέοντα. καὶ γὰρ δὴ καὶ θερμὸς μὲν ὡς ζῶν· εἰ γάρ τι τέθνηκεν, οὐ θερμόν· οὐ θερμὸς δ' ὡς πρὸς ἕτερον, εἰ οὕτως ἔτυχε, κύνα. ταυτὶ μὲν οὖν ἅπαντα πρὸς ἄλληλα ἐκ παραβολῆς λέγεται, τὰ δ' ὡς ἐν ζῴων γένει καθ' ἕτερον τρόπον, ὥσπερ αὖ καὶ ὅσα κατ' εἶδος ζῴου. κύων γὰρ ὡς πρὸς μὲν μύρμηκα καὶ μέλιτταν ὑγρός, ὡς δ' ἐν ζῴων γένει ξηρός. αὐτῶν δὲ τῶν κυνῶν κατ' εἶδος ὁδὶ μὲν ξηρός, ὁδὶ δ' ὑγρός, ἄλλος δέ τις, ὡς κύων, εὔκρατος.

Cap. VI. Λέλεκται μὲν οὖν ἐπὶ πλεῖστον ἡμῖν ὑπὲρ ἁπάσης τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν ὀνομάτων ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν· ἀνάγκη δ', ὡς ἔοικεν, εἰπεῖν τι καὶ νῦν ὑπὲρ αὐτῶν διὰ κεφαλαίων, ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον. τὸ μὲν ἁπλῶς ξηρόν, ὃ πρὸς μηδὲν ἕτερον λέγεται, μόνοις τοῖς στοιχείοις ὑπάρχει, πυρί τε καὶ γῇ, καὶ μὲν δὴ

---

1 παραβάλλεις M || ξηρότερον μὲν ἐκεῖνον L || 2 ὑγρότερον δὲ τὸν κύνα L || ταὐτὸ τὸ ζ. L ταὐτὸ ζ. Ch || 3 ξηρότερον codd. ξηρὸν A || ὑπάρχει LM ὑπάρχειν O || ὑγρότερον LMV || 5 τὰ.. λεγόμενα LMV τὸ.. λεγόμενον O || 7 εἰ] εἴπερ L || ταὐτὸν OA ταὐτὸ LM || ἅμα] εἶναι L || 8 ταὐτὸν L τὸν αὐτὸν OA || οὐδὲ LMV οὐ O || 9 ἀλλ' εἰ πρὸς τὸν αὐτόν codd. om. B || 10 post δὲ add. γε O || 11 ἅμα ὑγρὸς L || 12 ψυχρὸς ἅμα κ. θ. LMV θ. ἅ. κ. ψ. O || τὸ αὐτὸ ταῦτα L[1] τὸ αὐτὸ ταὐτὰ L[2] τὸν αὐτὸν ταῦτα M τὸν αὐτὸν V || 13 δὲ LMV δ' ὡς O || 14 δὲ πρὸς LMV δ' ὡς πρὸς O || 15 καὶ post δὴ om. M || ὡς] πρὸς M || 17 πάντα L || ἄλληλα O[1] ἄλλα O[2] in marg. || 19 ὅσα codd. om. A || κύων μὲν γὰρ L || μὲν ante μύρμηκα om. LV || 23 λέγεται M || 24 τῆς τοιαύτης om. M || τῷ codd. om. A

καὶ τὸ ὑγρὸν ὕδατι καὶ ἀέρι. κατὰ ταὐτὰ δὲ | καὶ περὶ θερ- 539
μοῦ καὶ ψυχροῦ χρὴ νοεῖν· οὐδὲν γὰρ τῶν ἄλλων σωμάτων ἀκριβῶς οὔτε θερμὸν οὔτε ψυχρόν ἐστιν ἀλλ' ἢ τὰ στοιχεῖα μόνα. ὅ τι δ' ἂν τῶν ἄλλων λάβῃς, ἐκ τούτων κέκραται καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον οὐκέθ' ἁπλῶς θερμὸν ἢ ψυχρὸν ὡς ἄμικτόν τε καὶ εἰλικρινές, ἀλλ' ὡς ἤτοι πλέονος μὲν τοῦ θερμοῦ, τοῦ ψυχροῦ δ' ἐλάττονος, ἢ τοῦ μὲν ψυχροῦ πλέονος, ἐλάττονος δὲ τοῦ θερμοῦ μετέχον ἕκαστον τῶν ἄλλων ἢ θερμὸν ἢ ψυχρὸν λέγεται. δύο μὲν δὴ ταῦτα σημαινόμενα τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, τὸ μὲν ἁπλῶς λεγόντων ἡμῶν ἄμικτόν τε καὶ εἰλικρινές, ἕτερον δὲ μικτὸν μὲν ἐκ τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ τῷ τοῦ πλεονεκτοῦντος ὀνόματι προσαγορευόμενον. οὕτω μὲν οὖν ὑγρὸν αἷμα καὶ φλέγμα καὶ πιμελὴ καὶ οἶνος ἔλαιόν τε καὶ μέλι καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἕκαστον λέγεται. ὀστᾶ δὲ καὶ χόνδροι καὶ ὄνυχες καὶ ὁπλαὶ καὶ κέρατα καὶ τρίχες καὶ λίθοι καὶ ξύλα καὶ ψάμμος καὶ κέραμος ἐλάττονα μὲν ὑγροῦ μοῖραν | 540
ἔχει, πλείονα δὲ ξηροῦ καὶ διὰ τοῦτο πάλιν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ξηρὰ προσαγορεύεται. μύρμηξ δὲ ξηρὸν καὶ σκώληξ ὑγρὸν ὡς ζῷα καὶ πάλιν ἐν αὐτοῖς τοῖς σκώληξιν ὁδὶ μὲν ξηρότερος, ὁδὶ δ' ὑγρότερος ἢ ἁπλῶς ὡς σκώληξ ἢ τῷδέ τινι παραβαλλόμενος ἑτέρῳ. αὐτὸ δὲ δὴ τοῦτο τί ποτ' ἐστίν, ὅταν οὕτω λέγωμεν, ὡς σκώληξ ὑγρός, ὡς ἄνθρωπος θερμός, ὡς κύων ψυχρός, εἰ μή τις ἀκριβῶς ἀκούσειέ τε καὶ νοήσειεν, ἅπαντα συγκεχύσθαι τὸν λόγον ἀνάγκη. τὸ δ' ἀκριβῶς ἐστιν, ὃ κἂν τῷ δευτέρῳ περὶ διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν λέγεται, τὸ κατὰ γένος ἢ εἶδος ὀνομάζεσθαι τηνικαῦθ' ἕκαστον οὐ θερμὸν μόνον ἢ ψυχρὸν ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρόν, ἀλλὰ καὶ μέγα καὶ μικρὸν καὶ

1 ταῦτα MV || 2 δεῖ νοεῖσθαι V || 3 ψυχρὸν οὔτε θ. V || ἐστιν om. M || ἀλλὰ L (om. ἢ) || 4 μόνα LV μόνον MO || λάβοις O || 5 κατὰ codd. om. A || 6 ἢ] καὶ L || 7 πλείονος V item infra || 8 μετέχον τὰ (sic) ἑκ. M || 9 ψ. ἢ θ. V || δὴ add. s. l. L[1] ταῦτ' ἤδη pro δὴ τ. MV || 10 post σημαινόμενα add. ἤδη L || 13 verba προσαγορευόμενον — οἶνος om. M || οὕτω LV οὕτως O || 18 ταῦτα pro τὰ τοιαῦτα L || 21 ἢ (ante ἁπλῶς) L[2] καὶ L[1] || ὁ σκώληξ M || 22 δὲ δὴ LM δὴ V δὲ O || τί δή π. O || 23 ὡς ὁ σκ. V || ὑγρὸς LMV ξηρὸς O || 24 post ἀκριβῶς add. πρότερον MV post νοήσειε O || post τε add. πρῶτον L || τε καὶ νοήσ. om. M || ἅπαντα συγκ. τ. λ. ἀν. LM ἀν. συγκ. τ. λ. ἁπ. OV || 25 τὸ] τοῦτο M || ἀκριβές V || 26 διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν L τῆς τῶν σφ. διαγνώσεως MOV

ταχὺ καὶ βραδὺ καὶ τῶν τοιούτων ἕκαστον, ὅταν ὑπὲρ τὸ
σύμμετρόν τε καὶ μέσον ᾖ, οἷον ζῷον θερμόν, ὅταν ὑπὲρ τὸ
μέσον ᾖ τῇ κράσει ζῷον, ἢ ἵππον θερμόν, ὅταν ὑπὲρ τὸν
μέσον ἵππον ᾖ. τὰ μέσα δ' ἐν ἑκάστῳ γένει τε καὶ εἴδει τὰ
541 σύμμετρά ἐστιν· ἴσον γὰρ ἀπέχει τῶν ἄκρων ἐν | ἐκείνῳ τῷ
γένει τε καὶ εἴδει. γένος μὲν οὖν τὸ ζῷον, ἵππος δὲ καὶ
βοῦς καὶ κύων εἴδη. καὶ δὴ καὶ μέσον μέν ἐστι τῇ κράσει
καθ' ὅλον τὸ γένος τῶν ζῴων ὁ ἄνθρωπος· ἐν γὰρ τοῖς
ἐφεξῆς τοῦτο δειχθήσεται. μέσος δ' ὡς ἐν ἀνθρώποις κατ'
εἶδος ὁ καλούμενος εὔσαρκος· οὗτος δ' ἐστίν, ὃν οὔτε παχὺν
οὔτε λεπτὸν ἔχομεν εἰπεῖν οὔτε θερμὸν οὔτε ψυχρὸν οὔτ'
ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀμετρίαν ἐνδεικνυμένων ὀνομάτων προσαγορεῦσαι.
ὅστις δ' ἂν ὑπὲρ τοῦτον ᾖ, πάντως οὗτος ἢ θερμότερός ἐστιν
ἢ ψυχρότερος ἢ ξηρότερος ἢ ὑγρότερος. ὀνομάζεται δὲ πῇ
μὲν ἁπλῶς ὁ τοιοῦτος, πῇ δ' οὐχ ἁπλῶς· ἁπλῶς μέν, ὅτι
θερμὸς ἢ ψυχρὸς ἢ ξηρὸς ἢ ὑγρὸς εἶναι λέγεται, μηκέτι
παραβαλλόμενος ἀφωρισμένως ἑνὶ τῷδε. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον
οὐχ ἁπλῶς, ὅτι τῷ συμμέτρῳ τε καὶ μέσῳ παντὸς τοῦ εἴδους
παραβάλλεται. οὕτω δὲ καὶ κύων ζῷον ξηρὸν ἁπλῶς μέν,
ὡς ἄν τῳ δόξειε, λέγεται, μηκέτι παραβαλλόμενος, εἰ τύχοι,
542 μύρμηκι, καθ' ἕτερον δὲ τρόπον οὐχ | ἁπλῶς, ὅτι τῷ συμ-
μέτρῳ τε καὶ μέσῳ τῇ κράσει τῶν ζῴων ἁπάντων, ὅ τί ποτ'
ἂν ᾖ τοῦτο, παραβάλλεται. πρόδηλον οὖν ἤδη γέγονεν, ὡς
ἕκαστον τῶν οὕτω λεγομένων ἢ ἓν ἑνὶ παραβάλλοντες ὅτῳ
δήποτε θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρὸν ὡς πρὸς ἐκεῖνο
λέγομεν ἢ τῷ μέσῳ, καθ' ὅπερ ἂν εἶδος ἢ γένος ᾖ τὸ λεγό-
μενον, οἷον εἶδος μὲν ἵππον καὶ βοῦν καὶ κύνα καὶ πλάτανον
καὶ κυπάριττον καὶ συκῆν, γένος δὲ ζῷον ἢ φυτόν. ἐπὶ τού-

---

1 ταχὺ κ. βρ. codd. βρ. κ. τ. Ch || 2 οἷον LMV ἢ O || ἐστὶ θ. M || 3 ἵππος θερμός codd.: correxi. || 4 τὰ μέσα δ' LM τὰ δὲ μέσα V μέσα post εἴδει colloc. O || 7 δὴ καὶ om. M || post ἐστι add. τῶν ἄκρων L || 8 ὁ om. LV || γὰρ δὴ L || 10 παχὺν οὔτε λ. LMV λ. οὔ. π. O || 12 ἀμετρίαν LMV τὴν ἀμ. O || 13 ἂν οὖν M || ἢ ante θερμ. om. V || 15 ὁ τοιοῦτος ἁπλῶς V || ὅτι] ὅτε Corn. || 16 ὑγρὸς ἢ ξ. V || 18 ὅτι] ὅτε Corn. || 20 τύχοι O τύχῃ cett. || 21 ὅτι] ὅτι γε V ὅτε Corn. || 22 μέσῳ παντὸς (om. V) τοῦ εἴδους τῇ κράσει τῶν ζῴων ἁπ. MV μ. τοῦ εἴδους τ. κρ. τ. ζ. ἁπ. LO sed τοῦ εἴδους expunctum in utroque || 23 εἴη M || τούτῳ L || 24 ἢ ἓν ἑνὶ LV ἓν om. MO || 25 ὡς πρὸς LVO πρὸς M || 27 οἷον om. M || εἶδος μὲν om. L[1] add. s. l. L[2] || 28 κυπάρισσον LM || πρὸς ἐπὶ τούτοις LOA

τοις τρίτον ἄλλο σημαινόμενον ἦν τῶν ἁπλῶς λεγομένων, ἃ δὴ καὶ τὰς ἀμίκτους τε καὶ ἄκρας ἔφαμεν ἔχειν ποιότητας ὀνομάζεσθαί τε στοιχεῖα· καὶ μὲν δὴ καὶ τὰς ποιότητας αὐτὰς ὀνομάζομεν ἐνίοτε τοῖς ποιοῖς σώμασιν ὁμωνύμως. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν. εἰς δὲ τὰ παρόντα, τῶν ποιῶν σωμάτων τριχῶς λεγομένων, ἐπισκοπεῖσθαι προσήκει, πῶς ἐν ἑκάστῃ ῥήσει κέχρηταί τις τῇ προσηγορίᾳ, πότερον ὡς ἁπλοῦν τι καὶ ἄμικτον δηλῶν ἢ ὡς πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενὲς ἢ ὁμοειδὲς παραβάλλων | ἢ ὡς πρὸς τὸ τυχὸν ὁτιοῦν· **543** *οἷον ὅταν ὀστοῦν εἴπῃ τις ξηρὸν ἢ ψυχρὸν ἁπλῶς οὑτωσὶ μόνον ὀνομάσας ἄνευ τοῦ προσθεῖναι λέοντος ἢ κυνὸς ἢ ἀνθρώπου, δῆλον, ὡς πρὸς τὴν ὅλην φύσιν ἀποβλέπων ἁπάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ σωμάτων ἐπινοεῖ τι μέσον, ᾧ παραβάλλων αὐτὸ ξηρὸν εἶναί φησιν. ἂν δέ γ' εἴπῃ τὸ τοῦ λέοντος ὀστοῦν [ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ κυνὸς] ξηρὸν εἶναι, δῆλον, ὡς ἐν αὐτοῖς πάλιν τοῖς τῶν ζῴων ὀστοῖς τῷ μέσῳ παραβάλλει. καὶ χρὴ κἀνταῦθά τι νοῆσαι, πάντων τῶν ζῴων τῶν μὲν μᾶλλον τῶν δ' ἧττον ἐχόντων ὀστᾶ ξηρά, μέσον εἶναι τὴν κρᾶσιν ὀστοῦν ἔν τινι γένει ζῴων, οἷον ἀνθρώπων, εἰ τύχοι, καὶ τούτῳ τἆλλα παραβαλλόμενα τὰ μὲν ξηρά, τὰ δ' οὐ ξηρὰ προσαγορεύεσθαι. καὶ μὲν δὴ κἂν τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῖς πάλιν ὁ μέν τις ξηρόν, ὁ δ' ὑγρὸν ὀστοῦν ἔχειν λεχθήσεται, τῷ μέσῳ παραβαλλόμενος ὡς ἐν ἀνθρώποις. ὅτι δ' ἐν ἅπασι τοῖς οὖσι τὸ μέσον τῶν ἄκρων ἐστὶ τὸ σύμμετρόν τε καὶ κατ' ἐκεῖνο τὸ γένος ἢ εἶδος | εὔκρατον, ἀεὶ χρὴ προσυπακούειν* **544** *ἐν ἅπαντι τῷ λόγῳ, κἂν παρελθόντες ποτὲ τῇ λέξει τύχωμεν αὐτό, καὶ δὴ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, ὅταν ὑγρὰν εἶναί τις εἴπῃ τήνδε τὴν κρᾶσιν ἢ θερμήν, ἐρωτᾶν, ὅπως εἴρηκεν,*

---

5 τούτων LM τούτου OV || εἰς δέ γε MV || 8 τι] τε MV || 9 ἢ ὡς πρὸς τὸ (om. L) τυχὸν ὁτιοῦν LMV ἢ πρὸς ὁτιοῦν τὸ ἐπιτυχόν O || 12 post δῆλον add. γὰρ MOV, item L, sed ead. man. deletum. || 13 ἐννοεῖ M || 14 γε εἴπῃ LMV, εἴπῃ ante ξηρὸν colloc. O || λέοντος ὀστοῦν ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ κυνὸς L λέοντος ὀστοῦν omissis ἢ τ. ἀν. ἢ τοῦ κ. verbis M λ. ἢ κυνὸς ἢ ἀν. ὀστοῦν V λ. ἢ τὸ τοῦ κ. ἢ τὸ τοῦ ἀν. ὀστοῦν O. Vocabula ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἢ τ. κυνὸς cum M delenda videntur || 18 τῇ κράσει L || 19 ἀνθρώπων LV ἀνθρώπῳ M ἀνθρώπου O || τύχῃ LM || 20 τὰ μ. ξ. τὰ δ' οὐ ξηρὰ codd. τ. μ. ὑγρὰ τὰ δὲ ξηρὰ Ch || 22 τις αὐτῶν V || 23 παραβαλλόμενον LV || 24 τε παὶ LMV τε om. O || 27 αὐτό LMV αὐτῇ O || καὶ δὴ καὶ LM καὶ δὴ V καὶ μὲν δὴ καὶ O καὶ μὲν δὴ Ch

ἆρά γε τῷδέ τινι παραβάλλων ἀφωρισμένως ἑνί, καθάπερ, εἰ τύχοι, τῷ Πλάτωνι τὸν Θεόφραστον, ἢ κατὰ γένος ὁτιοῦν ἢ εἶδος· [ἢ γὰρ ὡς ἄνθρωπον ἢ ὡς ζῷον ἢ ὡς οὐσίαν ἁπλῶς]. τὸ γὰρ δὴ τρίτον σημαινόμενον ἑκάστου τῶν τοιούτων ὀνομάτων, ὅπερ ἁπλοῦν ἐλέγομεν εἶναι καὶ ἄμικτον, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς κεκραμένοις, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς πρώτοις, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα προσαγορεύομεν, ὥστε τριχῶς ἑκάστου τῶν ποιῶν σωμάτων λεγομένου τῶν δύο μόνων ἡμᾶς χρῄζειν εἰς τὴν περὶ κράσεων πραγματείαν ἢ πρὸς τὸ τυχὸν ὁτιοῦν παραβάλλοντας ἢ πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενές. ἐπεὶ δὲ πολλὰ τὰ γένη, καθάπερ οὖν καὶ τὰ ἄτομα, δυνήσεται ταὐτὸν σῶμα καὶ θερμὸν καὶ
545 *ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν εἶναι | κατὰ πολλοὺς τρόπους. ἀλλ' ὅταν μὲν ἑνὶ τῷ τυχόντι παραβάλληται, πάνυ σαφές ἐστιν, ὡς ἐγχωρεῖ τἀναντία λέγεσθαι ταὐτόν, οἷον Δίωνα Θέωνος μὲν καὶ Μέμνονος ξηρότερον, Ἀρίστωνος δὲ καὶ Γλαύκωνος ὑγρότερον. ὅταν δὲ πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενὲς ἢ ὁμοειδές, ἐνταῦθ' ἤδη συγχεῖσθαί τε καὶ ταράττεσθαι συμβαίνει τοὺς ἀγυμνάστους. ὁ γὰρ αὐτὸς ἄνθρωπος ὑγρὸς ἅμα καὶ θερμὸς εἶναι δύναται καὶ ξηρὸς καὶ ψυχρός, ξηρὸς μὲν καὶ ψυχρὸς ὡς πρὸς τὸν σύμμετρον ἄνθρωπον παραβαλλόμενος, ὑγρὸς δὲ καὶ θερμὸς ὡς πρὸς ἄλλο τι ἢ ζῷον ἢ φυτὸν ἢ οὐσίαν ἡντινοῦν, οἷον ὡς πρὸς μὲν ζῷον, εἰ τύχοι, μέλιττάν τε καὶ μύρμηκα, πρὸς δὲ φυτόν, ἐλαίαν ἢ συκῆν ἢ δάφνην, πρὸς οὐσίαν δέ τιν' ἑτέραν, ἣ μήτε ζῷόν ἐστι μήτε φυτόν, οἷον λίθον ἢ σίδηρον ἢ χαλκόν. ἐν τούτοις δὲ τὸ μὲν πρὸς ἄνθρωπον παραβάλλειν πρὸς ὁμοειδές ἐστι παραβάλλειν, τὸ δὲ πρὸς μέλιτταν ἢ μύρμηκα πρὸς ὁμογενές, ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς*
546 *φυτὸν ὁτιοῦν. ἔστι γὰρ ἄνω | τέρω τοῦ ζῴου τοῦτο τὸ γένος, ὥσπερ οὖν καὶ αὐτοῦ τούτου λίθος καὶ σίδηρος καὶ χαλκὸς*

---

1 γε om. L ‖ 2 τύχη LMV ‖ 3 verba ἢ γὰρ ὡς ἄνθρωπον — ἁπλῶς ab interprete inserta esse videntur. ‖ 4 ἑκάστου LMV ἑκάστῳ O ‖ 5 λέγομεν M ‖ 6 τοῖς πρώτοις αὐτοῖς L ‖ 7 ποιῶν] τοιούτων M ‖ 8 λεγομένων L[1] λεγομένου L[2] ‖ μόνων om. L ‖ 10 ὁμογενὲς ἢ ὁμοειδές V ‖ 11 ταὐτὸν LO ταὐτὸ τὸ M ‖ 12 τοὺς add. ante τρόπους O om. LMV ‖ 14 τὸν αὐτὸν LV τῷ αὐτῷ O ‖ τὸν Δίωνα L ‖ 16 δὲ] δὲ καὶ L ‖ 17 συγχύσθαι L ‖ 19 ψυχρὸς μὲν καὶ ξηρὸς LM ‖ 21 ἢ ζῷον LMV ζῷον O ‖ 22 ἡντιναοῦν codd. ‖ τύχῃ L ‖ 23 post μύρμηκα add. πρὸς ὁμογενές. ὡσαύτως δὲ καὶ (πρὸς φυτόν) M ‖ 25 μὲν om. M ‖ 26 ἐστι παραβάλλειν LMV ἐστιν ἡ παραβολὴ O ‖ 29 αὐτὸ τοῦτο λ. M

ἐκ τῶν ἄνωθεν γενῶν, καλείσθω γοῦν ⟨πρὸς⟩ ὁμογενὲς ἕνεκα συντόμου διδασκαλίας ἡ τοιαύτη σύμπασα παραβολή, τοσόνδε μόνον ἐν αὐτῇ διελομένων ἡμῶν, ὡς, ἐπειδὰν μὲν ἁπλῶς οὐσία τις εὔκρατος λέγηται καὶ ταύτης δέ τις ἑτέρα ξηροτέρα καὶ θερμοτέρα καὶ ψυχροτέρα καὶ ὑγροτέρα, τὴν μὲν εὔκρατον ἐνταῦθα τὴν ἐκ τῶν ἐναντίων ἀκριβῶς ἴσων συνελθόντων ὀνομάζομεν, ὅσον δ' ἀπολείπεται τῆσδε καὶ πλεονεκτεῖ κατά τι, τῷ τοῦ πλεονεκτοῦντος ὀνόματι προσαγορεύομεν. ἐπειδὰν δ' ἤτοι φυτὸν εὔκρατον ἢ ζῷον ὁτιοῦν εἴπωμεν, οὐκέθ' ἁπλῶς ἀλλήλοις ἐν τῇ τοιαύτῃ λέξει τἀναντία παραβάλλομεν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ φυτοῦ φύσιν ἢ τὴν τοῦ ζῴου τὴν ἀναφορὰν ποιούμεθα, συκῆν μὲν εὔκρατον, εἰ τύχοι, λέγοντες, ὅταν, οἵᾳ μάλιστα πρέπει τὴν φύσιν ὑπάρχειν συκῇ, τοιαύτη τις ᾖ, κύνα δ' αὖ καὶ σῦν καὶ ἵππον καὶ ἄνθρωπον, ἐπειδὰν καὶ τούτων ἕκαστον | ἄριστα τῆς οἰκείας ἔχῃ φύσεως. **547** *αὐτὸ δὲ δὴ τοῦτο τὸ τῆς οἰκείας φύσεως ἔχειν ἄριστα ταῖς ἐνεργείαις κρίνεται. καὶ γὰρ καὶ φυτὸν καὶ ζῷον ὁτιοῦν ἄριστα διακεῖσθαι τηνικαῦτά φαμεν, ὅταν ἐνεργήσῃ κάλλιστα. συκῆς μὲν γὰρ ἀρετὴ βέλτιστά τε καὶ πλεῖστα τελεσφορεῖν σῦκα· κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ τῆς ἀμπέλου τὸ πλείστας τε καὶ καλλίστας ἐκφέρειν σταφυλάς, ἵππου δὲ τὸ θεῖν ὠκύτατα καὶ κυνὸς εἰς μὲν θήρας τε καὶ φυλακὰς ἄκρως εἶναι θυμοειδῆ, πρὸς δὲ τοὺς οἰκείους πρᾳότατον. ἅπαντ' οὖν ταῦτα, τά τε ζῷα λέγω καὶ τὰ φυτά, τὴν ἀρίστην τε καὶ μέσην ἐν τῷ σφετέρῳ γένει κρᾶσιν ἔχειν ἐροῦμεν οὐχ ἁπλῶς, ὅταν ἰσότης ἀκριβὴς ᾖ τῶν ἐναντίων, ἀλλ' ὅταν ἡ κατὰ δύναμιν αὐτοῖς ὑπάρχῃ συμμετρία·*

---

1 γοῦν] οὖν L || ⟨πρὸς⟩ addidi || ὁμογενὴς V || 3 ἐπειδὰν codd ἐπειδὴ K || 4 λέγηται LOV λέγεται M λελεκται A || ταύτης] τις M || 6 ἴσως L ἴσαν Λ || 7 ἴσως add. ante ὀνομάζομεν M || ὅση MV || 9 εὔκρατον ἢ ζῷον LMV ἢ ζῷον εὐκρ. O || 10 ἀλλήλοις post παραβάλλομεν colloc. O || λέξει LMV τάξει O || τὰ ἐναντία LMV || 12 τὴν ante ἀναφορὰν om. M || 13 οἷα L^1MOV οἷαν L^2 || τῇ φύσει L^1 τὴν φύσιν L^2 || μάλιστα κατὰ φύσιν πρέπῃ ὑπ. M || ὑπάρχῃ L^1 ὑπάρχειν L^2 ὑπάρχει V || 14 ἦν M || 16 δὲ δὴ LMV δὴ O | 17 οἰκείαις add. ante ἐνεργείαις L || 18 ἐνεργήσῃ LM ἐνεργῇ OV || 20 τὰ αὐτὰ LOV || τε om. L || 21 ἐκφορεῖν L^1 ἐκφέρειν L^2M εὐφορεῖν O om. V || ὠκύτατα θεῖν (omisso articulo) M ὠκ. τὸ θ. L θεῖν ὠκ. (omisso artic.) V || εἰς LMV πρὸς O || 22 μὲν post κυνὸς coll. L || τε καὶ LMV καὶ O || θυμοειδοῦς O || 23 πραότατα O^1 πραοτάτου O^2 || 25 ἀκριβὴς MV ἀκριβῶς LO || 26 αὐτοῖς LMV αὐτῆς O

τοιοῦτον δέ τι καὶ τὴν δικαιοσύνην εἶναί φαμεν, οὐ σταθμῷ καὶ μέτρῳ τὸ ἴσον, ἀλλὰ τῷ προσήκοντί γε καὶ κατ' ἀξίαν ἐξετάζουσαν. ἰσότης οὖν κράσεως ἐν ἅπασι τοῖς εὐκράτοις ζῴοις τε καὶ φυτοῖς ἐστιν, οὐχ ἡ κατὰ τὸν τῶν κερασθέντων
548 *στοιχείων ὄγκον, ἀλλ' | ἡ τῇ φύσει τοῦ τε ζῴου καὶ τοῦ φυτοῦ πρέπουσα. πρέπει δ' ἔσθ' ὅτε τὸ μὲν ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ, τὸ δὲ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ πλέον ὑπάρχειν. οὐ γὰρ ὁμοίαν χρὴ κρᾶσιν ἔχειν ἄνθρωπον καὶ λέοντα καὶ μέλιτταν καὶ κύνα. πρὸς δὴ τὸν ἐρόμενον, ἥστινός ἐστι κράσεως ἄνθρωπος ἢ ἵππος ἢ βοῦς ἢ κύων ἢ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν πάντων, οὐχ ἁπλῶς ἀποκριτέον. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ τὰ πολλαχῶς λεγόμενά τε καὶ κρινόμενα καθ' ἕνα τρόπον ἀποκρινάμενον ἀνέγκλητον εἶναι. χρὴ τοίνυν δυοῖν θάτερον, ἢ πάσας ἐπέρχεσθαι τὰς διαφορὰς ἢ περὶ τίνος ἤρετο πυθόμενον ἐκείνην μόνην εἰπεῖν. εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐν ζῴοις πυνθάνοιτο, τίνος εἴη κράσεως, ἐπὶ τὸ μέσον ἁπάντων τῶν ζῴων τῇ κράσει βλέποντα τὴν ἀπόκρισιν ποιητέον· εἰ δ' ἁπλῶς τε καὶ ὡς πρὸς ἅπασαν οὐσίαν, οὕτως ἤδη παραβάλλειν τἀναντία τῶν ἐν αὐτῷ πρὸς ἄλληλα καὶ σκοπεῖσθαι, μηκέτι πρὸς τὰς ἐνεργείας ἀναφέροντα τὴν κρᾶσιν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ὄγκους τῶν στοιχείων. εἰ δ' ἀφωρισμένως*
549 *τῷδέ τινι παραβάλλων | ἤρετο, πρὸς ἐκεῖνο μόνον αὐτὸ παραβλητέον. ἔτι δὲ μᾶλλον, εἴ τινος τῶν ἀτόμων οὐσιῶν, οἷον, εἰ τύχοι, Δίωνος ἢ τοῦδέ τινος τοῦ κυνὸς ἐρωτηθείημεν ὁποία τις ἡ κρᾶσίς ἐστιν, οὐχ ἁπλῶς ἀποκριτέον. ἀφορμὴ γὰρ οὐ σμικρὰ τοῖς σοφισταῖς ἐντεῦθεν εἰς τὸ συκοφαντεῖν. εἰ γὰρ εἴποις ξηρᾶς καὶ θερμῆς κράσεως εἶναι τὸν Δίωνα, ῥᾷστον αὐτῷ προχειρισαμένῳ τοῦτο μὲν τῶν θερμοτέρων τε*

---

1 τοιοῦτον codd. τοιοῦτο Ch ‖ 2 γε om. M ‖ κατ' ἀξίαν LM κατὰ τὴν ἀ. OV ‖ 3 ἐξετάζουσαν OVL[2] ἐξετάζοντες L[1]M ‖ 4 οὐχ ἡ] οὐχὶ M ‖ τὸν MOV τὴν L om. A ‖ κερασάντων codd. κερασθέντων K ‖ 5 τῇ κατὰ φύσιν M ‖ 6 ὅτε μὲν τὸ LMV ‖ 7 ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ codd. θερμὸν τοῦ ψυχροῦ Ch ‖ 8 χρὴ post ἔχειν colloc. M ‖ 9 δὴ LM δὲ OV ‖ κράσεώς ἐστιν M ‖ 10 ἢ βοῦς ἢ ἵππος L ‖ ἁπάντων M ‖ 11 οὐδὲ γὰρ MV ‖ 13 ἐπέρχεσθαι LM ἐπεξέρχεσθαι OV ‖ 14 πυθόμενος O ‖ 15 πυνθάνοιτο LMV πυνθάνετο O ἐπυνθάνετο A ‖ 16 τῶν L om. MOV ‖ βλέποντας LO ‖ 17 ποιητέον L ἐστὶ ποιητέον MV αὐτὴν π. O ‖ 18 τἀναντία M τὰ ἐν. cett. ‖ 21 αὐτὸ LMV om. O ‖ 23 τύχῃ L ‖ 24 ἐστιν ἡ κρ. L ‖ 26 εἴπῃς LMV ‖ ξηρᾶς κ. θ. LMV θ. κ. ξ. O ‖ εἶναι κράσεως MV ‖ 27 τοῦτο μὲν LOV om. M ‖ θ. τε καὶ ξ. L ξ. τε κ. θ. MV ξ. κ. θ. O

καὶ ξηροτέρων ἐκείνου τὴν κρᾶσιν ἀνθρώπων ὀντινοῦν ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ὡς πρὸς ἐκεῖνον ἀποφῆναι τὸν Δίωνα, τοῦτο δ' ἄλλο τι φυτὸν ἢ ζῷον, οἷον, εἰ τύχοι, λέοντά τε καὶ κύνα, καὶ τούτων ὑγρότερόν τινα καὶ ψυχρότερον ἀποδεῖξαι τὸν Δίωνα. χρὴ τοίνυν, ὅστις μήθ' ἑαυτὸν ἐξαπατῆσαι βούλεται μήθ' ὑπ' ἄλλου σοφισθῆναι, τοῦτον ἀπὸ τῶν ἁπλῶς λεγομένων θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν οὐσιῶν ἀρξάμενον οὕτως ἐπὶ τὰς ἄλλας μετιέναι καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸ δὴ τοῦτ' ἐπ' αὐτῶν διορίσασθαι, τὸ μηδὲ ταύτας, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα δοκοῦσιν ἁπλῶς λέγεσθαι, πεφευγέναι τὴν πρὸς τὸ | σύμμετρον 550 *ὁμογενὲς παραβολήν. ὥσπερ γὰρ κύνα μέσον ἁπάντων κυνῶν τῇ κράσει λέγομεν, ὅταν ἴσον ἀπέχῃ τῶν ἄκρων, οὕτω καὶ οὐσίαν ἐροῦμεν εἶναι μέσην τῇ κράσει τὴν ἴσον ἀπέχουσαν τῶν ἄκρων, ἃ δὴ καὶ πρῶτα πάντων ἐστὶ στοιχεῖα. ἴσον δ' ἀφέξει δηλονότι τῶν ἄκρων, ἐξ ἴσου κερασθέντων ἁπάντων. τὴν οὖν ὑπερβάλλουσαν ἢ ἐλλείπουσαν τῆσδε θερμὴν ἢ ψυχρὰν ἢ ξηρὰν ἢ ὑγρὰν εἶναι φήσομεν, ἅμα μὲν τῇ μέσῃ παραβάλλοντες, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐναντίων στοιχείων ἐξέτασιν ἐπ' αὐτῆς ποιούμενοι. καὶ δὴ καὶ κατὰ τοῦτο μὲν ἁπλῶς ἐροῦμεν αὐτὴν ἢ θερμὴν ἢ ψυχρὰν ἢ ξηρὰν ἢ ὑγρὰν ὑπάρχειν. ἐπειδὰν δὲ τῇ μέσῃ κράσει παραβάλλωμεν, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι πρὸς τὸ σύμμετρον ὁμογενὲς οὕτως ἔχει. γένος δ' ἦν αὐτῶν ἡ οὐσία. πάντα γὰρ ὑπὸ ταύτην πέπτωκεν ὡς ἀνωτάτω τι γένος, ἔμψυχά τε καὶ ἄψυχα, καὶ κοινόν ἐστιν ἥδε καὶ ἀνθρώπου καὶ κυνὸς καὶ πλατάνου | καὶ συκῆς καὶ λίθου καὶ χαλκοῦ καὶ* 551 *σιδήρου καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων γένος. ὑπ' αὐτῇ δ' ἐστὶν ἕτερα γένη πολλά, τὸ μὲν ζῷον ὄρνιθός τε καὶ ἰχθύος, τὸ δὲ φυτὸν δένδρου τε καὶ βοτάνης, ἀετοῦ δὲ καὶ κόρακος ὄρνις,*

---

1 ἀνθρώπων **LMV** ἄνθρωπον **O** || ὀντιναοῦν **LMO** || 2 ὡς πρὸς ἐκεῖνον om. **M** || 3 φυτὸν ἢ ζῷον **LMV** ζ. ἢ φ. **O** || οἷον om. **M** || τύχῃ **L** || 4 ὑγρότερόν τινα καὶ ψυχρότερον **L** ὑγρότερον τε εἶναι κ. ψυχρότερον **V** ὑγρὸν εἶναι κ. ψ. **M** ὑγρότερόν τινα καὶ ξηρότερον **O** (ψυχρότερον **O²**) || 5 verba τοίνυν usque ad σοφισθῆναι om. **M** || ὅστις **LV** ὃς **O** || βούλοιτο **V** || 8 δὴ] δεῖ **V** || 9 αὐτῶν] αὐτῷ **M** || αὐτὰς **L** || 13 ἴσην **MV** || 14 πρ. πάντων ἐστὶ στοιχεῖα **LM** πρ. π. ἐστὶ καὶ στ. **V** πρ. τέ εἰσι π. κ. στ. **O** || 15 δ' αὖ ἕξει pro δ' ἀφέξει **M** || κραθέντων **V** || 17 ὑγρὰν ἢ ξηρὰν **LV** || 18 ἐπ' αὐτὴν ποιούμενος **M** || 20 ἢ ξ. ἢ ψ. **Ch** || 23 ὑπὸ ταύτην **LM** ὑπ' αὐτὴν **OV** || ἀνωτάτω **MV** ἀνώτατον **LO** || τι γένος **LV** τινι γένει **M** τὸ γένος **O** || 25 καὶ λίθου **LM** om. **OV** || 26 γενῶν **L¹** γρ. γένος **L²** || αὐτὴν **MOV**

καὶ λάβρακος καὶ φυκίδος ἰχθύς. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μὲν δένδρον ἐλαίας τε καὶ συκῆς γένος, ἡ βοτάνη δ' ἀναγαλλίδος τε καὶ παιωνίας. ἔσχατα δὲ γένη ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἴδη προσαγορεύεται, κόραξ καὶ φυκὶς καὶ συκῆ καὶ ἀναγαλλίς· οὕτω δὲ καὶ ἄνθρωπος καὶ βοῦς καὶ κύων. ἄνωθεν μὲν κατιόντων ἔσχατα γένη ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἴδη προσαγορεύεται, κάτωθεν δ' ἀνιόντων ἀπὸ τῶν ἀτόμων οὐσιῶν πρῶτα. καὶ δέδεικται δι' ἑτέρου γράμματος, ὡς εὐλόγως οἱ παλαιοὶ ταῦτα σύμπαντα τὰ μεταξὺ τῶν ἀτόμων τε καὶ τῶν πρώτων γενῶν εἴδη θ' ἅμα καὶ γένη προσαγορεύουσιν.

Cap. VII. Ὁπότ' οὖν διῄρηται τὰ σημαινόμενα καὶ ὡς οὐχ ἁπλῶς ἀποφαίνεσθαι χρὴ θερμόν τι καὶ ψυχρὸν καὶ
552 ξηρὸν καὶ ὑγρὸν σῶμα, σαφῶς ἐπιδέδεικται, ζητητέον | ἐφεξῆς αὐτῶν τὰ γνωρίσματα. καίτοι κἀνταῦθα χρὴ πρότερον ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων διελέσθαι τῶν ἐμπίπτειν μελλόντων ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν ἐφεξῆς λόγον ἐξαπλῶσαί τέ τι πρᾶγμα, δυνάμει μὲν ἤδη προαποδεδειγμένον, οὐ μὴν ἐναργῶς γε πᾶσι τοῖς ἀναγιγνώσκουσι τόδε τὸ γράμμα νοηθῆναι δυνάμενον. ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων οὖν πρῶτον εἰπόντες οὕτως ἐπανίωμεν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα. τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν ὅτι μὲν οὐχ ἕν τι σημαίνει, ἐπειδὰν ἐπὶ σωμάτων λέγηται, δέδεικται πρόσθεν· ὅτι δὲ καὶ τὰς ἐν τοῖς σώμασι ποιότητας αὐτὰς μόνας ἄνευ τῶν δεδεγμένων αὐτὰς οὐσιῶν οὕτως ὀνομάζουσιν ἐνίοτε, τοῦτο μὲν οὔπω εἴρηται πρόσθεν, ἤδη δ' αὐτὸ λέγεσθαι καιρός. ὥσπερ οὖν τὸ λευκὸν ὄνομα κατά τε τοῦ χρώματος ἐπιφέρουσιν, ἐπειδὰν οὕτω λέγωσιν, ἐναντίον ἐστὶ τὸ λευκὸν χρῶμα τῷ μέλανι, κατά τε τοῦ δεδεγμένου τὸ χρῶμα σώματος, ἐπειδὰν τὸ τοῦ κύκνου σῶμα

---

1 λαύραχος L || φυχίδος scripsi: φοχίδος L φωχίδος cett. || 3 δὲ LM δ' ἐστὶ V δ' ἤδη O || 4 φυχὶς scripsi: φωχὶς codd. || 6 μὲν LMV μὲν οὖν O || 8 δι' L^2 πρὸς L^1MOV || 9 σύμπαντα LV ξύμπ. cett. || τῶν ante πρώτων om. L || 11 οὐχ ὡς M ὡς add. L^1 s. l. || 12 τι codd. τε K || 13 ὑγρόν τι MV || ἐπιδέδεικται LMV ἀποδ. O || οὖν add. ante ἐφεξῆς L delev. ead. manu. || 15 τῶν post ὑπὲρ om. V || τε add. ante διελέσθαι M || ἐξ ἀνάγκ. μελλ. O || 17 προδεδειγμένον L προσδεδ. V || 18 ἀναγιγνώσκουσι τόδε τὸ γράμμα LMV ἐντυγχάνουσι τῷδε τῷ γράμματι O || 19 εἰπόντες L εἰπὼν cett. || ἐπανίωμεν L ἐπάνειμι cett. || 20 ὑγρὸν κ. τ. ξ. L || 21 post σημαίνει add. παρὰ τοῖς Ἕλλησιν L (in ras.) MOVA om. Ch. || τῶν σωμάτων L || 25 οὖν om. OA || 26 τε τοῦ om. V

λευκὸν εἶναι φάσκωσιν, οὕτω καὶ τὸ θερμὸν ὄνομα κατά τε 553
τῆς ποιότητος ἐπιφέρουσιν, ὡς εἰ καὶ θερμότητα προσηγόρευον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ σώματος, ὃ τὴν θερμότητα δέδεκται. τὴν γὰρ δὴ ποιότητα παρὰ τὸ δεδεγμένον αὐτὴν σῶμα χρὴ νομίζειν εἶναί τινα φύσιν ἔχουσαν ἰδίαν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τῶν στοιχείων λόγοις δέδεικται. θερμότης μὲν οὖν ποιότης, ἡ δ' αὐτὴ καὶ θερμὸν ὀνομάζεται, καθάπερ λευκότης καὶ λευκόν. αὐτὸ δὲ τὸ σῶμα τὸ θερμὸν ἓν τοῦτο μόνον ὄνομα κέκτηται τὸ θερμόν, ὥσπερ τὸ λευκόν. οὐ μὴν οὔτε θερμότης οὔτε λευκότης αὐτὸ τὸ σῶμά ποτε προσαγορεύεται. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ὀνομάζεται τό τε σῶμα αὐτὸ καὶ ἡ ποιότης· οὐ μὴν καὶ ψυχρότης ἢ ξηρότης ἢ ὑγρότης ἔτι καλεῖται τὸ σῶμα καθάπερ ἡ ἐν αὐτῷ ποιότης. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων εὔλογον, ἐπειδὰν μὲν ἤτοι θερμότητά τις ἢ ψυχρότητα διαλεγόμενος εἴπῃ, μηδὲν γίγνεσθαι σόφισμα· μόναι γὰρ ἐκ τῶν τοιούτων ὀνομάτων αἱ ποιότητες δηλοῦνται· θερμὸν δ' εἰπόντος ἢ ψυχρόν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ποιότης οὕτω καὶ τὸ σῶμα τὸ δεδεγμένον | αὐτὴν 554
ὀνομάζεται, πρόχειρον γίγνεσθαι τῷ κακουργεῖν ἐθέλοντι τὸ μὴ δηλούμενον ὑπὸ τοῦ λέγοντος ἀκούειν, ἵν' ἔχῃ σοφίζεσθαι. τοιοῦτον γάρ τι δρῶσι καὶ οἱ πρὸς τὸν ἀφορισμὸν ἀντιλέγοντες, ἐν ᾧ φησιν Ἱπποκράτης· 'τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν.' οὐ γὰρ σῶμά τι θερμὸν ἔμφυτον τῷ ζῴῳ λέγεσθαι πρὸς Ἱπποκράτους ἀκούσαντες οὐδὲ ζητήσαντες, ὅ τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο, κατὰ τῆς ποιότητος μόνης, ἣν δὴ καὶ θερμότητα καλοῦμεν, εἰρῆσθαι τοὔνομα δεξάμενοι τὴν ἀντιλογίαν οὕτω ποιοῦνται. καὶ φαίνεται καίτοι σμικρὸν ὂν τὸ διαστέλ-

4 ante χρὴ add. ἑτέραν O om. LMV || 6 δέδεικται LV δείκνυται MO || 8 τὸ ante σῶμα add. codd. om. Ch 9 τὸ ante θερμόν om. M || τὸ ante λευκὸν om. LMV || post λευκὸν add. Corn. τὸ λευκόν. || 10 ποτε s. l. eadem manu L || κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρ. M || 11 κ. ξ. κ. ὑ. κ. θερμὸν καὶ ψ. L κ. ξ. κ. ψ. κ. ὑ. MO; verborum ordinem restitui. || 12 τό τε (om. MV) σῶμα αὐτὸ LMV αὐτό τε τ. σ. O || καὶ LMA ἡ O || 13 post ψυχρότης add. ἢ θερμότης LM || ἢ ὑγρ. ἢ ξ. L || καλεῖται τ. σ. LM τ. σ. κ. O || 14 οὖν LV δὲ O om. M || 15 ἤτοι OV ἢ L om. M || εἴπῃ post τις colloc. L || 16 μόναι γὰρ ἐκ om. M || τῶν γὰρ M || 17 εἰπόντες LO || 19 post ὀνομάζεται add. σῶμα M || πρόδηλον L[1] πρόχειρον L[2] || 20 ἔχοι L || 21 τοιοῦτον codd. τοιοῦτο A || τι codd. τοι A || οἱ LMV om. O || 22 Hipp. aph. I 14 (IV 466 L.) || 23 τι om. V || ἔμφυτον LM τὸ ἐμφ. OV || 27 καὶ φ. καίτοι L καὶ φ. καὶ V φ. δὲ καί τι M καίτοι φ. O

λεσθαι τὰς ὁμωνυμίας ἐν τῇ χρείᾳ τῶν πραγμάτων ἱκανῶς
ἀξιόλογον ὑπάρχον.
Cap. VIII. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦτο σαφῶς ἤδη διώρισται,
ἐπὶ τὸ ὑπόλοιπον αὖθις ἐπανιτέον. οὔσης γάρ τινος ἀκράτου
καὶ ἀμίκτου ποιότητος, θερμότητός τε καὶ ψυχρότητος καὶ
ξηρότητος καὶ ὑγρότητος, ὅσα ταύτας ἐδέξατο σώματα, θερμὰ
δηλονότι καὶ ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ τελέως τε καὶ ἀκριβῶς
555 ἐστι. ταυτὶ μὲν οὖν μοι νόει | τὰ τῶν γιγνομένων τε καὶ
φθειρομένων ἁπάντων στοιχεῖα, τὰ δ' ἄλλα σώματα τά τε
τῶν ζῴων καὶ τὰ τῶν φυτῶν καὶ τὰ τῶν ἀψύχων ἁπάντων,
οἷον χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ λίθων καὶ ξύλων, ἐν τῷ μεταξὺ
τῶν πρώτων ἐκείνων τετάχθαι. οὐδὲν γὰρ αὐτῶν οὔτ' ἄκρως
θερμὸν οὔτ' ἄκρως ψυχρὸν οὔτ' ἄκρως ξηρὸν οὔτ' ἄκρως
ὑγρόν ἐστιν, ἀλλ' ἤτοι μέσον ἀκριβῶς ὑπάρχει τῶν ἐναντίων, ὡς
μηδὲν μᾶλλον εἶναι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρόν, ἢ θατέρῳ
τῶν ἄκρων προσκεχώρηκεν, ὡς μᾶλλον εἶναι θερμὸν ἢ ψυχρὸν
ἢ μᾶλλον ξηρὸν ἢ ὑγρόν. εἰ μὲν δὴ μέσον ἀκριβῶς εἴη καθ'
ἑκατέραν τῶν ἀντιθέσεων, ὡς μηδὲν μᾶλλον εἶναι θερμὸν ἢ
ψυχρὸν ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρόν, εὔκρατον ἁπλῶς τοῦτο λεχθήσεται.
θατέρου δὲ πλεονεκτήσαντος ἤτοι κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν
ἢ κατ' ἀμφοτέρας, οὐκέτ' εὔκρατον. εἰ μὲν δὴ θερμὸν εἴη
μᾶλλον ἢ ψυχρόν, ὃ μᾶλλόν ἐστι, τοῦτο λεχθήσεται. κατὰ
556 ταὐτὰ δὲ καὶ εἰ | ψυχρὸν εἴη μᾶλλον, ὀνομασθήσεται ψυχρόν,

---

5 θερμότητος, ψυχρότητος καὶ ξηρότητος κ. ὑγρότητος L ὑγρ. τε καὶ θ. κ. ξ. κ. ψ. M ὑ. τ. κ. ξ. κ. θ. κ. ψ. OV || 6 ἐδέξατο LMV διεδέξαντο O || 7 καὶ ξηρὰ om. O || 8 ἐστὶ L ἔσται cett. || 9 ἁπάντων add. MV om. LO || 10 τὰ ante τῶν φυτῶν add. MOV om. L, ante τῶν ἀψύχων add. OV om LM || 12 τετάχθω L[1] τετάχθαι L[2] || verba οὐδὲν γὰρ usque ad ὀνομασθήσεται ψυχρόν excerps. Orib XXI 2, 1 || 13 ξηρὸν οὔτ' ἄκρως ὑγρόν L Orib. ὑ. οὔτ' ἄκρ. ξ. cett. || 14 ὑπάρχειν M ὑπάρχον O ὑπάρχει post ἐναντίων colloc. V || 15 verba ἢ θατέρῳ usque ad ὑγρὸν om. L[1] add. L[2] in marg. || 17 ξηρὸν ἢ ὑγρὸν LM ὑ. καὶ ξ. O || 18 ἀντιθέσεων LMV Orib. ἐναντιώσεων O || 19 ἁπάντων add. ante ἁπλῶς M || πάντως pro ἁπλῶς coniec. Corn. || 21 ἀμφοτέρας LV ἀμφοτέραν MO || 22 post λεχθήσεται add. ὡσαύτως δὲ καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρόν O om. LMV. In L repetuntur quae antecedunt vocabula θατέρου δὲ πλεονεκτήσαντος ἤτοι κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν, sed lineola subducta deleta sunt. Eodem signo etiam quae sequuntur κατὰ ταῦτα καὶ (sic) εἰ ψυχρὸν εἴη μᾶλλον, ὀνομασθήσεται ψυχρόν exstincta sunt.

ὡσαύτως δὲ καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρόν. εἰ δ' ἐξ ἑκατέρας τῆς ἀντιθέσεως ἐπικρατοίη θάτερον, ἤτοι θερμὸν ἅμα καὶ ὑγρὸν ἢ θερμὸν ἅμα καὶ ξηρὸν ἢ ψυχρὸν ἅμα καὶ ξηρὸν ἢ ψυχρὸν ἅμα καὶ ὑγρὸν ὀνομασθήσεται τὸ σῶμα. ταύτας μὲν οὖν τὰς τέτταρας δυσκρασίας, ὡς καὶ πρόσθεν εἴπομεν, οἱ πλεῖστοι γιγνώσκουσιν ἰατροί τε καὶ φιλόσοφοι. τὰς δ' ἄλλας τέτταρας τὰς ἐξ ἡμίσεος τούτων γιγνομένας οὐκ οἶδ' ὅπως παραλείπουσιν, ὥσπερ καὶ τὴν πρώτην ἁπασῶν κρᾶσιν, τὴν ἀρίστην. ἀλλ' ὅτι γε δυνατὸν ἐπικρατοῦντος τοῦ θερμοῦ μηδὲν μᾶλλον ὑγρὰν ἢ ξηρὰν εἶναι τὴν κρᾶσιν, ὅσον ἐπὶ ταύτῃ τῇ συζυγίᾳ, πρόδηλον μὲν οἶμαι κἀκ τῶν ἤδη προειρημένων εἶναι. ῥᾷστον δέ, κἂν εἰ μηδὲν προείρητο, συλλογίσασθαι, συγχωρησάντων γ' ἅπαξ αὐτῶν ἑτέραν μὲν εἶναι κρᾶσιν ὑγρὰν καὶ θερμήν, ἑτέραν δὲ ξηρὰν καὶ θερμήν. εἰ γὰρ οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστι πάντως εἶναι ξηρὰν τὴν θερμήν, ἀλλ' ἐγχωρεῖ καὶ ὑγρὰν ὑπάρχειν αὐτήν, ἐγχωρήσει δηλονότι | καὶ μέσην· ἐγγυτέρω **557** *γάρ ἐστιν ἡ μέση τῆς ξηρᾶς κράσεως ἤπερ ἡ ὑγρά. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐστί τις ἑτέρα ψυχρὰ κρᾶσις, ἐφ' ἧς ἐστιν ἰσχυρότερον τὸ ψυχρόν· οὐ μὴν οὔθ' ὑγρὰν οὔτε ξηρὰν ἀναγκαῖον εἶναι τὴν αὐτήν, ἀλλ' ἐγχωρεῖ καὶ μέσην γενέσθαι· πάλιν γὰρ κἀνταῦθα τὸν αὐτὸν ἐπάξεις λόγον. ὥστ', εἴπερ οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑγρὰν εἶναι τὴν ψυχράν, ἀλλ' ἐγχωρεῖ καὶ ξηρὰν γενέσθαι, πρόδηλον, ὡς καὶ τὴν μέσην ἐγχωρήσει· ἐγγυτέρω γάρ ἐστιν αὕτη τῆς ὑγρᾶς ἤπερ ἡ ξηρά. ὡς οὖν αὗται αἱ δύο δυσκρασίαι κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν ἐδείχθησαν, ἡ μὲν θερμὴ μόνον, ἡ δὲ ψυχρά, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄλλαι δύο γενήσονται κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν, ἡ μὲν ξηρὰ μόνον, ἡ δ' ὑγρά, συμμέτρως ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τοῦ*

---

1 ὡσαύτως δὲ καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρόν hoc loco om. LO add. MV Orib. || τῆς om. L || 2 ἅμα om. ter M || 3 ξηρὸν L ὑγρὸν cett. || 4 ὑγρὸν L ξηρὸν cett. || post σῶμα add. κατὰ τὴν ἐπικράτησιν M κ. τ. ἐπικράτειαν V κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν O om. L || 6 τέσσαρας LM ut infra || 7 τὰς ἐξ L τὰς om. cett. || γιγνωσκομένας M || 8 κράσεων L || 9 δυνατὸν ἐπὶ μᾶλλον καὶ κρατοῦντος M || 10 ἢ LM καὶ O || 12 κἂν] καὶ M || προείρηται LVA || 13 γ' om. MV || εἶναι add. L^2 s. l. || 15 ὑγρὰν om. O^1 add. O^3 ξηρὰν add. O^2 || 16 ὑπάρχειν αὐτὴν om. M αὐτὴν εἶναι V || 18 ἔσται M || 20 ἀναγκαῖον εἶναι τὴν αὐτήν LMV ὑπάρχειν αὐτὴν ἀνάγκη O || 21 γὰρ] οὖν L || 22 ἐστιν om. V || 25 αἱ om. LM || δύο L^1 s. l. || 26 ὅτι ἡ μὲν LV || verba ἡ μὲν θερμὴ usque ad ἀντίθεσιν om. M || ἄλλαι LV ἕτεραι O

θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. πάλιν γὰρ κἀνταῦθα φήσομεν, ὡς,
εἴπερ οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον, εἴ τίς ἐστι ξηρὰ κρᾶσις, εὐθὺς
ταύτην εἶναι καὶ θερμήν, ἀλλ᾽ ἐνδέχεται καὶ ψυχρὰν ὑπάρχειν,
οὐκ ἀδύνατον ἔσται καὶ τὸ μήτε ψυχρὰν εἶναί τινα μήτε
558 θερμήν, ἀλλ᾽ εὔκρατον μὲν κατὰ τοῦτο, ξηρὰν | δὲ κατὰ τὴν
ἑτέραν ἀντίθεσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ὑγρὰν κρᾶσιν οὐκ
ἀναγκαῖον οὔτε θερμὴν οὔτε ψυχρὰν ὑπάρχειν, ἀλλ᾽ ἐνδέχεται
μέσην ἀμφοῖν εἶναι κατά γε ταύτην τὴν ἀντίθεσιν. εἰ τοίνυν
οὐκ ἀναγκαῖον οὔτε τῇ κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν δυσκρασίᾳ
τὴν ἐκ τῆς ἑτέρας ἀντιθέσεως ἕπεσθαι οὔτ᾽ ἐκείνῃ τὴν ἐκ
ταύτης, ἐνδέχεταί ποτε καὶ τὴν εὔκρατον ὅσον ἐπὶ θερμότητι
καὶ ψυχρότητι φύσιν ἤτοι ξηρὰν ἢ ὑγρὰν γενέσθαι καὶ τὴν
ἐν τούτοις πάλιν εὔκρατον ἤτοι θερμὴν ἢ ψυχράν. ὥστ᾽ εἶναι
καὶ ταύτας τέτταρας ἑτέρας ἐκείνων δυσκρασίας, ὡς οἱ πρόσθεν ἰατροί τε καὶ φιλόσοφοι παρέδοσαν ἡμῖν, καὶ μέσας γε
ταύτας τετάχθαι τῶν εὐκράτων ἕξεων καὶ τῶν κατ᾽ ἀμφοτέρας
τὰς ἀντιθέσεις δυσκράτων. ἡ μὲν γὰρ ἄκρως εὔκρατος οὐδετέραν ἀντίθεσιν ἔχει πλεονεκτοῦσαν, ἡ δ᾽ ἐξ ὑπεναντίου τῇδε
δύσκρατος ἀμφοτέρας μοχθηράς. ἐν μέσῳ δ᾽ ἑκατέρων ἐστὶν
ἡ κατὰ μὲν τὴν ἑτέραν εὔκρατος ὑπάρχουσα, κατὰ δὲ τὴν
559 ἑτέραν δύσκρατος, ἥτις ἐξ ἡμίσεος μὲν εὔκρατος, ἐξ | ἡμίσεος
δὲ δύσκρατος οὖσα, μέση δεόντως ἂν εἶναι λέγοιτο τῆς ὅλης
εὐκράτου τε καὶ δυσκράτου. καὶ εἴπερ ἔχει ταῦθ᾽ οὕτως,
ὥσπερ οὖν ἔχει, θαρρούντως ἤδη λέγομεν, ἐννέα τὰς πάσας
εἶναι τῶν κράσεων διαφοράς, εὔκρατον μὲν μίαν, οὐκ εὐκράτους
δὲ τὰς ὀκτώ, τέτταρας μὲν ἁπλᾶς, ὑγρὰν καὶ ξηρὰν καὶ ψυχρὰν
καὶ θερμήν, ἄλλας δὲ τέτταρας συνθέτους, ὑγρὰν ἅμα καὶ θερ-

---

1 ψυχροῦ κ. τ. θ. M ‖ ὡς εἴπερ V ὥσπερ cett. ‖ 2 εἴ τίς LMV ἥτις O ‖ 4 post ἀδύνατον in V statim sequuntur τῷ φρονιμωτάτῳ τῶν ζῴων οἰκεῖον p. 564 K omissis quae intercedunt verbis. ‖ 9 θερμὸν κ. ψ. LM ψ. κ. θ. O ‖ 12 γίγνεσθαι M ‖ 14 τέσσαρας L ‖ ἑτέρας om. O ‖ 15 τε om. LM ‖ γε om. L ‖ 17 ἡ μὲν] εἰ μὲν M ‖ 18 ἡ δ᾽] εἰ δ᾽ M ‖ ὑπεναντίας LM ‖ τῇδε LM τῆσδε O ‖ 19 ante μοχθηράς add. ἔχει L ‖ ἑκατέρων add. LM om. O ‖ 20 ὑπάρχουσα post δύσκρατος colloc. O ‖ 23 ἔχει post οὕτως colloc. O ‖ 24 καὶ add. ante ἔχει M om. LO ‖ ἁπάσας M ‖ verba ἐννέα τὰς πάσας usque ad ἧττον πάμπολυ excerps. Orib. XXI 2, 7 ‖ 26 τέσσαρας L, item infra ‖ καὶ ante ξηρὰν et ψυχρὰν om. M ‖ ψυχρὰν κ. θ. LM θ. κ. ψ. O

μὴν καὶ ξηρὰν ἅμα καὶ θερμὴν καὶ ψυχρὰν ἅμα καὶ ὑγρὰν καὶ ψυχρὰν ἅμα καὶ ξηράν.

Cap. IX. *Ἐν ἑκάστῃ δὲ τῶν εἰρημένων κράσεων τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον πάμπολυ κατά τε τὰς ἁπλῶς λεγομένας κράσεις ἐπί τε τῆς ὅλης οὐσίας, ἤδη δὲ καὶ καθ' ἓν ὁτιοῦν γένος. εἰ δή τις βούλεται διαγνωστικὸς εἶναι κράσεων, ἄρχεσθαι τούτῳ προσήκει τῆς γυμνασίας ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστον γένος εὐκράτων τε καὶ μέσων φύσεων. ἐκείναις γὰρ τὰς ἄλλας παραβάλλων ῥᾳδίως ἐξευρήσει τὸ | πλεονάζον ἢ λεῖπον ἐν* 560 *ἑκάστῃ. περὶ πρώτων οὖν ῥητέον τῶν ἁπλῶς λεγομένων εὐκράτων τε καὶ δυσκράτων, ἃς ἐπὶ πάσης οὐσίας γεννητῆς, οὐκ ἐπὶ ζῴων μόνον ἢ φυτῶν, ἔφαμεν ἐξετάζεσθαι. πάλιν δὲ κἀνταῦθα τό γε τοσοῦτον χρὴ διαστείλασθαι περὶ τῶν ὀνομάτων, ὡς θερμὴ κρᾶσις ἄλλη μέν ἐστιν ἐνεργείᾳ, δυνάμει δ' ἄλλη, καὶ ὡς δυνάμει ταῦτ' εἶναι λέγομεν, ὅσα μήπω μέν ἐστιν ἃ λέγεται, ῥᾷστον δ' αὐτοῖς γενέσθαι φυσικήν τιν' ἐπιτηδειότητα κεκτημένοις εἰς τὸ γενέσθαι. περὶ πρώτων οὖν διέλθωμεν τῶν ἐνεργείᾳ θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν ἀπὸ τῆς συμπάσης οὐσίας ἀρξάμενοι κἄπειτα μεταβῶμεν ἐπὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα. τελέως γὰρ ἂν οὕτως ἡμῖν ἀπειργασμένον εἴη τὸ προτεθέν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ μέσον ἐν ἅπαντι γένει καὶ μάλιστα κατὰ τὰς συμπάσας οὐσίας ἐκ τῆς τῶν ἄκρων μίξεως γίγνεται, χρὴ καὶ τὴν νόησιν αὐτοῦ καὶ τὴν διάγνωσιν ἐξ ἐκείνων συνίστασθαι. τὸ μὲν δὴ τῆς νοήσεως ῥᾷστον. ἀπὸ γὰρ τοῦ θερμοτάτου | πάντων τῶν εἰς αἴσθησιν* 561 *ἡκόντων, οἷον ἤτοι πυρὸς ἤ τινος ὕδατος ἄκρως ζέοντος, ἐπὶ τὸ ψυχρότατον καταντῶντες ἁπάντων ὧν ἴσμεν, οἷον ἤτοι κρύσταλλον ἢ χιόνα, νοήσαντές τι διάστημα, μέσον ἀκριβῶς*

---

1 καὶ ante ξηρὰν om. M || ἅμα post ξηρὰν om. M || καὶ post θερμὴν om. M || ξ. κ. ψ., ψ. κ. ὑ. M || 4 ἧττον codd. τὸ ἧ. A || τε] γε L || ἁπλῶς L ἁπλᾶς cett. || 5 post κράσεις add. καὶ κατὰ τὰς συνθέτους Corn. || τε post ἐπὶ om. M || 9 προβάλλων M || λεῖπον LM τὸ λ. O || ἐν om. M || 10 πρῶτον οὖν ῥητέον περὶ τ. ἁ. λ. M || 11 γεννητῆς] γένη M || 13 τοσοῦτον codd. τοσοῦτο Ch || τῶν LM om. O || 16 ἃ LM ὃ O || 17 πρῶτον οὖν διελθωμεν περὶ τ. M || 18 διελθωμεν] εἴπωμεν L || 20 ἐπὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα LM ἐπί τε τὰ ζῷα καὶ τὰ φ. O || τελείως LM || 21 ἐξειργασμένον L[1] ἀπειργασμένον L[2] || 22 τῷ γένει L || 23 γεννᾶται LM γίνεται O || 25 τῶν om. M || 27 καταντῶντες codd. κατελθόντες B || πάντων L || ἤτοι M ἢ L om. O

τοῦτο τέμνομεν. οὕτω γὰρ ἐξευρήσομεν τῇ νοήσει τὸ σύμ-
μετρον, ὅπερ ἑκατέρου τῶν ἄκρων ἴσον ἀπέχει. ἀλλὰ καὶ
κατασκευάσαι πως αὐτὸ δυνάμεθα τὸν ἴσον ὄγκον κρυστάλλου
μίξαντες ὕδατι ζέοντι. τὸ γὰρ ἐξ ἀμφοῖν κραθὲν ἴσον ἑκατέρου
τῶν ἄκρων ἀφέξει τοῦ τε καίοντος καὶ τοῦ νεκροῦντος διὰ
ψῦξιν. οὔκουν οὐδὲ χαλεπὸν ἔτι τοῦ κραθέντος οὕτως ἁψα-
μένους ἔχειν τὸ μέσον ἁπάσης οὐσίας ἐν τῇ κατὰ τὸ θερμόν
τε καὶ ψυχρὸν ἀντιθέσει καὶ μεμνῆσθαι τούτου καὶ κρίνειν
ἅπαντα τἆλλα καθάπερ τινὶ κανόνι παραβάλλοντας. καὶ μὲν
δὴ καὶ ξηρὰν γῆν ἢ τέφραν ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον ἀκριβῶς
αὐχμηρὸν ἀναδεύσας ὕδατι κατὰ τὸν ὄγκον ἴσῳ τὸ μέσον
ἐργάσῃ σῶμα τῆς κατὰ τὸ ξηρόν τε καὶ ὑγρὸν ἀντιθέσεως.
οὔκουν οὐδ᾿ ἐνταῦθα χαλεπὸν οὐδὲν ὄψει θ᾿ ἅμα καὶ ἁφῇ
562 τὸ | τοιοῦτον σῶμα διαγνόντα παραθέσθαι τῇ μνήμῃ καὶ τούτῳ
κανόνι τε καὶ κριτηρίῳ χρῆσθαι πρὸς τὴν τῶν ἐλλειπόντων
ἢ πλεοναζόντων ὑγρῶν τε καὶ ξηρῶν διάγνωσιν. ἔστω δὲ
δηλονότι τὸ κρινόμενον σῶμα συμμέτρως θερμόν. εἰ γὰρ εἰς
ἄκρον ἤτοι θερμότητος ἢ ψύξεως ἄγοιτο τουτὶ τὸ μέσον ὑγροῦ
καὶ ξηροῦ σῶμα, φαντασίαν ἐνίοτε παρέξει ψευδῆ καὶ δόξει
ποτὲ μὲν ὑγρότερον εἶναι τοῦ συμμέτρου, ποτὲ δὲ ξηρότερον.
εἰ μὲν γὰρ θερμανθείη πλέον ἢ δεῖ, τηκόμενόν τε καὶ ῥέον
ὑγροτέρου φαντασίαν ἑαυτοῦ παρέξει. ψυχόμενον δὲ περαιτέρω
τοῦ προσήκοντος ἵσταταί τε καὶ πήγνυται καὶ ἀκίνητον γίγνεται
καὶ σκληρὸν ἁπτομένῳ φαίνεται κἀκ τούτου φαντασίαν προ-
βάλλει ψευδῆ ξηρότητος. εἰ δ᾿ ὥσπερ ἴσον ὑγροῦ καὶ
ξηροῦ μετέσχεν, οὕτω καὶ θερμότητος καὶ ψύξεως εἴη
μέσον, οὔτε σκληρὸν οὔτε μαλακὸν ἁπτομένῳ φανεῖται τὸ
τοιοῦτον σῶμα. τὸ μὲν οὖν ὅλα δι᾿ ὅλων αὐτὰ κεράσαι, τὸ

2 ὅ, τι περ ἂν M ὅτι περ L (sed τι delet.) || ἀπέχῃ M || 5 νεκροῦντος codd. ναρκοῦντος B in marg. || 6 οὐκοῦν οὐδὲ χ. ἔτι LM οὔκουν οὐδὲν ἔτι χαλεπόν ἐστι O || 7 post ἔχειν add. τε L || 10 τοιοῦτον codd. τοιοῦτο Ch || 11 ἀναδεύσαντας M || 12 τὸ codd. τὸν K || 13 οὐκ οὖν L οὐκοῦν M || 14 τοιοῦτον MO τοιοῦτο Ch τὸ τοιοῦτον σῶμα om. L || διαγνόντα LM διαγνόντας O || 15 ἐλλιπόντων M || 16 τε add. L om. MO || 20 μὲν ποτὲ M || 21 ἢ δεῖ] ἤδη O δεῖ in ras. L || διατηκόμενόν M || 22 ὑγροτέραν L[1] ὑγροτέρου L[2] || 23 τε om. L || 24 ἁπτομένῳ LM ἁπτομένοις O || ψευδῆ προβάλλει L || 25 ἴσον ante ὑγροῦ colloc. LM post μετέσχεν O || 26 καὶ LM τε καὶ O || 27 φανεῖται LM φαίνεται O || 28 τοιοῦτον codd. τοιοῦτο Ch || αὐτὰ] ἑαυτὰ O[1] ἑαυτῶν O[2] || κεκρᾶσθαι L[1] κεράσαι L[2] s. l.

θερμον λέγω καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρόν, ἀδύνατον ἀνθρώπῳ. γῆ γὰρ ὑγρῷ | φυραθεῖσα μέμικται 563 μέν, ὡς ἄν τῳ δόξειε, καὶ οὕτω κέκραται πᾶσα παντί, παράθεσις μήν ἐστι τὸ τοιοῦτον κατὰ σμικρὰ καὶ οὐ δι' ὅλων κρᾶσις, ἀλλὰ τὸ δι' ὅλων ἄμφω κεράσαι θεοῦ καὶ φύσεως ἔργον, ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ὅλα δι' ὅλων ἀλλήλοις κεραννύοιτο. τὸ μέντοι παράθεσιν ἐργάσασθαι τοιαύτην, ὡς ἐκφεύγειν τὴν αἴσθησιν ἕκαστον τῶν ἁπλῶν σωμάτων, οὐ φύσεως τοῦτό γε μόνης ἢ θεοῦ τοὔργον, ἀλλὰ καὶ ἡμέτερόν ἐστιν. οὐδὲν γὰρ χαλεπὸν ὑγροῦ καὶ ξηροῦ μέσον ἐργάσασθαι πηλὸν ἐκ τῆς τοιαύτης μίξεως, ὡσαύτως δὲ καὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καί σοι φανεῖται τὸ τοιοῦτον σῶμα καὶ τῇ θερμότητι μὲν εὔκρατον, ἀλλὰ καὶ σκληρότητος καὶ μαλακότητος ἐν τῷ μέσῳ. τοιοῦτον δ' ἐστὶ καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων δέρμα, μέσον ἀκριβῶς ἁπάντων τῶν ἐσχάτων, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ, καὶ τούτου μάλιστα τὸ κατὰ τὴν χεῖρα. γνώμων γὰρ αὕτη πάντων ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν αἰσθητῶν, ὄργανον | ἁπτικὸν ὑπὸ τῆς φύσεως 564 ἀπεργασθεῖσα τῷ φρονιμωτάτῳ τῶν ζῴων οἰκεῖον. ἴσον οὖν ἀπέχειν αὐτὴν ἐχρῆν ἁπάντων τῶν ἄκρων, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ. καὶ δὴ καὶ γέγονεν ἐκ τῆς τούτων ἁπάντων ἰσομοιρίας οὐ μιχθέντων μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλων ἀλλήλοις κερασθέντων, ὅπερ οὐκέτ' οὐδεὶς ἡμῶν ἐργάσασθαι δυνατός ἐστιν, ἀλλὰ φύσεως τοὔργον. ὅσα μὲν οὖν σκληρότερα τοῦ δέρματός ἐστι μόρια, καθάπερ ὀστᾶ καὶ χόνδροι καὶ κέρατα καὶ τρίχες ὄνυχές τε καὶ σύνδεσμοι καὶ ὁπλαὶ καὶ πλῆκτρα, πλέον ἐν τούτοις ἐστὶ τὸ ξηρόν· ὅσα δὲ μαλακώτερα, καθάπερ αἷμα καὶ φλέγμα καὶ πιμελὴ καὶ στέαρ καὶ μυελὸς ἐγκέφαλός

4 μήν] μέντοι L || τοιοῦτον codd. τοιοῦτο Ch || 5 ἀλλὰ om. M || τὸ γὰρ δι' M || κεκράσθαι L[1] κεράσαι L[2] || 6 καὶ ante τὸ θερμὸν add. LM om. O || 8 ἐκφυγεῖν M || 9 post φύσεως add. ἐστὶ M || τοὖργον L τοὔργον M τὸ ἔργον O || 10 ἐστιν om. M || οὐδὲν LM οὐδὲ O || post χαλεπὸν add. ἐστιν L || 12 τοιοῦτον codd. τοιοῦτο Ch || 13 post μὲν add. καὶ τῇ ψυχρότητι A om. LMO || σκληρότατον καὶ μαλακώτατον L[1] σκληρότητος κ. μαλακότητος L[2] || 14 καὶ] τε καὶ O || τοιοῦτον codd. τοιοῦτο Ch || 17 post πάντων add. σωμάτων M, post αἰσθητῶν L || 19 A vocabulis τῷ φρονιμωτάτῳ rursus incipit V || 20 ἐχρῆν αὐτὴν V || 22 μόνων M || 23 κραθέντων V || 24 τῆς φύσεως LV || τοὖργον LMV τὸ ἔργον O || τοῦ δέρματος σκληρότερα L || 26 post πλῆκτρα add. καὶ ῥάμφη V || 27 ἐν τούτοις πλέον L || 28 καὶ ἐγκέφαλος καὶ νωτ. L

τε καὶ νωτιαῖος, ὑγροῦ πλέον ἐν τούτοις ἐστὶν ἢ ξηροῦ· καὶ
μὲν δὴ καὶ ὅσῳ τὸ πάντων ξηρότατον ἐν ἀνθρώπῳ μόριον
ὑπερβάλλει σκληρότητι τοῦ δέρματος, τοσούτῳ πάλιν ἀπολεί-
πεται τὸ ὑγρότατον. ἔοικε δέ πως ὁ λόγος ἤδη τῶν χρησι-
μωτάτων αὐτῶν ἐφάπτεσθαι καὶ διδάσκειν, ἅμα μὲν ὡς οὐ
ζῴων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων σωμάτων εὐ-
565 *κρατότατός ἐστιν | ὁ ἄνθρωπος, ἅμα δ' ὡς τῶν ἐν αὐτῷ*
μορίων τὸ τῆς χειρὸς δέρμα τὸ ἔσωθεν ἁπάσας ἐκπέφευγεν
ἀκριβῶς τὰς ὑπερβολάς. ἐπιστήσαντες οὖν πάλιν ἐνταῦθα τὸν
λόγον ἐπισκεψώμεθα, τίς ἄριστα κέκραται πάντων ἄνθρωπος,
ὃν καὶ τῆς ὅλης μὲν οὐσίας, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀνθρώπων τε καὶ
τῶν ἄλλων ζῴων ἐν τῷ μέσῳ χρὴ τάξαντας καθάπερ τινὰ
κανόνα καὶ γνώμονα τοὺς ἄλλους ἅπαντας τούτῳ παραβάλ-
λοντας θερμοὺς καὶ ψυχροὺς καὶ ξηροὺς καὶ ὑγροὺς ὀνομάζειν.
δεῖ δὲ συνδραμεῖν ἐς ταὐτὸν ἐπὶ τοῦδε πολλὰ γνωρίσματα.
καὶ γὰρ ὡς πρὸς τὴν ὅλην οὐσίαν ἐξετάζοντι μέσον χρὴ
φαίνεσθαι τὸν τοιοῦτον, ἔτι δὲ μᾶλλον ὡς πρὸς ἀνθρώπους
τε καὶ ζῷα. τὰ μὲν οὖν ἁπάσης τῆς οὐσίας κοινὰ γνωρίσματα
προείρηται· τὰ δ' ὡς ἐν ζῴων εἴδεσιν ἐνεργείας τελειότητι
κρίνεται τῆς ἑκάστῳ πρεπούσης. πρέπει δ' ἀνθρώπῳ μὲν
εἶναι σοφωτάτῳ, κυνὶ δὲ πρᾳοτάτῳ θ' ἅμα καὶ ἀλκιμωτάτῳ,
λέοντι δ' ἀλκιμωτάτῳ μόνον, ὥσπερ γε καὶ προβάτῳ πρᾳο-
τάτῳ. καὶ μέν γε καὶ ὡς τὰς τοῦ σώματος ἐνεργείας οἰκείας
566 *εἶναι προσήκει τῷ τῆς ψυχῆς | ἤθει, δέδεικται μὲν καὶ πρὸς*
Ἀριστοτέλους ἐν τοῖς περὶ ζῴων μορίων, δέδεικται δὲ καὶ πρὸς
ἡμῶν ὑπὲρ αὐτῶν οὐδὲν ἧττον. ἡ μὲν δὴ μέθοδος αὕτη. τὸ
δ' ἀσκῆσαι γνωρίζειν ἑτοίμως ἐν ἑκάστῳ γένει ζῴου καὶ κατὰ
τὰ σύμπαντα τὸ μέσον οὐ τοῦ τυχόντος ἀνδρός, ἀλλ' ἐσχάτως

---

3 σκληρότητι LV σμικρότητι M ξηρότητι O ‖ τοσοῦτον L ‖ 4 τὸ ὑγρότατον L[2] τῇ ὑγρότητι L[1] ‖ 5 αὐτῶν om. L[1] add. L[2] ‖ οὐ LMV οὐχὶ O ‖ 6 μόνων V ‖ εὐκρατότερον M ‖ 7 ὁ om. M ‖ 8 οὐκ ἐκπέφευγεν M ‖ 9 πάλιν] ἀκριβῶς L ‖ 10 ante ἐπισκεψ. add. πάλιν L ‖ κέκραται πάντων LM π. κ. O ‖ 11 μὲν om. M ‖ τε καὶ codd. τε om. Ch. ‖ 12 τάξαντα M ‖ 13 τε καὶ γν. M ‖ παραβάλλομεν M ‖ 15 ταὐτὸ M ‖ π. τὰ γν. V ‖ 16 ὅλην] ἄλλην O[1] ὅλην O[2] ‖ χρὴ φ. LMV φ. χρὴ O ‖ 18 πάσης M ‖ κοινὰ γν. L γν. κοινὰ MOV ‖ 21 θ' om. M ‖ 23 μέντοι γε V γε om. L[1] add. L[2] s. l. ‖ 24 προσήκει LM χρὴ O προσήκει post ἤθει colloc. V ‖ 25 ἐν τῇ π. ζ. μορίων πραγματείᾳ V ‖ ζῴων] χρείας LM ‖ δέδεικται l. MV λέλεκται O ‖ 26 ὑπὲρ αὐτῶν om. M. ‖ αὕτη L ἥδε cett. ‖ 28 τὰ om. L τὰ ἄλλα σύμπαντα V

ἐστὶ φιλοπόνου καὶ διὰ μακρᾶς ἐμπειρίας καὶ πολλῆς γνώσεως ἁπάντων τῶν κατὰ μέρος ἐξευρίσκειν δυναμένου τὸ μέσον. οὕτω γοῦν καὶ πλάσται καὶ γραφεῖς ἀνδριαντοποιοί τε καὶ ὅλως ἀγαλματοποιοὶ τὰ κάλλιστα γράφουσι καὶ πλάττουσι καθ' ἕκαστον εἶδος, οἷον ἄνθρωπον εὐμορφότατον ἢ ἵππον ἢ βοῦν ἢ λέοντα, τὸ μέσον ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει σκοποῦντες. καί πού τις ἀνδριὰς ἐπαινεῖται Πολυκλείτου κανὼν ὀνομαζόμενος, ἐκ τοῦ πάντων τῶν μορίων ἀκριβῆ τὴν πρὸς ἄλληλα συμμετρίαν ἔχειν ὀνόματος τοιούτου τυχών. ἐστὶ μὲν οὖν ἐπὶ πλέον, ὃν νῦν ἡμεῖς ζητοῦμεν, ἢ ὁ κανὼν οὗτος. οὐ μόνον γὰρ ὑγρότητός τε καὶ ξηρότη | 567 τος καὶ ψυχότητος καὶ θερμότητος ἐν τῷ μέσῳ καθέστηκεν ὁ οὕτως εὔσαρκος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ διαπλάσεως ἀρίστης τετύχηκεν, ἴσως μὲν ἑπομένης τῇ τῶν τεττάρων στοιχείων εὐκρασίᾳ, τάχα δέ τινα θειοτέραν ἀρχὴν ἑτέραν ἐχούσης ἄνωθεν. ἀλλὰ τό γε πάντως εὔκρατον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει· τὸ γὰρ ἐν εὐσαρκίᾳ σύμμετρον εὐκρασίας ἐστὶν ἔκγονον. εὐθὺς δ' ὑπάρχει τῷ τοιούτῳ σώματι καὶ ταῖς ἐνεργείαις ἄριστα διακεῖσθαι καὶ σκληρότητός τε καὶ μαλακότητος ἔχειν μετρίως θερμότητός τε καὶ ψυχρότητος. καὶ ταῦθ' ὑπάρχει [ἅπαντα] τῷ δέρματι καὶ τούτου μάλιστα τῷ τῆς χειρὸς ἐντός, ὅταν γε μηδένα τύλον ἔχῃ τοιοῦτον, οἷος τοῖς ἐρέττουσί τε καὶ σκάπτουσι γίγνεται. διττῆς γὰρ ἕνεκα χρείας τῶν χειρῶν γεγενημένων, ἁφῆς καὶ ἀντιλήψεως, αἱ μαλακαὶ μὲν εἰς τὴν τῆς ἁφῆς ἀκρίβειαν, αἱ σκληραὶ δ' εἰς τὴν τῆς ἀντιλήψεως ἰσχὺν ἐπιτηδειότεραι. καὶ δὴ καὶ τὸ δέρμα τὸ μέσον οὐ μόνον ἁπάντων τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης οὐσίας

---

4 ὅλως om. L¹ add. L² || post κάλλιστα add. ζῷα V τε ζῷα add. L || καὶ LM τε καὶ O || 5 εὐμορφώτ. LM || 9 τοῦ τοιούτου V || τυχεῖν M || οὖν om. L || 10 οὗ MV || ζητοῦμεν LV ἐζητοῦμεν O || ἢ om. MV || 11 post ξηρότητος add. καὶ θερμότητος καὶ ψυχρότητος M om. LV; verborum ordinem restitui || 12 εὔκρατος MV || 13 ἀλλὰ καὶ] cf. Orib. XXI 5, 2 || 14 τεσσ. codd. || τινι O om. V || 16 τὸ τοιοῦτον M || εὐσάρκῳ L¹ εὐσαρκίᾳ L² || 17 ἔκγονον LM ἔγγονον O || 19 τε om. M || καὶ θερμότητος κ. ψ. L || 20 ὑπάρχει L ὑπάρχειν cett. || ἅπαντα MOVL² s. l. om. L¹ || 21 τούτου L τούτῳ cett. || τῷ] τὸ L || γε LMV om. O || 22 τὸ add. ante τοιοῦτον L || οἷος scripsi: οἷον codd. || 26 verba καὶ δὴ καὶ usque ad τὴν ἁφὴν excerps. Orib. XXI 4, 1. || 27 τῶν τοῦ ἀνθρώπου MV Orib. τῶν ἀνθρώπου L ἀνθρωπίνων O

568 *ἁπάντων τῶν ἐν γενέσει τε καὶ ¦ φθορᾷ σωμάτων οὐ τὸ τετυλωμένον ἐστὶ καὶ σκληρὸν καὶ λιθῶδες, ἀλλὰ τὸ κατὰ φύσιν ἔχον, ᾧ δὴ καὶ μάλιστά φαμεν ἀκριβοῦσθαι τὴν ἁφήν. ὅτι μὲν οὖν σκληρότητός τε καὶ μαλακότητος ἐν τῷ μέσῳ καθέστηκεν ἁπάντων τῶν μορίων, ἱκανῶς ἐναργές. ὅτι δὲ καὶ θερμότητός τε καὶ ψυχρότητος, ἐκ τῆς οὐσίας ἂν αὐτοῦ μάλιστα καταμάθοις. ἔστι γὰρ οἷον ἔναιμόν τι νεῦρον, ἀκριβῶς μέσον ὑπάρχον νεύρου τε καὶ σαρκός, ὡς εἰ καὶ κραθέντων ἀμφοῖν ἐγένετο. ἀλλὰ νεῦρον μὲν ἅπαν ἄναιμόν τε καὶ ψυχρόν, σὰρξ δὲ πολύαιμός τε καὶ θερμή. μέσον δ' ἀμφοῖν τὸ δέρμα μήτ' ἄναιμον τὸ πάμπαν ὡς τὸ νεῦρον, ἀλλὰ μηδὲ πολύαιμον ὡς ἡ σὰρξ γενόμενον. εἰ δὴ τοῦτο κανόνα τε καὶ οἷον κριτήριον ἁπάντων τῶν τοῦ ζῴου μορίων προστησάμενος ἐξετάζοις τε καὶ παραβάλλοις αὐτῷ τἆλλα, τὰς ὀκτὼ διαφορὰς εὑρήσεις τῶν δυσκρασιῶν ἐν αὐτοῖς. καὶ δὴ καὶ κατὰ μέρος δίειμί σοι περὶ πάντων ἐφεξῆς. φλέγμα μέν ἐστιν ὑγρότατον καὶ*
569 *ψυχρότατον, αἷμα δὲ θερμότατον, ἀλλ' οὐχ οὕτως | ὑγρὸν ὡς τὸ φλέγμα. θρὶξ δὲ ψυχρότατον καὶ ξηρότατον· ἧττον δ' αὐτῆς ὀστοῦν ψυχρόν ἐστι καὶ ξηρὸν καὶ τοῦδε χόνδρος ἧττον ξηρός, ἐφεξῆς δὲ χόνδρῳ σύνδεσμος, ἔπειτα τένων, εἶθ' ὑμὴν καὶ ἀρτηρία καὶ φλέψ, αὐτὰ δηλονότι τὰ σώματα τῶν ἀγγείων, εἶθ' ὅσα νεῦρα σκληρά. τὰ δὲ μαλακὰ νεῦρα κατὰ τὴν τοῦ δέρματος ὑπάρχει φύσιν ἐν τῇ καθ' ὑγρότητά τε καὶ ξηρότητα μεσότητι. κατὰ γὰρ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν οὐκ ἔστι μέσον θερμοῦ καὶ ψυχροῦ τὸ νεῦρον τὸ μαλακόν, ἀλλὰ τοσοῦ-*

---

1 ἁπάντων LMV πάντων Orib. καὶ πάντων O || τε καὶ LMO τε om. V || 5 τῶν LMV om. O || θ. τε κ. ψ. LV ψ. καὶ θ. M θ. κ. ψ. O 6 ἂν αὐτοῦ om. V || καταμάθῃς M || 7 μὲν γὰρ MV || 8 τε om. L || 11 τὸ ante πάμπαν om L || τὸ ante νεῦρον add. V om. LMO || 12 εἰ δὴ τοῦτο] excerps. Orib. XXI 4, 2 || 13 τῶν om. L ἁπ. τοῦ ζ. τῶν μ. Orib. || ἐξετάζοις LV ἐξετάζεις MO || 14 παραβάλλοις LV παραβάλλεις MO || τἆλλα L[1] τὰς ἄλλας L[2] || 15 τῶν δυσκρασιῶν M τὰς δυσκράτους L ταῖς δυσκρασίαις V τῆς δυσκρασίας O || 16 ἐφεξῆς LV ἑξῆς MO || ἐστιν L ὡς M γὰρ V (om. μὲν) οὖν O || 17 θερμότατον καὶ ὑγρότατον L θερμὸν καὶ ὑγρόν V || 18 ψυχρότατον κ. ξηρότατον LMV ξηροτάτη τε καὶ ψυχροτάτη O || αὐτῆς ψυχρότατόν ἐστι καὶ ξηρότατον ὀστοῦν V || 20 post σύνδεσμος add. καὶ ὃν χονδροσύνδεσμον ὀνομάζουσιν Ch om. codd. || 23 τε om. M || 24 οὐκ ἔστι LMV οὐκ ἔτι O || 25 τὸ ante μαλακόν add. LMV om. O || τοσούτῳ M

*τον ἀπολείπεται θερμότητος, ὅσον καὶ αἵματος. οὕτω δὲ καὶ
τἄλλα σύμπαντα τὰ πρόσθεν εἰρημένα τοσούτῳ ψυχρότερα
δέρματος ὅσῳ καὶ ἀναιμότερα. καὶ οἵ γε χιτῶνες αὐτοὶ τῶν
ἐναιμοτάτων ἀγγείων, ἀρτηρίας λέγω καὶ φλεβός, ἄναιμοί
τ' εἰσὶ καὶ ψυχροὶ φύσει. τῇ γειτνιάσει δὲ τοῦ αἵματος θερ-
μαίνονταί τε καὶ εἰς μέσην ἀφικνοῦνται κατάστασιν κράσεως.
τὸ δ' αἷμα πάλιν αὐτὸ παρὰ τῆς καρδίας ἔχει τὴν θερμασίαν.
φύσει γὰρ ἐκεῖνο τὸ | σπλάγχνον ἁπάντων ἐστὶ τῶν τοῦ ζῴου* 570
*μορίων ἐναιμότατόν θ' ἅμα καὶ θερμότατον, ἐφεξῆς δ' αὐτῷ
τὸ ἧπαρ. ἀλλ' ἡ μὲν καρδία βραχὺ δέρματος ἀποδεῖ σκληρότητι,
τὸ δ' ἧπαρ πολύ. καὶ τοίνυν καὶ ὑγροτέρα τοσούτῳ δέρματός
ἐστιν ὅσῳ μαλακωτέρα. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ σὰρξ ὑγροτέρα
δέρματος, ἀλλ' αὕτη μὲν καὶ θερμοτέρα. νωτιαῖος δ' ὑγρότερος
μέν, ἀλλὰ καὶ ψυχρότερος, καὶ τοῦδε μᾶλλον ἐγκέφαλος ὑγρό-
τερος, ἔτι δὲ τοῦδε μᾶλλον ἡ πιμελή, καὶ ἡ πῆξις αὐτῆς διὰ
τὴν τῶν ὑμένων γειτνίασιν· ἐλαίῳ γὰρ ἔοικε παχεῖ καὶ διὰ
τοῦτο πήγνυται ψυχροῖς καὶ ἀναίμοις ὁμιλοῦσα μορίοις. οὔτε
δ' ἥπατι περιπήγνυσθαι πιμελὴν οὔτ' ἀρτηρίαις καὶ φλεψὶν
οὔτε καρδίᾳ δυνατόν, ἀλλ' οὐδ' ἄλλῳ τινὶ θερμῷ πάνυ μορίῳ.
διότι δὲ πέπηγε ψυχρῷ, διὰ τοῦτο χεῖται θερμαινομένη τοῖς
ἄλλοις ὁμοίως τοῖς πεπηγόσιν. οὐ μὴν ἐγκέφαλός γε θερ-
μαινόμενος χεῖται καὶ διὰ τοῦθ' ἧττον ὑγρός ἐστι πιμελῆς.
ἧττον δ' ὑγρὰ πιμελῆς ἐστι καὶ ἡ τοῦ πνεύμονος σάρξ, οὐδὲ
γὰρ αὕτη | χεῖται θερμαινομένη. πολὺ δ' ἔτι μᾶλλον ἡ τοῦ* 571
*σπληνός τε καὶ τῶν νεφρῶν σὰρξ ἧττόν ἐστιν ὑγρὰ πιμελῆς.
ἅπαντα μέντοι ταῦτα δέρματός ἐστιν ὑγρότερα. τὰς δὲ τούτων
ἀποδείξεις ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ διέξειμι καὶ μὲν δὴ καὶ
ὅσα λείπει τῇ συμπάσῃ περὶ κράσεων πραγματείᾳ διὰ τῶν
ἐφεξῆς δυοῖν ὑπομνημάτων εἰρήσεται.*

1 ὅσῳ LM || 2 τοσοῦτον LV || 3 ὅσον V (ὅσῳ L || καὶ οἵ γε] cf. Orib. XXI 4, 5 || 4 λέγω om. M || τε καὶ φλ. M || 5 φύσει codd. et Orib. τῇ φ. A | 6 τε LMV om. O || 9 ἔναιμον M || 11 καὶ τοίνυν καὶ LMV καὶ τοίνυν O || ὑγρότερον V || 12 ἐστιν om. M || ὅσῳ καὶ μαλακώτερον V || καὶ μὲν LMV καὶ μὴν O || ἡ σὰρξ LM σὰρξ O || 14 καὶ ante ψυχρ. om. L || 15 τοῦδε LM τούτου OV || ἡ ante πιμελή add. LMV om. O || 18 περιπηνῶσθαι (sic) M || 19 θερμῷ τινι V || 20 πάνυ ante ψυχρῷ add. O om. LMV || 21 ὁμοίως] μορίοις V || τοῖς πεπηγόσιν MOV τοῖς om. L || 22 χεῖται om. V || 24 γὰρ om. M || 25 σὰρξ add. LMV om. O || 26 μέντοι] μὲν οὖν V || ταῦτα] τὰ τοιαῦτα V || 27 μετὰ ταῦτα LV μεταξὺ MO || 29 ὑπομνημάτων L[1] ὑπομνημάτοιν L[2] || **Subscriptio:** τέλος τοῦ α' περὶ κράσεων λόγου L

Adnotatio critica.

Cap. I.

P. 9, 1. *Ὅτι μὲν]* Codicum MOV lectionem *μὲν οὖν* reiciendam esse non est quod multis demonstremus verbis; in exordio secundi vel tertii libri his particulis locus esset, non est in initio primi; cf. de nat. pot. II 1 (Script. min. III 154, 20) et III 1 (Script. min. III 204, 8).

Ibid. 9. *διαιρουμένοις]* Cod. L quoque veram scripturam, quam Vaticanus et editio Aldina exhibent, praestare videtur, sed scribendi compendium sordibus obscuratum iam dinosci non potest. Ceterum talis dativi usus apud Galenum non rarus est; cf. vol. VII 1 *πόσα μέν ἐστι καὶ τίνα τὰ σύμπαντα νοσήματα κατ' εἴδη τε καὶ γένη διαιρουμένοις ἁπλᾶ τε καὶ σύνθετα, δι' ἑτέρου δεδήλωται γράμματος*. ibid. 42 *τίνα μέν ἐστι καὶ πόσα τὰ σύμπαντα νοσήματα κατ' εἴδη τε καὶ γένη διαιρουμένοις ἁπλᾶ τε καὶ σύνθετα, ὁπόσαι τε καθ' ἕκαστον αὐτῶν αἰτίαι τῆς γενέσεως, ἐν ἑτέροις ὑπομνήμασι γέγραπται*.

Ibid. 14. *ἤτοι θερμὸν]* Consensus codicum *ἤτοι* praebentium plurimis exemplis confirmari potest; simillima tantum proferam: I 575 *ἀλλ' ἤτοι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ ξηρὸν ἢ ὑγρὸν ὀνομασθήσεται*. ibid. 572 *πλεονεκτούσης ποιότητος ἤτοι θερμότητος ἢ ψυχρότητος ἢ ξηρότητος ἢ ὑγρότητος*. XIII 367 *ἤτοι θερμαίνειν ἢ ψύχειν ἢ ὑγραίνειν εἰπόντες*. XIII 465. X 466. 476. VI 183. 252. 253. 257. 265. 269. 278. 279. 286. 291. 292. 295. 310. 327. 330. 353. 385. 404. 405. 407. 408. 415. 418. 422. 425. 437. 442. 452. 465.

P. 10, 2. *γίγνεσθαι]* Recepi scripturam codicis M, qui in hac sibi constat, cum ceteri modo *γίγνεσθαι* modo *γίνεσθαι*

exhibeant, ita tamen, ut quo vetustior est Galeni liber manu scriptus, eo saepius occurrat forma Attica, veluti in codice optimo Laurentiano LXXIV 3 et in Urbinati 69, qui *περὶ χρείας μορίων* libros continet.

Ibid. 3. *πλείων ὑγρότητός ἐστι μοῖρα]* cf. de elem. I 475 (p. 45, 9 H.) *ἐν ᾧ πλείων μέν ἐστιν ἡ τοῦ πυρὸς μοῖρα*. I 539 *ἐλάττονα μὲν ὑγροῦ μοῖραν, πλείονα δὲ ξηροῦ*. XIII 443 *πλέονα μοῖραν ἐν τῇ μίξει τῶν ὑγρῶν*. XVIII 1, 9.

Ibid. 6. *αὕτη μὲν ἡ τῶν ὀνομάτων χρῆσις]* cf. VI 299 *αὕτη μὲν ἡ ἀρίστη πρόνοια*. ib. 456 *αὕτη μὲν ἡ τοῦ Διοκλέους ῥῆσίς ἐστιν*. X 252 *αὕτη μὲν ἡ τοῦ Θεσσαλοῦ ῥῆσις*. XVIII 1, 282 *αὕτη μὲν ἡ τοῦ Ἰουλιανοῦ ῥῆσις*. de Placit. 278 629 M.

Cap. II.

P. 10, 22. *δύο εἰσὶν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ]* Verissimam esse codicum LM scripturam innumerabili paene exemplorum copia probari potest; cf. IX 702 *ἕξ εἰσιν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ τῶν ἐν ταῖς νόσοις μεταβολῶν*. I 305 *τρεῖς εἰσιν αἱ πᾶσαι διδασκαλίαι τάξεως ἐχόμεναι*. I 518 *τέτταρας ἀποτελεῖσθαι τὰς πάσας συζυγίας*. 529 *εἰ τέτταρες αἱ πᾶσαι συζυγίαι*. IX 74. 304. XVIII 1, 222. Script. min. III 79. 104. de Placit. 152. 250 M.

P. 11, 6. *πέφυκεν ἀεὶ]* Inclusi haec duo vocabula, quia codd. LO alterum eorum omittunt eisque interpositis oratio quae vocatur obliqua turbatur. Simile glossema paulo infra in cod. L deprehenditur, qui post *ὑγραίνειν* add. *πέφυκεν*.

Ibid. 8. *θερμόν]* Eandem quam hoc loco lectionis varietatem habemus I 643 *διὰ ταῦτα γὰρ* (L rectius *ταύτῃ τοι) καὶ τὸ θερμαῖνον* (LM *θερμὸν*) *ἡγοῦνται πάντως ξηραίνειν*. Utroque loco meliorum codicum scripturam restituendam esse censeo.

Ibid. 14. *ἐν ἡλίῳ θερινῷ]* Retinui codicum deteriorum scripturam, cum in codd. LMV lectio genuina glossemate illato suo loco mihi mota esse videatur. Saepissime enim apud Galenum dictio *ἥλιος θερινός* occurrit, veluti XVIII 1, 201 *ὡς τοῖς ἀμετρότερον πονήσασιν ἢ διατρίψασιν ἐπὶ πλεῖον ἐν ἡλίῳ θερινῷ*. XIII 596 *ἐν ὄξει δριμυτάτῳ πολλαῖς ἡμέραις ἐν ἡλίῳ θερινῷ προελείωσα*. 610. 882. X 403. 722. VII 12. Neque vero rarius invenitur dictio *ἐν ἡλίῳ θερμῷ,* ut I 629 *εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐν ἡλίῳ θερμῷ διέτριψεν*. XIII 404. 406. 478.

514. 684. 693. X 711. 714. Nusquam autem inveni, quod LMV hoc loco exhibent, *ἐν ἡλίῳ θερμῷ καὶ ξηρῷ* vel *ἐν ἡλ. ξηρῷ καὶ θερμῷ*. Mihi *θερμῷ καὶ ξηρῷ* vocabula ab interprete vocis *θερινῷ* minus usitatae explicandae causa inserta esse videntur.

Ibid. 18. *ὕδασι γλυκέσιν]* *καὶ* vocabulum, quod O ante *γλυκέσιν* addidit, non est necessarium; cf. VI 53 *λουτροῖς γλυκέων ὑδάτων θερμῶν λουομένῳ*. 495 *πολλὰ τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων θερμῶν*. X 535 *λουτρὰ γλυκέων ὑδάτων εὐκράτων*.

P. 12, 1. *τῆς μήκωνος]* Codicis M auctoritatem secutus sum; nam *μήκων* apud Galenum ut apud ceteros melioris notae scriptores semper generis feminini est; cf. XII 72 *μήκων ἡ μέν τις ῥοιὰς ὀνομάζεται. . ἡ δέ τις ἥμερος. . καὶ μὴν καὶ δύο ἐπ' αὐταῖς εἰσιν ἕτεραι μήκωνες ἄγριαι, ἡ μὲν οἷον ἐγκαθημένην ἔχουσα τὴν κωδύαν, ἡ δὲ ἐπιμηκεστέραν μὲν ταύτης, ὅλη δ' αὐξανεστέρα καὶ αὐχμηροτέρα. ταύτης τῆς μήκωνος ὁ ὀπὸς ἀπορρεῖ κτλ*. 74 *παραλία μήκων*, ibid. *μήκων ἡρακλεία*. XIII 387 *ὁ τῆς μήκωνος ὀπός*. XI 404 *τὸ τῆς μήκωνος σπέρμα*. XIV 138. 248. XIII 40. de atten. vict. rat.[1]) 5 *τὸ τῆς μήκωνος σπέρμα*, paulo infra ibid. *ὁ ὀπὸς αὐτῆς*. Ei loci, quibus *ὁ μήκων* invenitur, corrupti sunt, exempli causa X 370 pro vulgata lectione *τοῦ μήκωνος* praestat cod. Paris. 634 *τῆς μήκωνος*. Idem mendum exstat XI 767. XII 146. XIII 272. XVII 2, 331.

Ibid. 17. *εἶναι τανῦν]* cf. VI 300 *ὧν οὐκ ἐγχωρεῖ μεμνῆσθαι τανῦν*. IX 550 *οὐ πρόκειταί μοι διαιρεῖσθαι τανῦν*. 660 *οὐ πρόκειταί μοι τανῦν διαιρεῖσθαι*. X 155 *παραιτοῦμαι λέγειν τὰ νῦν*.

Ibid. 22. *λέγειν τὰ εἰκότα]* Non recte codd. LO omittunt articulum; cf. p. 9, 5. VI 39 *πρὸς ἐκείνους μὲν δὴ καὶ αὖθις εἰρήσεται τὰ εἰκότα*. IX 39 *ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων εἴρηται τὰ εἰκότα*. ibid. 87.

P. 13, 12. *λεγέτωσαν]* Recepi codicis L lectionem; ea enim imperativi forma, quae desinit in — *έτωσαν*, altera, quae desinit in — *όντων*, apud Galenum multo frequentior est: cf.

---

[1]) Is liber graece nondum editus exstat in cod. Paris. 634 supplem. graec. fol. 133^a sq.

I 588 *λεγέτωσαν*. II 338. I 642 *μὴ τοίνυν ὑπολαμβανέτωσαν*. X 349. 350 *λεγέτωσαν*. 350 *γινωσκέτωσαν*. 380 *μὴ τοίνυν μηδὲ ὀνομαζέτωσαν*. 270 *πράγμαθ' ἡμῖν παρεχέτωσαν*. XIII 168 *ἀπερευγέτωσαν*. VI 723 *προεξεταζέτωσαν*. XI 404 *νομιζέτωσαν*. de Placit. 642 *μὴ τοίνυν. . λεγέτωσαν*. At I 589 *μήτε τὸν κύκνον λευκὸν εἶναι λεγόντων*. X 11 *ἄγε δὴ ὕμνους ᾀδόντων καὶ γραφόντων ἐπινίκια μέλη*.

Ibid. 22. *εἰς ταὐτὸν]* Utrum cum codicibus LV scribendum sit *εἰς* an cum MO *ἐς*, dubium est; utrumque apud Galenum invenitur: I. 565 *ἐς ταὐτὸν* VI 108, 14. 222, 12. 18. X 246. 314, 7. 9. de Placit. 173. 219. *εἰς ταὐτὸν* I 523, 7. VI 120, 15. 368, 1. X 301, 17. 644, 5. 662, 8. de Placit. 151. 155. 188.

Ibid. 17. *τὸ δρᾶν τε καὶ πάσχειν]* Oribasii auctoritatem codice O nonnihil confirmatam secutus *τε* voculam retinui, quamquam codd. LMV eam omittunt; cf. X 186 *τὸ δ' ἐκείνας* (i. e. *τὰς τέτταρας ποιότητας*) *ἐπιδεῖξαι δρώσας τε καὶ πασχούσας εἰς ἀλλήλας τῆς περὶ τῶν στοιχείων ἐστὶ θεωρίας*. de Placit. 825 *ἥτις μὴ δύναται τἀναντία περὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἅμα δρᾶν τε καὶ πάσχειν*. Script. min. III 134 *ἀλλοιουμένην ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς μορίων εἰς ἄλληλα δρώντων τε καὶ πασχόντων*. Metaphorice 150 *ἅπαντα δρῶσί τε καὶ πάσχουσι καὶ παντοῖοι γίγνονται*. At omissum est *τε* vocabulum his locis: XI 554 *ὡς εἰς ἄδηλα* (scribendum esse videtur *ἄλληλα*) *δρᾶν καὶ πάσχειν πλησιάζοντα*. Script. min. III 155 *δύο σώματα δρᾶν καὶ πάσχειν ἐπιτήδεια*. de elem. p. 10 *H. εἰς ἄλληλα δὲ τὸ δρᾶν καὶ πάσχειν ἐχόντων*. p. 57 *δρᾶν καὶ πάσχειν αὐτοῖς εἰς ἄλληλα συμβαίνει*.

Cap. III.

P. 15, 3. *εὔκρατον]* De glossemate *εὔκρατον φύσιν*, quo excepto L codices omnes corrupti sunt, cf. Praef. p. 2.

Ibid. 5. *προὔχουσαν]* cf. XVIII 1, 270 *οὐ μικρῷ τινι προὔχουσαν εὑρήσεις τὴν περὶ τὰς τοῦ Θεσσαλοῦ κοινότητας* (sic cod. Laur. 74, 3), ibid. 370. X 448.

Ibid. 6. *ὥσπερ οὐδ' ὅλως οὖσαν]* cf. I 521 *ὥσπερ οὐχὶ κἀπὶ τῆς ὑγρᾶς καὶ θερμῆς ταῦτα συμπίπτοντα*. X 152, 5. 154, 10. 262, 11. Script. min. III 77, 15. 179, 7.

Ibid. 11. *ἢ εἰς]* Cum L² praepositionem *εἰς* reponendam esse existimavi collato loco simillimo XI 548 *ἀποβλέπουσι γὰρ εἰς πάντα τἆλλα μᾶλλον ἢ εἰς τοῦτο.*

Ibid. 14. *ἀντεισάγοντες]* Scribendum videtur *ἀντεισάγοντας* ad infinitivos antecedentes relatum.

P. 16, 17. *ὁμολογήσειεν]* Codicis O librarius cum non intellegeret ex verbo *ὁμολογεῖν* aptum esse participium *γιγνομένην*, temere interposuit vocabulum *ὡς;* at cf. XV 44 *καὶ μὴν εἴπερ ὄντας τις αὐτοὺς ὁμολογήσειε, ὁμολογήσει καὶ γεγονέναι.* Kühner Gramm. gr. II p. 615 (§ 482, 2).

P. 17, 11. *ὡς ἂν οὐκέτι]* Non est quod de meliorum codicum scriptura recedamus. Etsi enim plurimis locis Galenus ut alii recentioris aetatis scriptores negatione *μὴ* pro *οὐ* usus est, saepe ut hiatum vitaret, non pauca tamen restant exempla usitatae dicendi rationis; cf. de Placit. p. 141 *ὡς ἂν τῆς πηγῆς αὐτῶν οὐκέτι οὔσης.* Script. min. III 39 *ὡς ἂν οὐκ ἀσφαλῆ τε καὶ μήπω πεπηγυῖαν κεκτημένος τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν.* 64 *ἀλλ' ὡς ἄνευ τούτου τυχεῖν ὑγιείας οὐ δυνάμενος.* X 30 *ὡς ἂν οὔτε γεωμετρίας οὔτ' ἀριθμητικῆς οὔτε διαλεκτικῆς οὔτε ἀναλυτικῆς οὐθ' ὅλως λογικῆς τινος ἁψάμενοι θεωρίας.* At VI 523 *ὡς ἂν μηδὲν ἔχων ἐν ἑαυτῷ μήτε λιπαρὸν μήτε γλίσχρον.* XVIII 1, 40 *ὡς ἂν μηκέτ' ὀχούμενος.* 172 *ὡς ἂν μήτ' ἔξωθεν ἔτι θερμαινομένων μήτ' ἔνδοθεν.* de Placit. 612 *ὡς ἂν μηκέτι πνευματικῆς οὐσίας ἀφικνουμένης εἰς τὸν ὀφθαλμόν.* Script. min. III 160 *ὡς ἂν μὴ δυνάμενοι κατελθεῖν εἰς αὐτό.*

P. 17, 26. *εἰ δεηθείην]* cf. IX 399 *ὥσπερ ἐπὶ πνεύμονος ἐδεήθην διακρῖναι.*

Cap. IV.

P. 17, 28. *Τὸ δέ γε νῦν ἔχον]* Quamquam non memini me apud Galenum, apud quem formula *τό γε νῦν εἶναι* admodum frequens est (cf. Script. min. III 51. de Placit. p. 146 M. III 413. 461. IX 38. X 257. 739. XII 47), hanc locutionem legisse, tamen non dubitavi codd. LV secutus in textum recipere; nam veri similius est rariorem dictionem ipsius scriptoris quam interpolatoris esse. *Τὸ νῦν ἔχον* est apud

Lucian. catapl. 13. Maxim. Tyr. 14, 6 (I 469); alia exempla collegit Stephanus Thes. III 2622.

P. 18, 23. *ὑπάρχειν αὐτό]* cf. I 525 (p. 19, 3 huius edit.) *ἅπαντ' οὖν οὕτως ἔσται τὸ ἔαρ.*

P. 20, 6. *ὅτε δὲ ψῦχος ποιέῃ]* Cum Galenus in commentariis quoque, quos de Hippocratis aphorismis conscripsit, hanc lectionem praebeat et ipsius Hippocratis codices discrepent, Galeni codicum hoc loco consentientium auctoritatem non neglegendam esse putavi. Cf. Theophr. c. pl. 1, 19, 3 *ἐὰν πλείω ποιῇ ὕδατα.*

P. 21, 6. *οὐ τὸ χεῖρον]* Praepositionem *κατά,* quam O post *οὐ* repetit, necessariam non esse haec exempla demonstrant: I 581 *ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ τῶν περιττωμάτων αὐτοῦ νῦν ὁ λόγος, ἀλλὰ τῶν οἰκείων μορίων ἐστίν.* VI 594 *τινὲς δὲ Ἀρμένια διὰ τεσσάρων συλλαβῶν, οὐ πέντε* (vulgo *διὰ πέντε;* at cod. Paris 634 suppl. graec. *διὰ* om.) XVII 2, 44 *ὅτι περὶ τῶν ἐν τῇ κύστει λίθων τὸν λόγον ποιεῖται νῦν, οὐ τῶν ἐν τοῖς νεφροῖς.*

Ib. 16. *τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος]* Auctoritas meliorum codicum pronomen *ἡμᾶς* addentium plurimis exemplis confirmatur; cf. I 536. IX 127. 130. 474. 905. 908. 914. 915. VI 70. de Placit. 616. 640. 642 M. Neque tamen desunt exempla prononimis omissi, velut VI 79. de Placit. 637.

P. 22, 24. *εἰς ἓν κεφάλαιον ἀγαγὼν]* cf. I 532 *τὰ κατὰ μέρος εἰς ἓν ἅπαντα κεφάλαιον ἀναγόμενα.* IV 50 *καὶ δείξω κἀνταῦθα τὴν τέχνην τῆς φύσεως εἰς τρία κεφάλαια τὸν σύμπαντα* (sic cod. U) *λόγον ἀναγαγών.* Script. min. 106 *βέλτιον ἦν τὰς τῶν κατὰ μέρος αἰτίας ἁπάσας εἰς ταύτας ἀνάγειν.*

P. 23, 9. *σαρκῶν καὶ ὀστῶν καὶ νεύρων]* Quod vulgo additur *καὶ ἄρθρων,* codd. LV recte omittunt; nam apud Hippocratem quoque, cuius sententiam Galenus interpretatur, haec desunt vocabula; cf. Hipp. Epid. III 3, 4 (III 72 L.) *τοῖσι μὲν οὖν πλείστοισιν αὐτέων ἀποστάσιες ἐς ἐμπυήματα ξυνέπιπτον, σαρκῶν καὶ νεύρων καὶ ὀστέων ἐκπτώσιες μεγάλαι.* Traditum verborum ordinem *ὀστῶν καὶ νεύρων* immutare nolui, quia Galenus in commentariis quoque, quos de Hippocratis Epidemiis conscripsit, eundem praestat; cf. Gal. XVII 1, 670.

Ibid. 12. *ἔκγονον]* Meliorum librorum scriptura his defenditur exemplis: X 291 *κακοήθη τε ἅμα καὶ κακοχυμίας ἐστὶν ἔκγονα*. I 616 *ἡ δὲ λευκὴ θρὶξ ἔκγονος*. 608 *πολυσαρκία δὲ πλήθους αἵματος ἔκγονος* (sic LM, *ἔγγονος* vulg.). IX 594 *τὸ δὲ δεύτερον ἀνωμάλου ταραχῆς ἐστιν ἔκγονον*. 596 *ἅτε γὰρ ἀκμαζούσης ταραχῆς ἔκγονον ὑπάρχον*. 604 *πελιδνὸν δὲ χρῶμα μόνης ψύξεως ἔκγονον*. 652 *τριταῖος δὲ πυρετὸς ἔκγονος ὑπάρχων τῆς ξανθῆς χολῆς κινουμένης*. Apud Galenum quoque ut apud alios scriptores graecos *ἔκγονος* et *ἔγγονος* in codicibus inter se saepissime permutantur, exempli gratia: IX 265. 337. 395. 663. Ceterum cf. I 567.

Cap. V.

P. 24, 28. *ἔτι δὲ πρὸς τούτοις]* cf. XIII 565 *ἔτι δὲ πρὸς τούτοις κἀκεῖνο προσεννοήσας κτλ.* IX 343, 4. de Placit. 281 M *ἔτι δὲ πρὸς τούτοις.*

P. 25, 12. *τοῖς προσέχειν τὸν νοῦν βουλομένοις]*. Multum probabilitatis habet scriptura codd. O V *τοῖς γε;* cf. I 606 *τοῖς γε προσέχουσι τὸν νοῦν*. XVII 2, 60. IX 176 *ἀρκεῖ ταῦτα τῷ γε νοῦν ἔχοντι* XVIII 1, 90 *ἅπαντι τῷ γε προσέχειν βουληθέντι τὸν νοῦν.* At XIII 848 *δῆλον ἔσται τοῖς προσέχουσι τὸν νοῦν*.

Ibid. 22. *ἐν ἴσῳ τῷ θερμοτέραν].* Cf. de Placit. p. 205 *τὸ γὰρ χωρεῖ τοῦτο ῥῆμα ἐγὼ μὲν ἠξίουν ἀκούειν ἐν ἴσῳ τῷ ἐξέρχεται ἢ ἐκπέμπεται*. 279 *ἀσπλάγχνους μὲν καλοῦσιν ἐνίους ἐν ἴσῳ τῷ ἀκαρδίους.* 282 *τὸν μὲν ἀκάρδιον ἐν ἴσῳ τῷ δειλὸν καὶ ἄτολμον καὶ ἄνανδρον ὀνομάζων*.

Ibid. 23. *πρὸς τῶν παλαιῶν] ἰατρῶν* glossema esse videtur; similiter Script. min. III 203, 13 in deteriore codice O additum est *ἀνδρῶν.*

Cap. VI.

P. 27, 26. *περὶ διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν]* Codicum M O V scriptura *περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως* his exemplis confirmari videtur: IX 113 *ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ τῆς τῶν σφυγμῶν διαγνώσεως.* 450. VIII 514. 548. 549. 576. 728 IX 19 *ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν*. 451 *κατὰ τὸ*

πρῶτον τῆς διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν. VIII 499. Vera autem illius operis inscriptio fuit *περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν*, ut est IX 121. 213. 272. VIII 553. 621. 766. I 538. Minus usitata erat inscriptionis forma, quam L hoc loco exhibet, *περὶ διαγνώσεως τῶν σφυγμῶν*; quam cum VIII 499 quoque invenissem, de Laurentiani auctoritate abscedere nolui.

P. 28, 1. *ταχὺ καὶ βραδὺ]* Temere a Charterio solitum verborum ordinem, quem codices praestant, mutatum esse haec docent exempla: VI 464 *φαίνεται γὰρ* (cod.) *ταῦτα ταχεῖαν ἢ βραδεῖαν ἔχοντα* (cod.) *τὴν διέξοδον*. VIII 837 *οὐ γὰρ δὴ περὶ ταχέος τε καὶ βραδέος ἢ θάττονος καὶ βραδυτέρου διορίσασθαι χρή*. 845 *τοὺς μὲν ταχεῖς, τοὺς δὲ βραδεῖς (σφυγμούς)*.

Ibid. 10. *παχὺν οὔτε λεπτὸν]* Usitatum verborum ordinem servaverunt codd. LMV; vid. X 146 *καὶ μὲν δὴ* (cod.) *κἂν εἰ παχὺν ἢ λεπτὸν εἴποιμεν*. 773 *ὅταν ἤτοι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ παχύτερον ἢ λεπτότερον*.

Ibid. 24. *ἓν ἑνὶ παραβάλλοντες]* cf. IX 791 *εἰ παραβάλλοντες ἓν ἑνὶ τὸ κατὰ θάτερον αὐτῶν ἄκρον εὑρίσκοιμεν ὀλεθριώτερον*.

Ibid. 25. *ὡς πρὸς ἐκεῖνο]* In comparationibus hac dicendi formula *ὡς πρὸς* nihil frequentius est; cf. I 525 *ξηρὸν μὲν ὡς πρὸς τὸν χειμῶνα*, 565 *καὶ γὰρ ὡς πρὸς τὴν ὅλην οὐσίαν ἐξετάζοντι μέσον χρὴ φαίνεσθαι τὸν τοιοῦτον, ἔτι δὲ μᾶλλον ὡς πρὸς ἀνθρώπους τε καὶ ζῷα*. IX 256 *λέγεται δὴ ταχὺς σφυγμὸς ὁ μὲν ὡς πρὸς τὸν σύμμετρον, ὁ δὲ πρὸς ὁντιναοῦν τὸν ἐπιτυχόντα*, 320 *ἑκάστῳ δὲ τοῦ ποσοῦ τὸ μέτρον ὡς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐστίν*, X 312 *ὃν γὰρ ἔχει λόγον ὡς πρὸς τὸν λίθον ὁ ἀσκός, τοῦτον ὡς πρὸς τοὔδαφος ὁ ἄνθρωπος*, 316 *εἶτ' αὖθις καὶ αὖθις ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ κάμνοντος*, XIII 368 *δόξει σοι τοῦτο μηδὲν ὡς πρὸς ἐκείνους εἶναι*, XV 83 *ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰ φυτὰ παραβάλλοντες*, item I 542. 545.

P. 29, 9. *ἢ ὡς πρὸς τὸ τυχὸν ὁτιοῦν]* Etsi *πρὸς ὁτιοῦν τὸ ἐπιτυχὸν*, quod O exhibet, saepe apud Galenum invenitur, ut XI 543 *πρὸς ὁτιοῦν τὸ ἐπιτυχόν*, IX 220 *πρὸς ὁντιναοῦν τὸν ἐπιτυχόντα*, item 226, tamen alterius quoque locutionis *πρὸς τὸ τυχὸν ὁτιοῦν*, quam M praestat, exempla non desunt, ut I 544, 13 *ἢ πρὸς τὸ τυχὸν ὁτιοῦν παραβάλλοντας*.

P. 30, 4. *τὸ γὰρ δὴ τρίτον σημαινόμενον ἑκάστου τῶν τοιούτων ὀνομάτων]* Falsa est cod. O scriptura *ἑκάστῳ;* nam *τὸ σημαινόμενον* ut substantivum cum genitivo coniungi solet; cf. VI 534 *κατὰ θάτερον σημαινόμενον τῆς πολύχρηστον* (cod.) *φωνῆς.* 580 *τρίτον τι σημαινόμενόν ἐστι τοῦ τῆς τρυγὸς ὀνόματος.* XI 542 *διελόμενος μὲν τὰ σημαινόμενα ἑκάστου τῶν ὀνομάτων.* VI 566 *σαφηνείας δὲ μάλιστα τυχεῖν ἔστι τὰ συνηθέστατα τοῖς πολλοῖς ὀνόματα ἐκλέγοντα μετὰ τοῦ φυλάττειν αὐτῶν* (sic cod.; vulg. *αὐτοῖς*) *τὰ σημαινόμενα.* XVII 2, 413.

Ibid. 12. *κατὰ πολλοὺς τρόπους]* Recte LMV articulum, quem O addit, omittunt; cf. VI 383 *πολλῶν δ' αἰτίων κατὰ πολλοὺς τρόπους διακοπτόντων τὴν ὑγιεινὴν ἀγωγήν.* IX 304 *ἑκάτερον δὲ αὐτῶν ἔσται κατὰ πλείονας τρόπους.*

P. 32, 2. *κατ' ἀξίαν]* Sitne scribendum *κατ' ἀξίαν* (LM) an *κατὰ τὴν ἀξίαν* (O), quaeritur; utrumque apud Galenum invenitur; cf. III 676 *πλέον ἢ κατὰ τὴν ἀξίαν ἀδένι χαριζομένων.* 847 *καὶ νέμειν ἑκάστῳ τὸ κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ μήτε περιττὸν μήτ' ἐλλιπὲς ἐργάζεσθαί τι τοῦ προσήκοντος.* de Placit. 590 *ἐπεὶ δὲ ἕκαστον μόριον τῆς ὅλης ψυχῆς τὸ κατὰ τὴν ἀξίαν ἑαυτοῦ κάλλος ἔχει, τὴν ψυχὴν ὅλην εἰκότως ἂν εἴποις δικαίαν.* Omissus est articulus exempli gratia de Placit. 591 *ὅταν δὲ τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ νέμῃ, δικαιοσύνην* (sc. *καλεῖ*) et XIX 384 *ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐν συμμετρίᾳ τοῦ ὑπερβάλλοντος ἑκάστου. ἀπονεμητικὴ γάρ ἐστιν ἑκάστῳ τῶν πρὸς ἀξίαν, οἷον θεοῖς, γονεῦσι, συγγενέσι, φίλοις, οἰκείοις, πολίταις.* Hac de causa meliorum codicum auctoritatem non neglegendam putavi.

Ibid. 13. *πάσας ἐπέρχεσθαι τὰς διαφορὰς]* Probanda est codicum LM scriptura *ἐπέρχεσθαι;* cf. X 22 *ἅπαντα τε τἄλλα κατ' εἶδος ἐπέλθοι ζῷα,* 696 *ἐπέλθωμεν οὖν ἐφεξῆς τὰς εἰρημένας ἐξ διαφορὰς τῆς ὕλης,* IX 392 *πρώτας μὲν ἐπέλθωμεν ὅσαι τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ἐγγίνονται διαθέσεις.* X 523, 10. 555, 8. 735, 7. 897, 11. 357, 3. 75, 14 *εἰ πάντα τις ἐπέρχοιτο τὰ σφάλματα.*

P. 33, 3. *φυτὸν ἢ ζῷον]* Ne offendaris verborum ordine, quem LMV praestant, haec perlustres velim exempla: I 546 *ἤτοι φυτὸν ἢ ζῷον,* 547, 3 *καὶ γὰρ φυτὸν καὶ ζῷον ὁτιοῦν,* de elem. p. 32, 13 H. *τὰ δ' ἄλλα πάντα καὶ φυτὰ καὶ ζῷα ἐκ τού-*

των σύγκειται, 51, 2 καὶ φυτῶν καὶ ζῴων δημιουργοί, XI 552 τὸ δ' ἐναντίον εἰς φθορὰν ἐνίοτε μεταβάλλει τά τε φυτὰ καὶ τὰ ζῷα.

Ibid. 14. *πρῶτα πάντων ἐστὶ στοιχεῖα]* cf. de elem. p. 32 H. *χρὴ θαρρούντως ἀποφαίνεσθαι γῆν καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ καὶ ἀέρα πάντων εἶναι κοινὰ καὶ πρῶτα στοιχεῖα.*

Ibid. 23. *ἀνωτάτω τι γένος]* Secutus sum codicis V auctoritatem, quae quodammodo confirmari videtur corrupta codicis M lectione; nam apparet lectionem *ἀνωτάτω τινι γένει* inde ortam esse, quod librarius *ἀνωτάτω* pro dativo habebat, cui sequentia vocabula perperam accommodavit. Ex codice L cum nihil enotaverim, *ἀνώτατον* is praestare videtur fortasse per compendium scriptum. Ceterum cf. Script. min. I 66 *ἡ γὰρ ἀνωτάτω γραμμή*, Gal. XIII 14 *ὡς μηδενὸς ἡμᾶς ἔτι δεῖσθαι τῶν ἀνωτέρω.* de elem. p. 50, 9 H. *περὶ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων.*

P. 34, 1. *φυκίδος]* Hoc quoque loco Laurentiani scriptura *φοκίδος* ad veritatem proxime accedit; nam facile est intellectu non agi de pirorum genere quodam, quod *φωκὶς* appellatur, sed de piscibus; itaque scribendum est *φυκίδος* et paulo infra *φυκὶς* pro *φωκίς*; de quo pisce conferas VI 718 *ἄριστος δ' ἐν αὐτοῖς ἡδονῆς ἕνεκεν ὁ σκάρος εἶναι πεπίστευται, μετ' αὐτὸν δὲ κόττυφοί τε καὶ κίχλαι καὶ μετ' αὐτοὺς* (sic cod.) *ἰουλίδες τε καὶ φυκίδες καὶ πέρκαι.* 720 *κωβιοὶ δὲ καὶ φυκίδες καὶ ἰουλίδες καὶ πέρκαι κτλ.* Athen. VII 319 b.

Ibid. 8. *δέδεικται δι' ἑτέρου γράμματος]* Infinita paene exemplorum multitudine ex Galeni libris depromptorum probari potest praepositionem *πρὸς*, quam codd. M O V pro *δι'* exhibent, a Galeni dicendi ratione abhorrere, sed nolo in hac re longus esse; cf. p. 9, 5 *εἴρηται δὲ καὶ πρὸς ἡμῶν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ εἰκότα δι' ἑτέρου γράμματος.*

Cap. VII.

P. 34, 13. *ἐπιδέδεικται]* Variant codices aliis quoque locis plerumque in vocabulis *ἀποδεῖξαι* et *ἐπιδεῖξαι*, ut p. 13, 18. 18, 1. 21, 9; nos in re tam dubia meliorum codicum fidem diligenter secuti sumus.

Ibid. 19. *εἰπόντες οὕτως ἐπανίωμεν]* Codicis L scripturam in textum recepi, quod et hiatum tollit et scriptoris dicendi consuetudine confirmatur; cf. X 115 *ἐάσαντες οὖν αὐτοὺς αὖθις* (sic cod.) *ἐπὶ τὸ προκείμενον ἴωμεν*. III 528 *δείξαντες ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῶν τοῦ πνεύμονος ἴωμεν μορίων*. XII 215 *ἐάσαντες οὖν αὐτὸν ἐπὶ τὸ προκείμενον ἴωμεν*. X 306. 421. 723. IX 222.

Ibid. 24. *μὲν οὔπω εἴρηται]* Insigne hiatus exemplum; nam per totum hunc librum Galenus vocalium concursum tam diligenter vitavit, ut mireris, cur non hoc quoque loco facillima verborum traiectione scripserit *οὔπω μὲν εἴρηται*. Admisit hiatum 1. post articulum, 2. post vocabula *καί, ἤ, εἰ, πρό*, 3. post *δύο*, 4. ante *ἐστί, αὐτὸ, οὔτε*, 5. in pausa, ut p. 23, 17. 38, 10.

P. 35, 4. *σῶμα χρὴ νομίζειν]* *ἑτέραν* vocabulum, quod post *σῶμα* add. O, necessarium non est; cf. X 973, 5 *γίνονται δέ τινες ὄγκοι παρὰ τούσδε*.

Ibid. 21. *οἱ πρὸς τὸν ἀφορισμὸν ἀντιλέγοντες]* Lycum Macedonem, empiricae sectae medicum, perstringit, qui quia de Hippocratis auctoritate detrahere ausus erat, saepius a Galeno gravissimis verbis reprehenditur; cf. XVIII 1, 197 *Λύκος τοίνυν ἔγραψε μὲν ἐξηγητικὰ τῶν Ἱπποκράτους ἀφορισμῶν ὑπομνήματα, λωβᾶται δὲ τοῖς δόγμασι τἀνδρὸς ἑκατέρωθεν οἷς τε ψέγειν καὶ οἷς ἐπαινεῖν τινα τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων οἴεται καὶ δι' ὧν ἀντιλέγειν ἐπιχειρεῖ. τά τε γὰρ ἐπαινούμενα Λύκου φαντάσματά ἐστιν, οὐχ* (sic cod.) *Ἱπποκράτους δόγματα, δι' ὧν τε ἀντιλέγει δῆλός ἐστι μηδὲ τὰ στοιχεῖα τῆς Ἱπποκράτους τέχνης ἐπιστάμενος*. Contra illum imperitum Hippocratis vituperatorem singularem conscripsit libellum, qui inscribitur *τὸ πρὸς Λύκον περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ ʻτὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν'* (Script. min. II 113), unde locus modo laudatus depromptus est.

Cap. VIII.

P. 36, 10. *τὰ τῶν φυτῶν καὶ τὰ τῶν ἀψύχων ἁπάντων]* Non recte L articulum *τὰ* bis omittit; cf. I, 546 *πρὸς τὴν τοῦ φυτοῦ φύσιν ἢ τὴν τοῦ ζῴου τὴν ἀναφορὰν ποιούμεθα*. 583, 1 *οὐ μὴν περί γε τῆς τῶν παίδων ἡλικίας καὶ τῆς* (sic LM) *τῶν*

ἀκμαζόντων οὐθ' ὡμολόγηται τοῖς ἰατροῖς κτλ. Script. min III 110 ἔστι γοῦν καὶ ἡ ἰδία σὰρξ τοῦ ἥπατος ἐκ τούτου τοῦ γένους καὶ ἡ τοῦ σπληνὸς καὶ ἡ τῶν νεφρῶν καὶ ἡ τοῦ πνεύμονος καὶ ἡ τῆς καρδίας.

P. 37, 7. *τὰς δ' ἄλλας τέτταρας τὰς]* Recte post *τέτταρας* L add. articulum *τὰς*; cf. III 431 *ὁ δὲ στόμαχος τῆς γαστρὸς ἐπὶ μὲν τῶν τεττάρων τῶν πρώτων τοῦ θώρακος σπονδύλων ἐπιβέβηκε, τοῖς δ' ὀκτὼ τοῖς λοιποῖς ἐπὶ τῶν δεξιῶν παρατέταται*, VI, 556 *ἐν τοῖς δύο τοῖς πρώτοις* et quae ad P. 45, 21 collegimus exempla.

P. 38, 1. *ὥς, εἴπερ]* Solus cod. V veram servavit lectionem; cf. de elem. p. 51, 17 H. *μετὰ τὸ προειπεῖν, ὥς, εἴπερ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτ' ἂν ἤλγεεν*. Script. min. III 155 *οἴεται παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς ὑπάρχειν, ὥς, εἴπερ ἐκ τῶν φλεβῶν ἀπορρέοι τι, δυοῖν θάτερον ἢ κενὸς ἔσται τόπος ἀθρόως ἢ τὸ συνεχὲς ἐπιρρυήσεται.*

Ibid. 18. *ἡ δ' ἐξ ὑπεναντίου τῇδε]* Meliorum codicum LM scripturam *τῇδε* confirmant haec exempla: IX 215 *οὗτοι μὲν οὖν ἐξ ὑπεναντίου πως διάκεινται τοῖς λελουμένοις ὅσον ἐπὶ μαλακότητι καὶ ὑγρότητι τοῦ δέρματος*. VI 765 *ἀλλὰ τοῦτο* (i. e. *τὸ προβάτειον γάλα*) *μέν ἐστι παχύ, τῷ τῶν ὄνων ὑπεναντίως ἔχον ἐν τῷδε*. 701 *ὑπεναντίως τῇ τῶν γεγηρακότων*. Protrept. c. 3 *τὸν δ' Ἑρμῆν ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην εὑρετὴν δὲ τέχνης ἁπάσης θέασαι πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίου τῇ Τύχῃ κεκοσμήκασιν οἱ παλαιοὶ γράφοντές τε καὶ πλάττοντες*. c. 11 (p. 16 K.) *ἀλλὰ πάντ' ἐξ ὑπεναντίου τοῖς ὑγιεινοῖς παραγγέλμασιν ἐπιτηδεύουσιν.*

Cap. IX.

P. 39, 4. *τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον]* Articulum ante *ἧττον* in edit. Aldina iterum positum codices recte omittunt; cf. I 609 *εἰ μὴ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἡ ὑγιεινὴ κατάστασις ἐδέχετο*. III 682 *ἵνα γὰρ ἡ κατὰ τὸ* (sic cod.) *μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐν τῇ κινήσει διαφορὰ παμπόλλη τις ᾖ*. XIII 368 *ἀλλὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ ὀλίγον ἐν τῇ θερμότητι κέκτηνται*. Ut hoc loco in edit. Aldina, ita paulo infra v. 9 in cod. O articulus male repetitus est; nam cum LM legendum est *ῥαδίως ἐξευρήσει*

τὸ πλεονάζον ἢ λεῖπον; cf. I 550 (p. 33, 16 huius edit.) *τὴν οὖν ὑπερβάλλουσαν ἢ ἐλλείπουσαν τῆσδε θερμὴν ἢ ψυχρὰν ἢ ξηρὰν ἢ ὑγρὰν εἶναι φήσομεν.* I 562 (p. 40, 15 huius edit.) *πρὸς τὴν τῶν ἐλλειπόντων ἢ πλεοναζόντων ὑγρῶν τε καὶ ξηρῶν διάγνωσιν.* IX 343 *τὴν ἐλλείπουσαν ἢ καὶ πλεονάζουσαν.*

P. 39, 10. *περὶ πρώτων οὖν ῥητέον τῶν ἁπλῶς λεγομένων εὐκράτων τε καὶ δυσκράτων]* Hoc loco et paulo infra loco simili *(περὶ πρώτων οὖν διέλθωμεν τῶν ἐνεργείᾳ θερμῶν)* manifestum habemus exemplum verborum in cod. M temere mutatorum; utroque enim loco librarius scriptoris orationem emendare sibi visus est, hoc loco cum scriberet *πρῶτον οὖν ῥητέον περὶ τῶν ἁπλ. λεγ.*, infra *πρῶτον οὖν διέλθωμεν περὶ τῶν ἐνεργείᾳ θερμῶν*, utrumque nulla probabili causa; magna enim exemplorum copia demonstrari potest Galenum ita dicere solere, ut codd. LO tradiderunt; cf. I 573 *περὶ πρώτου δεῖν ἐδόκει σκοπεῖσθαι τοῦ κοινῇ κατὰ πάσης φύσεως ἐξεταζομένου,* II 368 *εἴπωμεν οὖν ἤδη κερὶ πρώτου τοῦ ἔξωθεν,* VI 386 *περὶ πρώτων οὖν ὁ λόγος ἔσται μοι τῶν ὁμαλὴν τὴν δυσκρασίαν ἐχόντων,* IX 483 *περὶ πρώτης οὖν ἐρῶ τῆς ἡσυχίᾳ διακοπτομένης,* 703 *περὶ πρώτης οὖν τῆς ἐξαιφνιδίου μεταβολῆς εἰς ὑγίειαν εἴπωμεν,* X 660 *περὶ πρώτων ἔγνωμεν διαλεχθῆναι τῶν πυρετῶν,* 709 *περὶ πρώτων ἐκείνων τὸν λόγον ποιησαμένους ὅσοι φρικώδεις γίγνονται λουόμενοι,* 875 *περὶ πρώτης ἐροῦμεν τῆς φλεγμονῆς,* XI 17 *εἰρήσεται δ' ἡμῖν περὶ προτέρων τῶν ἄνευ συμπτωμάτων πυρετῶν,* XII 195 *περὶ πρώτων οὖν ἐρῶ λίθων ὅσοι παρατριβόμενοι θυίαις ἢ ἀκόναις εἰς χυλὸν ἀναλύονται,* XIII 349 *περὶ τῶν τριῶν διαλέγεται φαρμάκων, πρώτου μὲν τοῦ διὰ τῆς βοτάνης . . . τοῦ δευτέρου δὲ τοῦ διὰ σπέρματος ἀνωδύνου, τρίτου δὲ τοῦ καθαρτικοῦ καλουμένου ὑπ' αὐτοῦ ἱερᾶς. περὶ πρώτης οὖν τῆς τῶν ἰσχιαδικῶν θεραπείας ἔγραψεν.* Script. min. III 108 *περὶ πρώτης οὖν τῆς γενέσεως εἴπωμεν.*

Ibid. 20. *ἐπὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα]* cf. Script. min. III 121 *τὰ σώματα τῶν τε φυτῶν καὶ τῶν ζῴων συνίστησι* et quae ad I 549 p. 56 attulimus exempla.

Ibid. 22. *ἅπαντι γένει]* cf. XIII 443 *ἐν ἅπαντι γάρ τοι γένει ζῴου τὰ νέα τῶν τελείων ὑγρότερόν τε καὶ ἧττον θερμὸν ἔχει τὸ στέαρ.*

Ibid. 27. *καταντῶντες]* Temere in edit. Basileensi pro hoc vocabulo positum est *κατελθόντες;* cf. XIII 54 *ὅταν εἰς ἡμίσειαν καταντήσῃ.*

P. 40, 5. *τοῦ νεκροῦντος διὰ ψῦξιν].* E margine editionis Basileensis in Charterianam et Kuehnianam irrepsit lectio *ναρκοῦντος;* sed nihil est quod codicum scripturam *νεκροῦντος* repudiemus, quae his exemplis confirmatur: XV 56 *διὰ τοῦτο κἂν τοῖς ἰσχυροῖς χειμῶσι καταψυχομένη (ἡ συκῆ) οὐ νεκροῦται,* IX 499 *ψύξεως ἐσχάτης καὶ διὰ τοῦτο καὶ νεκρώσεώς ἐστι σημεῖον,* ibid. 500 *πρὸς νεκρώδη ψῦξιν,* ibid. 593 *ψῦξίν τινα καὶ νέκρωσιν οὐκ ἀγεννῆ τῶν ἐντὸς ὑποδείκνυσιν,* ibid. 603 *ἢ νέκρωσιν ἐκ καταψύξεως ἰσχυρᾶς.*

Ibid. 14. *διαγνόντα]* Cf. X 687 *διὸ κάλλιστόν ἐστιν εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ παροξυσμῷ διαγνόντα τοῦ πυρετοῦ τὴν ἰδέαν ἀκινδυνότερον χρήσασθαι ψυχρῷ πλείονι,* ibid. 662 *ἆρά γε τὸν πυρετόν ἐστι μόνον ἰατέον ἀμελοῦντα τῆς αἰτίας.* Eadem lectionis varietas est paulo infra, ubi L M praestant *ἁπτομένῳ,* O *ἁπτομένοις.* Utrumque saepius apud Galenum invenitur: I 643 *καὶ ἁπτομένῳ* (sic L) *ψυχρά.* X 652, 9. I 582 *καὶ γὰρ ἁπτομένοις οἱ γέροντες ψυχροὶ φαίνονται,* 631 *καὶ ἁπτομένοις οὐ λίαν θερμοί,* XV 84 *θερμοὶ δ' ἁπτομένοις οἱ ἄνθρωποι τηνικαῦτα φαίνονται.* Unde apparet Galenum vocalium concursum ut vitaret pluralem participii praetulisse.

P. 41, 4 *παράθεσις μὴν]* Scriptura *μέντοι,* quam solus L exhibet, e glossemate orta esse videtur; cf. I 599, 10 *σκληρὸν μὴν οὐδ' οὕτω γίγνεται.* IX 8, 9 *μᾶλλον μήν ἐστιν οἰκεῖον τάχος μὲν ῥώμη τε δυνάμεως κτλ.*

Ibid. 9. *τοὖργον]* Crasin quam vocant Galeno placuisse multis exemplis probari potest; scripsit enim *τοὖργον* I 564, 7. IX 298, 16. 299, 12. 274, 18. 307, 9. VI 331, 3. 500, 7 de Placit. 272 *τοὔνομα* I 554, 9. Script. min. III 98, 7 *τοὔλαιον* XIII, 783. XVII 2, 413. *τοὔγκλημα* de Placit. 279. *τοὐπίσω* IX, 303. X 429. *τοὐκτός* II 277. 297 IX 140. *τοὔσχατον* IX 110 *τοὐναντίον* VI 30. 35. 40 *τοὐπίπαν* de Placit. 161.

Ibid. 10. *οὐδὲν γὰρ χαλεπὸν]* Meliorum codicum scriptura *οὐδὲν* verissima est; cf. I 591 *χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι συλλογίζεσθαι,*

IX 125, 4. 403, 14. 404, 6. 636, 13. 647, 1. 674, 6. VI 485, 4. Script. min. III 83, 21.

P. 42, 25. *δέδεικται δὲ καὶ πρὸς ἡμῶν]* Saepissime in codicibus a librariis vocabula *δέδεικται* et *λέλεκται* inter se permutata sunt; hoc quoque loco altera codicum familia (LMV) *δέδεικται*, altera (O) *λέλεκται* exhibet; utrumque ferri potest. Sed malui meliorum codicum auctoritatem sequi coll. IV 741, 1 *δέδεικται δὲ περὶ τούτων* (sic codd.) *ἐν τῷ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων γράμματι* (codd.), ibid. 741, 8 *δέδεικται δὲ καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως ἐν τῇ περὶ χρείας μορίων πραγματείᾳ.*

Ibid. 26. *αὕτη]* cf. de elem. p. 66, 14 H. *ἡ μὲν οὖν ῥῆσις αὕτη*. de Placit. 278 M. *ἡ μὲν ῥῆσις αὕτη.*

P. 43, 4. *γράφουσι καὶ πλάττουσι]* cf. Protrept. 2 *γράφοντες καὶ πλάττοντες*. At c. 3 *γρ. τε καὶ πλ.*

P. 43, 17. *ἔκγονον]* Codicum LM scriptura his defenditur locis: I, 532 *ὃ μὴ σηπεδόνος ἔκγονον ὑπάρχει.* VI 72 *ἡ ἀσθένεια τῆς οὐ λυούσης αὐτὸ θερμότητος ἀγυμνασίας ἔκγονος ὑπάρχει*. 238 *ὅσοι δὲ πλήθους ἔκγονον ὑπάρχειν οἴονται τὸν κόπον τοῦτον*. X 948 *ἥδε διάθεσις αἱματώδους ἔκγονος ῥεύματος.*

Ibid. 20. *καὶ ταῦθ' ὑπάρχει [ἅπαντα] τῷ δέρματι]* Cum *ὑπάρχειν*, quod MOV exhibent, non habeat quo referatur, non dubitari potest, quin codicis L lectio *ὑπάρχει* genuina sit; qua quoniam recepta hiatus quem vocant efficitur, primam Laurentiani manum secutus vocabulum *ἅπαντα,* quod necessarium non est, tollendum esse censui.

Ibid. 21. *καὶ τούτου μάλιστα]* Eadem sententia iam paulo ante p. 563, 16 his verbis expressa est: *τοιοῦτον δ' ἐστὶ καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων δέρμα, μέσον ἀκριβῶς ἁπάντων τῶν ἐσχάτων, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ, καὶ τούτου μάλιστα τὸ κατὰ τὴν χεῖρα*. Unde apparet codicis L scripturam hoc quoque loco *τούτου* exhibentis verissimam esse.

P. 44, 5. *ἁπάντων τῶν μορίων]* Iniuria O articulum omittit; cf. I, 567 *ἁπάντων τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων.* I 570, 1. X 41, 2 *ἁπάντων τῶν τοῦ σώματος μορίων*. 181, 15 *ἅπαντες οἱ διορισμοί*. VI 147 *οὐ χεῖρον ὑπὲρ ἁπάντων διελθεῖν τοῦ ζῴου μορίων*. 148, 1 *κινεῖν ἅπαντα τοῦ ζῴου τὰ μόρια*. de Placit. 159 *ἀρχὴν ἁπάντων τῶν κατὰ τὸ σῶμα τοῦ ζῴου νεύρων.*

Ibid. 11. *ἄναιμον τὸ πάμπαν]* cf. II 266 *διὸ καὶ τὴν καμπὴν οὐκ ἀπαρέγκλιτον οὐδ' ἀρρεπῆ ποιοῦνται τὸ πάμπαν.* VI 148, 17. 223, 5. 308, 6. X 491, 3. 917, 4.

Ibid. 16. *περὶ πάντων ἐφεξῆς]* Frequentissima est permutatio vocabulorum *ἐφεξῆς* et *ἑξῆς;* exempli gratia cf. Script. min. III 105, 10, ubi LM exhibent *ἐφεξῆς,* O *ἑξῆς.* Hoc loco codicum LV fidem secutus sum coll. XIII 415 *γέγονε τοίνυν πάντα ἐφεξῆς καταλέγοντι τὸ φάρμακον ἐκ τῶνδε συγκείμενον.*

Ibid. 18. *θρὶξ δὲ ψυχρότατον καὶ ξηρότατον]* Ne offendas in neutro genere adiectivorum, vid. Script. min. III 103 *πάσαις δὲ ταῖς κινήσεσι κοινὸν ἐξάλλαξις τοῦ προϋπάρχοντος,* XVIII 1, 118 *κενωτικώτατόν τι καὶ ξηραντικώτατόν ἐστιν ἡ ἀγρυπνία,* ibid. 124 *σπασμὸς ἐπιγενόμενος ὀλέθριόν ἐστιν.* I 537 *ξηρότερον μὲν κύων, ὑγρότερον δ' ἄνθρωπος.* de elem. p. 39, 6 H. *κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἐπικράτησιν ὑγρὸν μὲν ἡ σάρξ, ὁ χόνδρος δὲ ψυχρόν.*

Ibid. 20 *καὶ ὃν χονδροσύνδεσμον ὀνομάζουσιν]* Manifestum glossema a Charterio textui inculcatum neque ullius codicis auctoritate confirmatum.

P. 45, 5 *φύσει]* cf. IX 720 *ὁ δὲ νοσῶν ἤτοι φύσει φλεγματωδέστερος ἢ παρακμάζων,* 721 *εἰ μὲν καὶ νέος εἴη καὶ φύσει χολώδης καὶ ἐν χωρίῳ φύσει θερμῷ.*

Ibid. 11. *καὶ τοίνυν καὶ]* cf. X 738 *καὶ τοίνυν καὶ ἡ δύναμις . . . ἤτοι μόνη προστίθεται κτλ.* de elem. p. 34, 4 H. *καὶ τοίνυν καὶ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ οὐδείς ἐστιν ὃς οὐκ ἐναργῶς γιγνώσκει ταῖς αἰσθήσεσιν ἁπάσαις.*

Ibid. 12. *καὶ μὲν δὴ καὶ]* cf. X 704, 1. 723, 1. 748, 8. 980, 14. 983, 11 (cod. Paris.).

Ibid. 21. *τοῖς ἄλλοις ὁμοίως τοῖς πεπηγόσιν]* Articulum ante *πεπηγόσιν* om. L, non recte; cf. I 556, 7 *τὰς δ' ἄλλας τέτταρας τὰς ἐξ ἡμίσεος τούτων γιγνομένας.* III 508 *καὶ χρὴ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν λεγομένων* (sic cod. U) *αὐτοπτικὴν πεῖραν γενέσθαι.* III 520 *κοινῇ δὲ κατά τε τούτων τῶν συνδέσμων καὶ τῶν ἄλλων τῶν κυκλοτερῶν.*

Ibid. 27. *ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ]* En habes luculentissimum exemplum interpolatorum temeritatis in libris nanu scriptis grassatae; quae enim in codicibus LV traditur scriptura unice vera, eam in deterioribus codicibus MO glossemate ab inter-

prete addito suo loco motam esse videmus; scriptores enim graeci sequioris aetatis *μεταξὺ* vocabulum ita usurpant, ut idem valeat quod apud Latinos postea vel apud nos hernach; a Galeno autem hanc dicendi rationem alienam esse testantur haec exempla: X 63 *ὡς ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ δειχθήσεται.* 383 *ὑπὲρ ὧν ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ λεχθήσεται σὺν τοῖς ὑπολοίποις ἅπασιν.* XIII 436 *ὑπὲρ ὧν ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ ῥηθήσεται.* IX 270 *ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα λόγοις.* 581 *ἐν ἅπαντι τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ.* X 719 *ἐν τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ παντί.*

